

Sc Heerenveen met een Scandinavisch accent?

*Een onderzoek onder drie groepen actoren naar bestaande
gedachteconstructies welk type speler afkomstig uit
geografische regio beter bij sc Heerenveen past dan andere
spelerstypen afkomstig uit andere geografische regio's*

Sc Heerenveen met een Scandinavisch accent?

Een onderzoek onder drie groepen actoren naar bestaande gedachteconstructies welk type speler afkomstig uit geografische regio beter bij sc Heerenveen past dan andere spelertypen afkomstig uit andere geografische regio's

Wilbert Funcke
Sociale Geografie en Planologie
Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Groningen, april 2005

Voorwoord

Directe aanleiding tot het schrijven van deze scriptie vormde de expliciete voorkeur van het huidige bestuur van voetbalclub sc Heerenveen voor het aantrekken van Scandinavische voetballers. Onderstaand citaat verduidelijkt deze Scandinavische voorkeur en is afkomstig van de voorzitter van sc Heerenveen, dhr. R. van der Velde:

“Wat ons zo bevalt aan Scandinavische spelers: ze komen naar Heerenveen toe met de ambitie topvoetballer te worden. Niet voor het geld” (Vuijsje, 2002; 27).

Bovenstaand citaat bewijst dat de ‘Heerenveense voetbalwereld’ eigenschappen toekent aan een spelerstype op grond van geografische herkomst. Dat sc Heerenveen goede ervaringen heeft opgedaan met Scandinavische spelerstypen impliceert, dat spelers afkomstig uit andere geografische herkomstgebieden minder goed zijn bevallen. ‘Maar waarom past nu juist het ene type speler afkomstig uit een geografische regio beter bij sc Heerenveen (bijvoorbeeld Scandinavische spelerstype) dan andere spelerstypen afkomstig uit weer andere geografische gebieden?’ Deze vraag staat in deze scriptie centraal.

Middels een kwalitatief onderzoek waarin achttien afgenomen interviews met beleidsbepalers en supporters van sc Heerenveen en journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ centraal staan, is getracht deze vraag te beantwoorden. Een van de doelen van het afnemen van interviews vormt het achterhalen van de bestaande gedachteconstructies onder de drie hier pas genoemde groepen van actoren wat betreft het kenmerken van spelerstypen. ‘Kennen de drie groepen van actoren überhaupt eigenschappen aan spelerstypen toe op basis van geografische herkomsten?’, is een voorbeeld van een vraag die in deze scriptie wordt beantwoord. Daarnaast zorgen de resultaten van alle interviews met de drie groepen van actoren voor een verdere concretisering en verduidelijking van het concept ‘spelerstype’. Voor het uitwerken van de interviews is gekozen voor een verslagvorm, waarin de strekking van ieder interview aan de orde komt. In deze scriptie worden concluderende opmerkingen en uitkomsten ondersteund door citaten afkomstig uit de uitwerkingen van deze interviews. Voor het waarborgen en respecteren van de anonimiteit van de geïnterviewden zijn deze uitwerkingen niet aan deze scriptie toegevoegd. Voor vragen of opmerkingen omtrent de uitwerkingen van de interviews kunt u zich telefonisch (0513-621888) of per e-mail (wilbertfuncke@hotmail.com) richten tot ondergetekende.

Voor het oplossen van de probleemstelling heeft in deze scriptie naast het afnemen van interviews een verkennend literatuuronderzoek plaats gevonden. Aan de hand van cultureel geografische en -antropologische theoretische aspecten is getracht het kenmerken van spelerstypen te positioneren in de vakliteratuur. In een conceptueel model wordt de (club)cultuur van sc Heerenveen beschreven aan de hand van theoretische concepten zoals bijvoorbeeld representaties, ‘sense of place’ en cultuur.

Aangezien in deze scriptie spelerstypen worden getypeerd op basis van geografische herkomst is de link naar het ‘nationale culturen model’ van Hofstede (2004) gelegd. ‘In hoeverre vertonen de uitkomsten van de interviews waarin het

kenmerken van spelerstypen centraal staat, overeenkomsten dan wel verschillen met de resultaten van het model van Hofstede?’

Het schrijven van deze afstudeerscriptie betekent voor mij het slotstuk van de voltijds opleiding Sociale Geografie & Planologie afstudeervariant Culturele Geografie aan de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen.

Mijn dank gaat uit naar dr. P. D. Groote en dr. A. E. Brouwer voor de begeleiding gedurende het proces dat het schrijven van een afstudeerscriptie met zich mee brengt. Voor de aanlevering van relevante telefoonnummers en emailadressen wil ik Sietze Looijenga, redactielid van het supportersblad van sc Heerenveen (‘FeanFan’), bedanken. Daarnaast wil ik alle in het kader van deze afstudeerscriptie geïnterviewde personen hartelijk bedanken voor hun tijd, verstrekte informatie, plezierige en vlotte medewerking.

Gedurende het schrijven van deze scriptie heb ik verbeterpunten gesignaleerd die deels zijn te wijten aan belemmerende factoren als tijd en geld en deels aan het feit, dat het zelfstandig uitvoeren van een wetenschappelijk onderzoek voor mij als einddoctoraal student Culturele Geografie een leerproces was. De uitspraak ‘al doende leert men’ is hier zeker op zijn plaats. Toch hoop ik als ‘leerling’ onderzoeker een bijdrage te hebben geleverd aan het wetenschappelijk sportgeografisch onderzoek. Ik heb in elk geval met veel plezier aan deze scriptie gewerkt en een hoop ervaring opgedaan.

Groningen, april 2005

Wilbert Funcke

Samenvatting

Sinds het begin van de jaren negentig kenmerkt de samenstelling van de selecties van sc Heerenveen zich door een toegenomen teamdiversiteit en -ethniciteit. Dit is mede het gevolg van het 'Bosman-arrest'. In 1995 oordeelde het Europese Hof van Justitie in de geruchtmakende 'zaak-Bosman' dat het 'transfersysteem' en de 'nationaliteitsclausules' onrechtmatig zijn (Bottenburg en Janssens, 2004). Hierdoor kan er in voetbalwedstrijden geen beperking meer worden gesteld aan het aantal buitenlandse voetballers uit andere lidstaten van de Europese Unie. Een stoet van Nederlandse topspelers is daaropvolgend naar het buitenland vertrokken en omgekeerd hebben de meeste Nederlandse clubs dit verlies aangevuld met talenten uit de eigen kweek. Ook hebben de clubs in toenemende mate buitenlandse spelers uit vrijwel alle werelddelen aangetrokken.

In Vuijsje (2002) geeft de voorzitter van sc Heerenveen aan dat een paar jaar geleden in één keer zes basisspelers vertrokken. De club werd er vervolgens toe gedwongen snel nieuwe spelers te kopen. Inmiddels heeft de praktijk uitgewezen dat veel buitenlandse spelers met wisselend succes bij sc Heerenveen actief zijn geweest. Voor het positief beïnvloeden van de samenhang tussen toegenomen teamdiversiteit en teamprestaties, kiest sc Heerenveen inmiddels bewust voor Scandinaviërs. In het artikel van Vuijsje (2002) expliceren Riemer van der Velde (voorzitter sc Heerenveen) en Foppe de Haan (voormalig hoofdtrainer van sc Heerenveen) hun voorkeur voor Scandinavische spelers:

“Riemer: “Scandinavische spelers komen naar Heerenveen toe met de ambitie topvoetballer te worden. Niet voor het geld” “. (Vuijsje, 2002; 27)

“Riemer: “Scandinavische spelers voetballen meer zoals wij [Nederlandse spelerstypen] en ze passen zich makkelijker aan” “. (Vuijsje, 2002; 25)

“Foppe: “Scandinavische spelers spreken binnen een paar maanden Nederlands” “. (Vuijsje, 2002; 25)

In bovenstaande citaten beargumenteert de clubleiding van sc Heerenveen hun voorkeur voor Scandinavische spelers en kennen aan dit type speler bepaalde eigenschappen toe.

Als supporter van sc Heerenveen vroeg ik mij af waarom het ene type speler afkomstig uit een bepaalde geografische regio nu beter bij sc Heerenveen blijkt te passen, dan andere type spelers afkomstig uit weer andere geografische regio's. Deze vraag dient als startpunt voor het zelfstandig uitvoeren van een wetenschappelijk onderzoek en heeft geleid tot de samenstelling van deze scriptie. Uit deze scriptie zal blijken of er überhaupt eigenschappen aan spelerstypen op basis van geografische herkomsten worden toegekend, of Scandinavische spelerstypen inderdaad het beste bij sc Heerenveen passen en of dit idee gesteund wordt door de beleidsbepalers en supporters van sc Heerenveen en journalisten, auteurs en 'gebiedskenners'. In deze scriptie staat de volgende doelstelling centraal:

- *Op basis van een verkennend literatuuronderzoek en achttien afgenomen interviews onder beleidsbepalers, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen mogelijke antwoorden aandragen voor vierledige probleemstelling.*

De benodigde data zijn op verschillende manieren verkregen. Zo is er allereerst gebruik gemaakt van secundaire data, informatie afkomstig uit cultureel geografische en –antropologische literatuur of internetpagina's. Daaropvolgend is voor het verwerven van primaire data gekozen voor het afnemen van achttien interviews. Het doel van het afnemen van interviews is allereerst het achterhalen van de percepties van de drie groepen van actoren wat betreft het kenmerken van spelerstypen afkomstig uit vier van te voren geselecteerde geografische regio's, te weten Nederland, Z-O-Europa, Afrika en Scandinavië. Aan het kenmerken van spelerstypen op grond van geografische herkomsten kleeft het gevaar van generalisatie. Deze scriptie is zich hiervan bewust en is van mening dat uitzonderingen op de regel blijven bestaan.

Ten tweede is met behulp van de uitkomsten op de interviews getracht het concept 'spelerstype' te verduidelijken en verder te concretiseren. De lijst met interviewvragen is als bijlage 2 aan deze scriptie toegevoegd. Het interpreteren, verwerken en analyseren van alle uitkomsten op de interviews heeft geleid tot de samenstelling van drie lijsten met toegekende eigenschappen. Deze lijsten vormen een afspiegeling van de interviews met de drie groepen van actoren (zie bijlage 1a, 1b, 1c). Aan de samenstelling van deze lijsten ligt een specifiek cultureel referentiekader ten grondslag. Ze zijn derhalve als subjectief aan te merken.

In eerste instantie zijn alle spelerstypen door achtereenvolgens de beleidsbepalers, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters getypeerd. Na afloop van het uitwerken van alle uitkomsten op de interviews werd duidelijk in hoeverre de door iedere groep van actoren aan ieder spelerstypen toegekende eigenschappen onderling verschillen dan wel overeenkomen. De belangrijkste conclusies zijn hieronder kort samengevat en in deze scriptie overzichtelijk vorm gegeven in een aantal grafieken.

Zowel de beleidsbepalers en supporters van sc Heerenveen alsmede de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' hadden voor de typering van het Afrikaanse spelerstype minder eigenschappen nodig dan voor het kenmerken van de overige drie type spelers.

Het Nederlandse spelerstype wordt door zowel de beleidsbepalers als door de supporters van sc Heerenveen vooral 'mondig' en 'creatief' bevonden. De groepen journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' delen deze opvatting, maar typeren het Nederlandse spelerstype ook als 'gemakzuchtig'.

Alle drie de groepen van actoren kenmerken het Z-O-Europese spelerstype vooral aan de hand van de eigenschap 'ongedisciplineerd'. Het Z-O-Europese spelerstype roept bij de beleidsbepalers eveneens associaties op met de eigenschap 'gemakzuchtig' waar de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' dit spelerstype nogal 'individualistisch ingesteld' vinden. Het Z-O-Europese spelerstype wordt tot slot door de supporters van sc Heerenveen vooral getypeerd aan de hand van de eigenschap 'omgangsvormen'.

Alle drie de groepen van actoren zijn het erover eens dat het Afrikaanse spelerstype zich kenmerkt door een enorme 'creativiteit'. De gedachte aan het Afrikaanse spelerstype roept bij de journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters ook

associaties op met de eigenschap 'ongedisciplineerd'. Daarnaast zijn de geïnterviewde supporters van sc Heerenveen van mening, dat dit spelerstype zich kenmerkt door een 'individualistisch ingestelde houding'.

Tot slot wordt het Scandinavische spelerstype door de drie groepen van actoren vooral getypeerd aan de hand van de eigenschappen 'gedisciplineerd' en 'overeenkomstige mentaliteit sc Heerenveen'.

Uit het voorafgaande valt op te maken dat de door de drie groepen van actoren aan de spelerstypen toegekende eigenschappen opvallend veel overeenkomsten vertonen. 'Maar komen de typering per spelerstype afzonderlijk ook overeen of blijken deze juist onderling te verschillen?'

Als de uitkomsten op de interviews op een rijtje worden gezet, blijkt dat het Nederlandse spelerstype door alle geïnterviewden uiterst 'mondig' wordt bevonden. De supporters en beleidsbepalers van sc Heerenveen vinden dit spelerstype bovendien erg 'creatief' en de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' kennen aan het Nederlandse type speler een bepaalde 'gemakzucht' toe.

Aan het Z-O-Europese spelerstype wordt door alle drie de groepen van actoren een 'mindere discipline' toegeschreven. Veel geïnterviewde journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' vinden ook dit spelerstype 'gemakzuchtig', waar de supporters het Z-O-Europese spelerstype kenmerken aan de hand van de eigenschap 'omgangsvormen'.

Alle drie de groepen van actoren zijn wat betreft het kenmerken van het Afrikaanse spelerstype eensgezind. Aan de hand van de eigenschappen 'creatief', 'individualistisch ingesteld', 'gemakzuchtig' en 'ongedisciplineerd' hebben zij dit spelerstype voornamelijk getypeerd. Daarnaast roept de gedachte aan het Afrikaanse spelerstype bij de groep supporters associaties op met de eigenschap 'omgangsvormen'.

Gebleken is dat de drie groepen van actoren aan de hand van zes dezelfde eigenschappen het Scandinavische spelerstype hebben getypeerd. De typering van het Scandinavische spelerstype beslaan de volgende zes eigenschappen: 'in collectief denken', 'individualistisch ingesteld', 'leergierig', 'gedisciplineerd', 'overeenkomstige mentaliteit sc Heerenveen' en 'omgangsvormen'. Voorzichtig mag geconcludeerd worden, dat het Scandinavische spelerstype zich het beste laat kenmerken door de hierboven vermelde zes eigenschappen. Een beleidsbepaler van sc Heerenveen kende aan dit spelerstype de eigenschap 'creatief' toe en vormt daarmee een uitzondering op de regel, wat betreft het toekennen van eigenschappen aan het Scandinavische spelerstype.

Uit de uitkomsten op interviewvraag 2 valt af te leiden dat zowel de beleidsbepalers en supporters van sc Heerenveen alsmede de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' van mening zijn, dat het Scandinavische en Nederlandse spelerstype vermoedelijk het beste bij sc Heerenveen passen. Dergelijke type spelers passen zich gemakkelijk aan, zijn bekend met de Nederlandse manier van spelen en verdiepen zich in de clubcultuur.

Tussen de percepties van journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters over wat de beleidsbepalers vermoedelijk op het veld willen zien en de feitelijke perceptie van die beleidsbepalers bestaat een verschil. Dit blijkt uit de uitkomsten op interviewvraag 3a en 3b. De beleidsbepalers van sc Heerenveen kijken bij het

aantrekken van nieuwe spelers allereerst of een speler een directe versterking/aanwinst vormt, waar journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters vermoeden dat de beleidsbepalers eerst naar de financiële haalbaarheid van een speler kijken.

Daarentegen wordt het vermoeden van de beleidsbepalers van sc Heerenveen en de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' over wat het publiek wil zien bevestigd door de supporters. De supporters van sc Heerenveen laten hun gang naar het Abe Lenstra Stadion zoals blijkt uit de uitkomsten op interviewvraag 4a en 4b inderdaad afhangen van een 'manier van voetballen' en een bepaald 'type speler'. Een aanvallend/attractieve, technisch verzorgde en herkenbare voetbalstijl is favoriet bij de supporters van sc Heerenveen. In navolging op een 'manier van voetballen' vermoeden zowel de beleidsbepalers van sc Heerenveen als de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' dat de supporters van sc Heerenveen ook een aantrekkelijk 'type speler' op het veld willen zien. De beleidsbepalers van sc Heerenveen en de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' vermoeden dat 'hardwerkende en opvallende spelers' favoriet zijn bij de supporters. Dit vermoeden wordt door de supporters van sc Heerenveen bevestigd. Vooral 'strijdbare, wilskrachtige spelers met een hoog arbeidsethos' zijn favoriet bij het publiek. Concluderend mag derhalve opgemerkt worden, dat de vermoedens van de beleidsbepalers en journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' door de supporters van sc Heerenveen zijn bevestigd.

Tot slot heeft deze scriptie waarin het kenmerken van spelerstypen op basis van geografische herkomsten centraal staat, vooral de intentie aanleiding te zijn voor verder onderzoek. Deze scriptie hoopt een zinvolle bijdrage te hebben geleverd aan de sportgeografische wetenschapsbeoefening.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting	5
1 Inleiding	13
1.1 Probleemstelling	15
1.2 Doelstelling en vraagstelling	16
1.3 Belang van het onderzoek	17
1.4 Leeswijzer	18
2 Methodologie en Theorie	20
2.1 Interviews	20
2.1.1 De geïnterviewden	21
2.1.2 Toelichting op de interviewvragen	22
2.1.3 Verantwoording keuze interviewvragen	23
2.1.4 Verwachtingen van interviews	26
2.2 Literatuuronderzoek	27
2.2.1 Conceptueelmodel	27
3 Onderzoek onder de “Popular Discourse”	39
3.1 Centrale problematiek scriptie	39
3.2 Resultaten onderzoek onder “Popular Discourse”	40
4 Clubcultuur sc Heerenveen	45
4.1 (Club)culturen	45
4.2 (Club)cultuur sc Heerenveen	47
5 Beleidsbepalers sc Heerenveen typeren spelerstypen	52
5.1 Grafiek 5.1 en 5.2 nader bekeken	54
5.2 Conclusies typering vier spelerstypen door beleidsbepalers sc Heerenveen	57
6 Journalisten, auteurs en “gebiedskenners” typeren spelerstypen	58
6.1 Grafiek 6.1 en 6.2 nader bekeken	58
6.2 Conclusies typering vier spelerstypen door journalisten, auteurs en “gebiedskenners”	61
7 Supporters sc Heerenveen typeren spelerstypen	63
7.1 Grafiek 7.1 en 7.2 nader bekeken	63
7.2 Conclusies typering vier spelerstypen door supporters sc Heerenveen	66
8 Typering per spelerstype door drie groepen actoren	68
8.1 Nederlandse spelerstype getypeerd door de drie groepen van actoren	69
8.1.1 Grafiek 8.1 en 8.2 nader bekeken	69
8.1.2 Conclusies typering van het Nederlandse spelerstype	72
8.2 Z-O-Europese spelerstype getypeerd door de drie groepen van actoren	73
8.2.1 Grafiek 8.3 en 8.4 nader bekeken	73
8.2.2 Conclusies typering van het Z-O-Europese spelerstype	75

8.3	Afrikaanse spelerstype getypeerd door de drie groepen van actoren	76
	8.3.1 <i>Grafiek 8.5 en 8.6 nader bekeken</i>	76
	8.3.2 <i>Conclusies typering van het Afrikaanse spelerstype</i>	78
8.4	Scandinavische spelerstype getypeerd door de drie groepen van actoren	79
	8.4.1 <i>Grafiek 8.7 en 8.8 nader bekeken</i>	79
	8.4.2 <i>Conclusies typering van het Scandinavische spelerstype</i>	81
8.5	Uitkomsten interviewvraag 2, 3a, 3b, 4a en 4b	82
	8.5.1 <i>Uitkomsten interviewvraag 2</i>	82
	8.5.2 <i>Uitkomsten interviewvraag 3a en 3b</i>	86
	8.5.3 <i>Uitkomsten interviewvraag 4a en 4b</i>	90
9	Koppeling tussen centrale problematiek scriptie en model van Hofstede	97
	9.1 Model van Hofstede nader bekeken	97
	9.2 Resultaten interviews vergeleken met resultaten model Hofstede	99
10	Terugkoppeling probleem-, doel- en vraagstelling	101
11	Conclusie	105
	Literatuurlijst	107
	Bijlage 1a: Lijst met eigenschappen	110
	Bijlage 1b: Lijst met eigenschappen	113
	Bijlage 1c: Lijst met eigenschappen	114
	Bijlage 2: Lijst met interviewvragen	115

Lijst met figuren

▪	Figuur 2.1:	'Ui-diagram' (Hofstede, 2004)	32
▪	Figuur 2.2:	Afbeelding Abe Lenstra (Keimpema, 2000)	34
▪	Grafiek 5.1:	Spelerstypen getypeerd door beleidsbepalers sc Heerenveen (abs.)	54
▪	Grafiek 5.2:	Spelerstypen getypeerd door beleidsbepalers sc Heerenveen (rel. freq. getal.)	55
▪	Grafiek 6.1:	Spelerstypen getypeerd door journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' (abs.)	58
▪	Grafiek 6.2:	Spelerstypen getypeerd door journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' (rel. freq. getal.)	59
▪	Grafiek 7.1:	Spelerstypen getypeerd door supporters sc Heerenveen (abs.)	63
▪	Grafiek 7.2:	Spelerstypen getypeerd door supporters sc Heerenveen (rel. freq. getal)	65
▪	Grafiek 8.1:	Nederlandse spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (abs.)	69
▪	Grafiek 8.2:	Nederlandse spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (rel. freq. getal)	70
▪	Grafiek 8.3:	Z-O-Europese spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (abs.)	73
▪	Grafiek 8.4:	Z-O-Europese spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (rel. freq. getal)	74
▪	Grafiek 8.5:	Afrikaanse spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (abs.)	76
▪	Grafiek 8.6:	Afrikaanse spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (rel. freq. getal)	77
▪	Grafiek 8.7:	Scandinavische spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (abs.)	79
▪	Grafiek 8.8:	Scandinavische spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (rel. freq. getal)	80
▪	Grafiek 8.9:	Percepties twee groepen van actoren over wat beleidsbepalers sc Heerenveen het liefst op het veld zien	86
▪	Grafiek 8.10:	Percepties beleidsbepalers sc Heerenveen over wat zij het liefst op het veld zien	89
▪	Grafiek 8.11:	Percepties twee groepen van actoren over wat supporters sc Heerenveen het liefst op het veld zien	91
▪	Cirkeldiagram 8.12:	Percepties van beleidsbepalers welk spelerstype supporters sc Heerenveen het liefst zien	92
▪	Cirkeldiagram 8.13:	Percepties van journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' welk spelerstype supporters sc Heerenveen het liefst zien	93
▪	Grafiek 8.14:	Percepties supporters sc Heerenveen over wat zij het liefst op het veld zien	94
▪	Cirkeldiagram 8.15:	Percepties van supporters sc Heerenveen welk spelerstype zij het liefst zien	95

Lijst met tabellen

▪ Tabel 2.1:	Overzicht lijst met geïnterviewde beleidsbepalers sc Heerenveen	20
▪ Tabel 2.2:	Overzicht lijst met geïnterviewde journalisten, auteurs en 'gebiedskenners'	21
▪ Tabel 2.3:	Overzicht lijst met geïnterviewde supporters sc Heerenveen	21
▪ Tabel 8.1:	Uitkomsten interviewvraag 2 groep beleidsbepalers sc Heerenveen	84
▪ Tabel 8.2:	Uitkomsten interviewvraag 2 groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners'	84
▪ Tabel 8.3:	Uitkomsten interviewvraag 2 groep supporters sc Heerenveen	85
▪ Tabel 8.4:	Scores op de Individualisme-index (IDV) voor acht landen en twee landengroepen (Bron: Hofstede, 2004)	99
▪ Tabel 8.5:	Scores op de Machtafstandsindex (MAI) voor acht landen en twee landengroepen (Bron: Hofstede, 2004)	101

1 Inleiding

“Ziedaar de basisprincipes van deze filosofie: esthetische opbouw, verzorgd aanvallend voetbal op de helft van de tegenstander; balbezit via het systeem van het zgn. circulatievoetbal; vleugelspel met drie spitsen; inschuivende libero en meevoetballende keeper; meedogenloze en jagende centrale middenvelders die zo hoog mogelijk pressie zetten bij balverlies; mondige, intelligente en elkaar corrigerende spelers. Winnen met kunstzinnig voetbal, dat tegelijk aan het assertieve grenst” (Willems, 2004; 285).

Willems (2004) verwoordt in bovenstaand citaat de Nederlandse manier van voetballen die sinds het Wereld Kampioenschap voetbal in 1974 ook wel als ‘totaalvoetbal’ bekend staat. Met dit type voetbal behaalde het Nederlands elftal onder leiding van coach Rinus Michels tot twee keer toe een tweede plaats op een Wereld Kampioenschap voetbal. In 1974 bleek Duitsland helaas met 2-1 te sterk voor ‘Oranje’ en Argentinië zegevierde in 1978 met 3-1 over Nederland. Het ‘totaalvoetbal’ dat elke speler ertoe in staat stelt uit te blinken en zichzelf te zijn, zette Nederland op de ‘voetbalkaart’ (Willems, 2004).

Ajax, Feyenoord en PSV hebben Nederland eveneens op de ‘voetbalkaart’ gezet dankzij hun goede prestaties in de diverse Europese wedstrijden in de loop der jaren. Het Nederlandse betaalde voetbal kreeg dankzij bovenstaande sportieve hoogtepunten een gigantische impuls. De voetbalsport kon zich verheugen in een stijgende publieke belangstelling en het spelpeil van de diverse competities kwam hoger te liggen (Bottenburg en Janssens, 2004). Dankzij dit verhoogde spelpeil werd een uittocht van Nederlandse sterren en talenten volgens Bottenburg en Janssens (2004) ingeperkt en zelfs voorkomen en keerden enkele ‘verloren zonen’ onder wie Faas Wilkes en Kees Rijvers zelfs terug naar Nederland.

Sinds de invoering van het betaald voetbal in 1954 is de nationale en etnische diversiteit van de spelersgroepen in de eredivisie volgens Bottenburg en Janssens (2004) langzaam maar gestaag toegenomen. In eerste instantie ging de toename van buitenlandse spelers niet ten koste van de doorstroom van Nederlandse spelers als gevolg van de zogenaamde ‘nationaliteitsclausule’. Clubs in het Nederlandse betaalde voetbal werden er toe verplicht niet meer dan twee buitenlandse spelers op te stellen. Het ‘Bosman-arrest’ van 1995 veranderde deze situatie aanzienlijk. Het transfersysteem en de ‘nationaliteitsclausule’ werden vanaf dat moment onrechtmatig verklaard. Dankzij het ‘Bosman-arrest’ vertrokken Nederlandse spelers naar het buitenland en werden in toenemende mate buitenlandse spelers aangetrokken door Nederlandse clubs (Bottenburg en Janssens, 2004).

Sc Heerenveen is opgericht in 1920 en maakt sinds 1954 onderdeel uit van het Nederlandse betaalde voetbal (Keimpema, 1995). Abe Lenstra (voormalig vedette van sc Heerenveen) is één van de pijlers waarop de clubcultuur en –historie van sc Heerenveen drijft. De in Heerenveen geboren en getogen Abe Lenstra beleefde nogal wat sportieve hoogtepunten met de club. Iedere voetballiefhebber en supporter van sc Heerenveen herinnert zich de 6-5 overwinning van sc Heerenveen op Ajax op 7 mei 1950, nadat Heerenveen in het laatste halfuur van een 1-5 achterstand was terug gekomen. Abe Lenstra maakte twee doelpunten en leidde zijn ploeg dankzij zijn goede spel naar deze fameuze zege in de kampioenscompetitie (Joustra en Kuiper, 2001). Op vier september 1985 overleed volkomen onverwacht deze

grootheid onder de voetballers. Als eerbetoon aan de beste Friese voetballer aller tijden werd het nieuwe Sportpark van Heerenveen in 1986 omgedoopt tot 'Abe Lenstra Stadion' (Keimpema, 1995). Ook het in 1994 opgeleverde nieuwe stadion draagt de naam van Abe Lenstra (Joustra en Kuiper, 2001). Sc Heerenveen kreeg niet alleen naamsbekendheid vanwege Abe Lenstra, maar ook dankzij haar eigen sportieve prestaties.

Eind jaren tachtig en begin jaren negentig beleefde de club een revival, die heeft geleid tot een volwaardige positie op het hoogste niveau (Keimpema, 2003). De opmars van sc Heerenveen werd ingezet door de verrassende promotie naar de eredivisie in het seizoen 1989-1990 en de zelfverzekerde promotie in het seizoen 1992-1993. Daarnaast heeft 'de verovering' van de Rotterdamse Kuip door Heerenveen tijdens de competitiewedstrijd tegen SVV in 1990 en hebben de bekerfinale op Hemelvaartsdag 1993 en 1997 bijgedragen aan de populariteit van sc Heerenveen (Keimpema, 1995).

Dankzij de slechte resultaten in de eerste seizoenshelft van het seizoen 1990-1991 werd sc Heerenveen ertoe gedwongen versterkingen aan te trekken en ging hierbij 'grensoverschrijdend' te werk (Keimpema, 1995). Buitenlandse voetballers met de meest uiteenlopende nationaliteiten zijn met wisselend succes actief geweest bij sc Heerenveen. Een vraag die dan rijst is wat voor effect deze groeiende etnische en nationale diversiteit van de samenstelling van de selecties van sc Heerenveen gehad heeft op de prestaties van de club en of iedere buitenlandse speler goed voldaan heeft in Heerenveen? Inmiddels is uit de praktijk gebleken dat lang niet alle spelerstypen afkomstig uit het buitenland even goed hebben gespeeld bij sc Heerenveen. In onderstaand citaat afkomstig uit het artikel van Vuijsje (2002) geeft de voorzitter van sc Heerenveen aan, dat niet alle buitenlandse spelers even succesvol waren tijdens hun periode in Heerenveen:

"Destijds haalden we [sc Heerenveen] te snel en te gemakkelijk een stel Roemenen. Ze deden het niet onaardig, maar het was geen echte top. Een paar jongens kwam nooit verder dan de reservebank. Ze hadden een andere voetbalstijl, die ze niet konden aanpassen" (Vuijsje, 2002; 25).

Uit dit citaat blijkt dat de Roemeense spelerstypen die een aantal jaren terug bij Heerenveen hebben gespeeld niet datgene gebracht hebben wat sc Heerenveen min of meer verwacht had. Foppe de Haan voegt hier als voormalig hoofdtrainer aan toe:

"Spelers uit de Balkan-landen vormen een risico, ze hebben een andere manier van leven. De taal was ook een probleem, we konden niet goed tot ze doordringen" (Vuijsje, 2002; 25).

Uit bovenstaande citaten blijkt dat het spelerstype afkomstig van de Balkan (bijv. Roemenië) zich kenmerkt door een 'andere manier van voetballen' zoals sc Heerenveen die voor ogen heeft. Daarnaast hebben deze spelerstypen dikwijls moeite om zich aan te passen en verloopt de communicatie nogal stroef. 'Waarom heeft sc Heerenveen nu juist met het ene spelerstype afkomstig uit een bepaalde geografische regio betere ervaringen opgedaan dan met andere spelerstypen afkomstig uit weer andere geografische herkomstgebieden?'

Tegenwoordig kiest het bestuur van sc Heerenveen wat betreft het aantrekken van nieuwe buitenlandse spelers bewust voor spelerstypen afkomstig uit Scandinavië. Onderstaand citaat bewijst deze voorkeur:

“Wat ons [sc Heerenveen] zo bevalt aan Scandinavische spelers: ze komen naar Heerenveen toe met de ambitie topvoetballer te worden. Niet voor het geld” (Vuijsje, 2002; 27).

De huidig voorzitter en voormalig hoofdtrainer van sc Heerenveen hebben hun voorkeur voor Scandinavische spelerstypen in het voorafgaande geëxpliciteerd. Zij zijn van mening dat Scandinavische voetballers absoluut willen slagen als profvoetballer en geven aan dat dergelijke spelerstypen bereid zijn in zichzelf te investeren. Doordat Scandinavische spelerstypen snel de Nederlandse taal (willen) leren, zijn ze bovendien in staat zich snel aan hun nieuwe omgeving aan te passen. Dat Scandinaviërs zich inderdaad vlot een vreemde taal eigen maken, wordt door onderstaand citaat verduidelijkt:

“Bij Scandinaviërs heb je daar [het taalprobleem] minder last van, die spreken binnen een paar maanden Nederlands” (Vuijsje, 2002; 25).

1.1 Probleemstelling

Deze scriptie gaat uit van de constatering dat het huidige bestuur van sc Heerenveen wat betreft het aantrekken van nieuwe (buitenlandse) spelers een voorkeur heeft voor spelerstypen afkomstig uit Scandinavië en neemt de nu volgende vraag als startpunt voor onderzoek:

‘Waarom past het ene type speler afkomstig uit een bepaalde geografische regio beter bij sc Heerenveen dan een ander spelerstype afkomstig uit een andere geografische herkomstregio?’

In de context van sc Heerenveen is inmiddels gebleken (zie citaten begin hoofdstuk 1) dat het huidige bestuur wat betreft het aantrekken van nieuwe buitenlandse spelers een (lichte) voorkeur heeft voor het spelerstype afkomstig uit Scandinavië.

‘Maar waarom blijken nu juist Scandinavische spelerstypen beter bij sc Heerenveen te passen dan spelerstypen afkomstig uit andere geografische regio’s?’

Deze scriptie tracht deze vraag, maar ook eerder gestelde vragen te beantwoorden. In hoofdstuk vijf tot en met zeven van deze scriptie zullen aan spelerstypen afkomstig uit vier van te voren geselecteerde geografische regio's (Nederland, Z-O-Europa, Afrika en Scandinavië) eigenschappen worden toegekend door de drie groepen van actoren, te weten beleidsbepalers en supporters sc Heerenveen en journalisten, auteurs en 'gebiedskenners'. De vier geografische herkomstgebieden zijn gekozen op basis van vertegenwoordiging in huidige of voorgaande selecties van sc Heerenveen. Dankzij achttien afgenomen interviews worden de bestaande gedachteconstructies onder de drie groepen van actoren wat betreft het kenmerken van spelerstypen achterhaald en vindt een karakterisering van het concept 'spelerstype' plaats. Aangezien een algemeen geldende en alom gerespecteerde beschrijving van het concept 'spelerstype' niet bestaat, zal aan de hand van de

uitkomsten op de achttien afgenomen interviews getracht worden dit concept te concretiseren en verder te verduidelijken.

In de maatschappij hebben mensen vaak bij aanvang al een mening over een bepaald persoon, zonder deze überhaupt ontmoet of gesproken te hebben. In de 'voetbalwereld' is dit niet anders. Voetbalkenners op de tribune kennen bij voorbaat (nieuwe) spelers al bepaalde capaciteiten toe, zonder deze überhaupt hebben zien spelen. Op basis van gedachteconstructies zoals die bestaan bij supporters en vorm gegeven worden door de media, vindt het karakteriseren van spelerstypen plaats. Toeschouwers zullen nieuw aangetrokken spelers in verband brengen en vergelijken met voorgaande spelerstypen. Generalisatie is dan een feit. Aan het kenmerken van spelerstypen liggen persoonlijke ervaringen en bestaande gedachteconstructies ten grondslag. Spelerstypen afkomstig uit een zelfde geografische regio zullen gegroepeerd worden en generalisatie is dan onvermijdelijk. Naast de geïnterviewden ben ik mij als auteur van deze scriptie bewust van het gevaar van generalisatie, dat aan het kenmerken van spelerstypen op basis van geografische herkomsten kleeft. De centrale problematiek van deze scriptie herbergt echter voldoende legitimiteit om mee verder te gaan, aangezien het artikel van Vuijsje (2002) bewijst dat de 'Heerenveense voetbalwereld' eigenschappen toekent aan spelerstypen. Deze scriptie borduurt verder op dit bewijs. In deze scriptie is het doen van discriminerende uitlatingen absoluut niet aan de orde en deze scriptie wil sc Heerenveen absoluut niet betichten van discriminatie. Er zullen altijd spelers blijven bestaan die de regel niet bevestigen en daarvan is dit onderzoek zich terdege bewust.

Dit onderzoek is op zoek naar de bestaande gedachteconstructies onder drie groepen van actoren, die kunnen aangeven waarom bepaalde spelerstypen afkomstig uit bepaalde geografische regio's beter bij sc Heerenveen passen dan spelerstypen afkomstig uit andere geografische regio's. Daarnaast onderzoekt deze scriptie of de hypothese klopt, dat sc Heerenveen inderdaad een voorkeur heeft voor spelerstypen afkomstig uit Scandinavië. Aan de nu volgende vierledige probleemstelling zal deze scriptie 'opgehangen' worden:

- *'Worden er verschillende eigenschappen aan voetballers uit bepaalde geografische regio's toegekend vanuit de 'Heerenveense voetbalwereld'?'*
- *'Klopt het idee dat bepaalde spelerstypen afkomstig uit bepaalde geografische regio's (bijvoorbeeld Scandinavië) beter bij sc Heerenveen passen dan andere spelerstypen afkomstig uit weer andere geografische regio's?'*
- *'Wordt een dergelijk idee gesteund door beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen?'*
- *'In hoeverre vertonen de uitkomsten op de interviews waarin het kenmerken van spelerstypen centraal staat, overeenkomsten dan wel verschillen met de resultaten van het model van Hofstede (2004)?'*

1.2 Doelstelling en vraagstelling

Om het in de inleiding en probleemstelling geschetste zo goed mogelijk te kunnen onderzoeken, wordt de volgende doelstelling gehanteerd:

- *Op basis van een verkennend literatuuronderzoek en achttien afgenomen interviews onder beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen mogelijke antwoorden aandragen voor vierledige probleemstelling.*

Bij deze doelstelling horen de volgende vragen:

1. 'Hoe worden voetballers afkomstig uit bepaalde geografische regio's vanuit de 'Heerenveense voetbalwereld' getypeerd?'
2. 'Hoe karakteriseren beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen spelerstypen afkomstig uit vier van te voren geselecteerde geografische regio's?'
3. 'Wat is een clubcultuur en heeft sc Heerenveen de beschikking over een clubcultuur?'
4. 'Welke geografische regio(s) pas(s)t(en) volgens de drie groepen van actoren (beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen) het beste bij (club)cultuur sc Heerenveen en waarom?'
5. 'Identificeert de achterban van sc Heerenveen zich liever met een stijl van voetballen of met het geografisch herkomstgebied van een bepaald spelertype?'
6. 'Wordt het gevoerde beleid van sc Heerenveen ook gesteund door haar achterban?'

1.3 Belang van het onderzoek

Dit onderzoek is zowel van maatschappelijk als van wetenschappelijk belang voor de verschillende betaald en onbetaalde voetbalorganisaties in Nederland en in het bijzonder voor sc Heerenveen. Inzicht krijgen in vraagstukken rondom geografische herkomstgebieden en spelerstypen is van maatschappelijk belang, omdat steeds meer voetbalclubs een afspiegeling vormen van de multiculturele samenleving. Een vereniging, club of elftal is samengesteld uit mensen met vaak verschillende culturele achtergronden. Om te zorgen voor goede prestaties en onderling begrip, is het van belang inzicht te krijgen in die verschillende achtergronden. Wanneer onderling respect, begrip en kennis aanwezig zijn, kunnen goede prestaties niet uitblijven.

Daarnaast is deze scriptie voor de wetenschap van belang, aangezien weinig geschreven publicaties gewijd zijn aan het kenmerken van spelerstypen op basis van geografische herkomsten. In het op 26 november 2004 in Heerenveen georganiseerde congres '*Sporthistorie - tussen feit en mythe*' stond volgens Breuker en Joustra (2004) de geschiedenis van de sport centraal. Vanuit verschillende gezichtspunten werd de sportgeschiedenis op deze dag benaderd, zoals de sociologische, antropologische, culturele en sportjournalistieke. Het kenmerken van spelerstypen op basis van geografische herkomsten vormt een aanvulling op dit congres. De sport(geschiedenis) in deze scriptie wordt namelijk vanuit een cultureel geografische en –antropologische invalshoek belicht.

Als blijkt dat er uit dit onderzoek nog vragen komen over bijvoorbeeld de representativiteit van de resultaten voor andere betaald voetbalorganisaties in Nederland, kan een meer uitgebreid onderzoek plaatsvinden.

1.4 Leeswijzer

Het eerste hoofdstuk begint met een inleiding waarin voorzichtig wordt toegewerkt naar de centrale problematiek van deze scriptie. Het kenmerken van spelerstypen op basis van bestaande gedachteconstructies onder drie groepen van actoren op grond van geografische herkomsten staat namelijk in deze scriptie centraal. Deze inleiding mondt uit in het opstellen van een vierledige probleemstelling zoals vermeldt staat in §1.1. Een probleemstelling die als het ware als 'kapstok' dient, waaraan deze scriptie wordt 'opgehangen'. In paragraaf 1.2 is een doelstelling en zijn een aantal vragen opgesteld die als hulpmiddel dienen ter oplossing van de probleemstelling. Vervolgens wordt in de derde paragraaf van dit eerste hoofdstuk kort stil gestaan bij het maatschappelijk en wetenschappelijke belang dat aan deze scriptie gehecht kan worden.

Hoofdstuk twee zet de wetenschappelijke verantwoording van deze scriptie voort in de vorm van methoden, technieken en theoretische aspecten. Ten eerste zullen in dit tweede hoofdstuk de primaire data worden besproken. Deze data bestaan uit achttien interviews die zijn afgenomen onder drie groepen van actoren, te weten beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen. De keuze betreffende een bepaalde vraagstelling zal daaropvolgend uitvoerig worden beargumenteerd. Het eerste gedeelte van dit tweede hoofdstuk wordt afgesloten met het uitspreken van verwachte uitkomsten van de interviews.

In het tweede gedeelte van dit tweede hoofdstuk wordt de centrale problematiek van deze scriptie gerelateerd aan de geografische vakliteratuur in de vorm van een aantal theoretische cultureel geografische en -antropologische concepten. Met behulp van een conceptueel model worden theoretische begrippen zoals representaties, 'sense of place' en cultuur bijvoorbeeld in verband gebracht met de (club)cultuur van sc Heerenveen.

Na afloop van deze wetenschappelijke verantwoording wordt vanaf hoofdstuk drie in deze scriptie de empirische uitwerking beschreven. Hierin zullen meerdere deelonderwerpen aan de orde komen. Allereerst worden de resultaten van het onderzoek onder de 'Popular Discourse' beschreven. In dit derde hoofdstuk staan diverse citaten vermeld waaruit blijkt, dat door de 'Heerenveense voetbalwereld' daadwerkelijk eigenschappen aan spelerstypen worden toegekend. Tevens valt uit deze citaten op te maken, welke eigenschappen aan spelerstypen afkomstig uit bepaalde geografische regio's door de 'Heerenveense voetbalwereld' worden toegekend.

Hoofdstuk vier tracht aan de hand van geraadpleegde bronnen ten eerste inhoud te geven aan het begrip (club)cultuur in algemene zin. Ten tweede vindt in dit vierde hoofdstuk een concretisering en verdere verduidelijking van de clubcultuur van voetbalclub sc Heerenveen plaats.

Daaropvolgend worden in hoofdstuk vijf tot en met hoofdstuk zeven van deze scriptie de uitkomsten op de eerste vraag uit de lijst met interviewvragen (zie bijlage 2) beschreven en met behulp van een aantal grafieken vorm gegeven. Ten eerste vindt in hoofdstuk vijf een typering van spelerstypen plaats op basis van bestaande gedachteconstructies onder de beleidsbepalers van sc Heerenveen. In hoofdstuk zes worden spelerstypen aan de hand van geraadpleegde bestaande gedachteconstructies afkomstig van journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' gekarakteriseerd. De percepties van de supporters van sc Heerenveen aangaande het kenmerken van spelerstypen worden in hoofdstuk zeven beschreven. In de

hoofdstukken vijf, zes en zeven worden de vier spelerstypen gemeenschappelijk getypeerd door afwisselend een bepaalde groep van actoren. Na afloop van deze drie hoofdstukken wordt duidelijk in hoeverre de gedachteconstructies van de beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen van elkaar verschillen dan wel overeenkomen.

In hoofdstuk acht vindt een beschrijving plaats van de door de drie groepen van actoren gemeenschappelijk toegekende eigenschappen aan ieder spelerstype. Na afloop van de paragrafen 8.1, 8.2, 8.3 en 8.4 mag voorzichtig geconcludeerd worden in hoeverre de typering van het Nederlandse spelerstype verschilt dan wel overeenkomsten vertoont met de andere drie spelerstypen. Waar de hoofdstukken vijf, zes en zeven de verschillen en overeenkomsten tussen de drie groepen van actoren in kaart brengen, maken de eerste vier paragrafen van hoofdstuk acht onderscheid tussen de vier spelerstypen. De resultaten zullen net als in de hoofdstukken vijf tot en met zeven worden vorm gegeven in een aantal grafieken.

In § 8.5 worden de uitkomsten op de interviewvragen 2, 3a, 3b, 4a en 4b beschreven (zie voor omschrijving vragen bijlage 2). Ook nu dienen net als in de voorgaande paragrafen van hoofdstuk acht een aantal grafieken en tabellen ter verduidelijking van deze uitkomsten.

In hoofdstuk negen wordt zoals reeds in het voorwoord is aangekondigd een link gelegd tussen deze scriptie en het model van Hofstede (2004). Hoofdstuk negen beschrijft namelijk in hoeverre de uitkomsten op de interviews waarin het kenmerken van spelerstypen centraal staat, overeenkomsten dan wel verschillen vertoont met de resultaten van het model van Hofstede.

In hoofdstuk tien wordt tot slot beschreven of de probleemstelling aan de hand van een verkennend literatuuronderzoek en achttien afgenomen interviews inderdaad kan worden opgelost en dat de in § 1.2 uitgesproken vraagstelling kan worden beantwoord en de in deze scriptie gehanteerde doelstelling is bereikt.

Tijdens het doen van onderzoek en het rapporteren van deze scriptie is duidelijk geworden welke aspecten voor verbetering vatbaar zijn. Deze verbeterpunten zijn als zodanig in een discussiërend elfde hoofdstuk opgetekend en dienen te worden beschouwd als suggesties voor verder onderzoek.

Het interpreteren, verwerken en analyseren van alle achttien afgenomen interviews heeft geleid tot de samenstelling van een lijst met elf toegekende eigenschappen en termen gerelateerd aan die eigenschappen, die inhoud geven aan het concept 'spelerstype'. Voor de volledigheid en ter verduidelijking is deze lijst als bijlage 1a aan deze scriptie toegevoegd.

In bijlage 1b is de lijst met drie onderscheiden aspecten terug te lezen, die een afspiegeling vormt van de percepties van drie groepen van actoren over wat de beleidsbepalers van sc Heerenveen het liefst op het veld zien. Deze bijlage vormt een afspiegeling van de uitkomsten op interviewvraag 3a en 3b.

Daaropvolgend is in bijlage 1c de lijst met drie onderscheiden aspecten terug te lezen, die een afspiegeling vormen van de percepties van drie groepen van actoren over wat de supporters van sc Heerenveen het liefst op het veld zien. Deze bijlage vormt een afspiegeling van de uitkomsten op interviewvraag 4a en 4b. Voor de volledigheid is de lijst met interviewvragen als bijlage 2 aan deze scriptie toegevoegd.

2 Methodologie en Theorie

Zoals reeds in hoofdstuk één is beschreven is een tweetal onderzoeksmethoden van groot belang geweest voor het oplossen van de in § 1.1 geformuleerde vierledige probleemstelling en de in § 1.2 geformuleerde doel- en vraagstelling. Met behulp van een verkennend literatuuronderzoek is getracht een theoretisch kader te schetsen van de voor het onderzoek van belang zijnde context. Daarnaast zijn achttien interviews afgenomen met achtereenvolgens beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen. Alle respondenten zijn op de één of andere manier aan sc Heerenveen verbonden. De relatie van de beleidsbepalers en supporters met sc Heerenveen moge duidelijk zijn. De journalisten zijn 'sc Heerenveen-watchers' en berichten het 'grote' publiek over issues die met sc Heerenveen de maken hebben. De groep auteurs hebben dikwijls zelf of zijn behulpzaam geweest bij het realiseren van aan sc Heerenveen gerelateerde publicaties. 'Gebiedskenners' zijn deskundigen op het gebied van de beoefening van wetenschappelijk sporthistorisch en sporteconomisch onderzoek. Hieronder zullen de twee gebruikte onderzoeksmethoden toegelicht worden.

2.1 Interviews

In deze scriptie vindt een zoektocht plaats naar de bestaande gedachteconstructies onder drie groepen van actoren wat betreft het toekennen van eigenschappen aan spelerstypen afkomstig uit vier geografische herkomstgebieden. Voor het achterhalen van deze gedachteconstructies zijn in totaal achttien interviews afgenomen onder beleidsbepalers sc Heerenveen (zie tabel 2.1), journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' (zie tabel 2.2) en supporters sc Heerenveen (zie tabel 2.3). De toegevoegde waarde van het afnemen van interviews zit opgesloten in het feit, dat de interviewer bij eventuele onduidelijkheden tijdens het gesprek kan doorvragen. Zodoende ontstaat een compleet en helder beeld van de perceptie van de geïnterviewde. Door voorafgaande aan het afnemen van het interview een lijst met vragen samen te stellen, kan een richting aan het gesprek worden meegegeven.

Tabel 2.1: Lijst met geïnterviewde beleidsmakers sc Heerenveen

Naam geïnterviewde	Functie geïnterviewde
Dhr. A. Bakker	Als Clubstatisticus op vrijwillige basis reeds 25 jaar verbonden aan sc Heerenveen
Dhr. L. Brink	Als manager communicatie verbonden aan sc Heerenveen
Dhr. F. de Haan	Voormalig hoofdtrainer sc Heerenveen en nu als adviseur en 'ambassadeur' aan sc Heerenveen verbonden
Dhr. G. Hof	Redactielid supportersblad sc Heerenveen ('FeanFan') en leraar Nederlands buitenlandse spelers
Dhr. J. van Sytzama	Oud perschef sc Heerenveen en mede oprichter van Aktie '67

Tabel 2.2: Lijst met geïnterviewde journalisten, auteurs en 'gebiedskenners'

Naam geïnterviewde	Functie geïnterviewde
Dhr. E. Dam	Auteur van <i>'Foppe: portret van een bijzonder gewoon mens'</i>
Dhr. E. de Jong	Journalist Leeuwarder Courant en 'sc Heerenveen-watcher'
Dhr. A. van Keimpema	Auteur van <i>'Een Pompeblêd als Voetbalhart: 75 jaar Heerenveen 1920-1995'</i> en freelance journalist van de Telegraaf
Dhr. R. Koning	Als bijzonder hoogleraar Sporteconomie verbonden aan de <i>Rijksuniversiteit</i> Groningen, faculteit Economische Wetenschappen
Dhr. Y. Kuiper	Als Cultureel Antropoloog en Historicus verbonden aan de <i>Rijksuniversiteit</i> Groningen, faculteit Godsdienstwetenschappen/Godgeleerdheid en één van de auteurs van <i>'Sc Heerenveen: spelen met traditie'</i>
Dhr. P. van der Meeren	Journalist Leeuwarder Courant en 'sc Heerenveen-watcher'
Dhr. K. Wieling	Medewerker en verslaggever van Omrop Fryslân

Tabel 2.3: Lijst met geïnterviewde supporters sc Heerenveen

Naam geïnterviewde(n)	Functie geïnterviewde(n)
Dhr. D. en W. Bakker	Supporters sc Heerenveen
Dhr. Tj., H. en J. Bits	Supporters sc Heerenveen
Dhr. H. Faber	Supporter sc Heerenveen
Dhr. J. Jongedijk	Supporter en voorzitter supportersvereniging sc Heerenveen
Dhr. A. Kuijt	Supporter sc Heerenveen
Dhr. S. Looijenga	Supporter sc Heerenveen en redactielid supportersblad sc Heerenveen ('FeanFan')

2.1.1 De geïnterviewden

Er zijn in totaal achttien interviews afgenomen (zie tabel 2.1, 2.2, 2.3). Van de in totaal achttien interviews zijn zeven interviews onder de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' afgenomen, vijf interviews hebben plaats gevonden met de beleidsbepalers sc Heerenveen en de overige zes interviews hebben plaats gevonden met supporters sc Heerenveen. De zes interviews met supporters sc Heerenveen bevatten in totaal een groep van negen respondenten. Op basis van tabel 2.3 betekent dit dat in twee van de zes afgenomen interviews meerdere supporters tegelijkertijd zijn geïnterviewd. Aan de onderverdeling van de 21 geïnterviewden in drie afzonderlijke groepen liggen persoonlijke percepties ten grondslag en kan derhalve als subjectief aangemerkt worden.

Er is tot doel gesteld om door te gaan met het afnemen van interviews, tot er geen nieuwe informatie meer uit de interviews naar voren zou komen die voor deze scriptie relevant zou zijn. De interviews zijn niet woordelijk uitgewerkt, maar gekozen is voor een verslagvorm waarin de strekking van elk interview afzonderlijk aan de orde komt. Vervolgens is ter goedkeuring en ter informatie een verslag aan de geïnterviewde in kwestie toegestuurd.

Alle geselecteerden kijken op hun geheel eigen wijze tegen de problematiek van deze scriptie aan. Door interviews af te nemen met drie onafhankelijk van elkaar opererende groepen mensen wordt inhoud gegeven aan de theorie van 'triangulation' (Hoven van-Iganski, 2000). De problematiek die in deze scriptie centraal staat, wordt namelijk door zowel beleidsbepalers sc Heerenveen, als door journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen onafhankelijk van elkaar belicht.

De geïnterviewde beleidsbepalers van sc Heerenveen, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' zijn allereerst geselecteerd op basis van beschikbare telefoonnummers en emailadressen. Deze gegevens zijn mede verstrekt door een redactielid van het supportersblad van sc Heerenveen ('FeanFan'). Daarnaast is deze lijst met respondenten samengesteld op grond van traceerbaarheid in telefoongids en door middel van raadpleging van de officiële internetsite van sc Heerenveen (www.sc-heerenveen.nl). De lijst met namen van de supporters is samengesteld op basis van het willekeurig aanspreken van aanwezige supporters tijdens thuiswedstrijden van sc Heerenveen. Vervolgens is met deze respondenten persoonlijk een afspraak gemaakt voor het afnemen van het interview.

Ieder interview ving aan met een korte inleiding. Aangegeven werd dat het interview onderdeel uitmaakt van het grotere geheel van deze afstudeerscriptie en dat aan het kenmerken van spelerstypen het gevaar van generalisatie kleeft. Het doel van het afnemen van interviews is tweeledig. Allereerst wordt getracht de bestaande gedachteconstructies betreffende het kenmerken van spelerstypen bij de respondenten te achterhalen en in kaart te brengen. Vervolgens geven deze gedachteconstructies gelijktijdig meer inhoud aan het concept 'spelerstype'. Gelijktijdig kan aan de hand van de uitkomsten op de interviews de probleemstelling worden beantwoord.

Na deze korte inleiding verliepen de interviews in het algemeen voorspoedig. Alle geïnterviewden hebben de beschikking over een ruime ervaring en omvangrijke kennis over aan sc Heerenveen gerelateerde onderwerpen en bleken hun kennis van zaken onmiddellijk paraat te hebben. Dit heeft de afwikkeling van de interviews aanzienlijk vereenvoudigd.

2.1.2 Toelichting op interviewvragen

Aan alle geïnterviewden zijn dezelfde vragen voorgelegd. Echter, in twee gevallen vond een kleine uitbreiding plaats. Na afloop van het in kaart brengen van de uitkomsten op de interviews met de vijf beleidsbepalers van sc Heerenveen en zeven geïnterviewde journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' zijn deze uitkomsten voorgelegd aan de supporters van sc Heerenveen. Gekeken werd in hoeverre de percepties van deze groep respondenten over de supporters, overeenkomsten vertonen met de daadwerkelijke percepties van de supporters. De beleidsbepalers van sc Heerenveen, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' hebben in de interviews aangegeven wat de supporters van sc Heerenveen vermoedelijk het liefst op het veld zien staan. Vervolgens werden de supporters geconfronteerd met deze percepties en werd aan hen gevraagd of deze percepties overeenkomen met hun eigen percepties.

Daaropvolgend werd aan de groep respondenten bestaande uit journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen gevraagd als het ware 'in de huid te kruipen' van de beleidsbepalers van sc Heerenveen. 'Wat denken de journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen dat de beleidsbepalers van

sc Heerenveen het liefst op het veld zien staan?’ ‘Komen deze uitkomsten overeen met de percepties van die beleidsbepalers?’

Bij het construeren van de vragenlijst is gebruik gemaakt van Segers (1999). De lijst met vragen behorende tot de problematiek van deze scriptie streeft er naar een metende en motiverende functie te bevatten. Daarnaast is deze lijst met vragen vooral gericht op het realiseren van de onderzoeksdoelstellingen. Hierdoor zullen de behoeften van de onderzoeker derhalve meer bepalend voor de keuze der vragen zijn dan de behoeften van de respondent. Met de zes criteria waaraan goede vragenlijsten moeten voldoen volgens Segers is bij het samenstellen van de vragen rekening gehouden. Bij het afnemen van de interviews is tijdens de vraagstelling namelijk rekening gehouden met de taal, denk- en leefwereld, kennisniveau en sociaal-culturele context van de respondent. Daarnaast streeft de vragenlijst naar een neutrale, eenduidige en eendimensionale vraagstelling. Alle antwoordmogelijkheden moeten dus in principe een gelijke kans hebben. Het vraagonderwerp dient daarnaast ook nog eens door alle respondenten op dezelfde wijze te worden begrepen en er moet worden vermeden, dat in een vraag meer onderwerpen tegelijkertijd aan de orde worden gesteld (Segers, 1999).

Voor afbakening van de problematiek van deze scriptie en te zorgen voor verdere concretisering, is bij het stellen van de vragen van te voren een viertal geografische regio's geselecteerd waaruit spelerstypen afkomstig zijn (zie § 1.1). De spelerstypen afkomstig uit deze geografische herkomstregio's zijn nog steeds of waren in het verleden (sterk) vertegenwoordigd in de eerste selectie van sc Heerenveen.

2.1.3 Verantwoording keuze interviewvragen

In deze paragraaf vindt per afzonderlijk gestelde interviewvraag een puntsgewijze verantwoording plaats. Een verantwoording die tracht inzicht te verschaffen in de doelstellingen van de interviewer met betrekking tot de keuze voor een bepaalde vraag. De gehele vragenlijst is als bijlage 2 aan deze scriptie toegevoegd.

Ter inleiding voorafgaand aan het afnemen van het interview:

Voorafgaande aan ieder interview heeft telefonisch- of emailcontact plaats gevonden tussen de interviewer en de geïnterviewde. Mede dankzij het vooraf kort informeren van de geïnterviewde aangaande de doelstelling van het interview, verliepen de diverse interviews uiterst voorspoedig. Ieder interview ving aan met een korte kennismakingsronde en een korte inleiding. Hierin werd aangegeven dat het interview streeft naar het achterhalen van de bestaande gedachteconstructies onder een bepaalde groep van actoren wat betreft het op basis van geografische herkomsten kenmerken van spelerstypen in relatie tot sc Heerenveen. Aan het toekennen van eigenschappen aan spelerstypen afkomstig uit vier geselecteerde geografische herkomstgebieden gerelateerd aan sc Heerenveen kleeft het gevaar van generalisatie. Spelerstypen afkomstig uit hetzelfde geografische herkomstgebied zullen namelijk gegroepeerd worden. Natuurlijk is het zo dat niet alle toegekende eigenschappen recht doen aan ieder spelerstype afkomstig uit een bepaalde geografische regio. Uitzonderingen op de regel zullen blijven bestaan en dit aspect wordt als een gegeven beschouwd. Met dit gegeven dient rekening gehouden te worden tijdens het lezen van deze scriptie. Het is geenszins de bedoeling na het in kaart brengen van de uitkomsten op de interviews sc Heerenveen vervolgens te betichten van discriminatie. Vanuit de 'Heerenveense voetbalwereld' worden echter

eigenschappen toegekend aan spelertypen (zie citaten Inleiding) en daardoor herbergt dit object van onderzoek voldoende legitimiteit om mee verder te gaan.

Vraag 1:

'Hoe zou u het spelerstype willen typeren dat afkomstig is uit achtereenvolgens (toekennen van eigenschappen aan spelertypen)':

- *Nederland*
- *Z-O-Europa*
- *Afrika*
- *Scandinavië*

Ten eerste is deze vraag gesteld om inzicht te krijgen in wat het concept 'spelerstype' betekent voor de respondent. De geïnterviewden kennen op grond van hun gedachteconstructies eigenschappen aan spelertypen afkomstig uit geografische regio's toe. Deze uitspraken zijn allen opgenomen in de uitwerkingen van de achttien interviews die voor het waarborgen van de anonimiteit van de geïnterviewden niet als bijlage aan deze scriptie zijn toegevoegd. Na afloop van alle interviews wordt het mogelijk voorzichtig uitspraken te doen over het concept 'spelerstype'. Op basis van al deze percepties kunnen na afloop van deze eerste interviewvraag de spelertypen afkomstig uit vier geselecteerde geografische herkomstregio's getypeerd worden.

Vraag 2:

'Welk spelerstype of welke spelertypen afkomstig uit één van de vier geselecteerde geografische herkomstgebieden past of passen vermoedelijk volgens u het beste bij sc Heerenveen en haar clubcultuur?'

Het belang van deze tweede vraag zit vooral in de relatie die de geïnterviewden leggen tussen spelertypen en nationaliteit enerzijds en clubcultuur van sc Heerenveen anderzijds. Uit de antwoorden van de geïnterviewden kan opgemaakt worden welk spelerstype en bijbehorend geografisch gebied het beste bij sc Heerenveen en Friesland past. Daarnaast tracht deze vraag argumenten van de geïnterviewden te achterhalen, die aan de keuze voor een betreffend spelerstype ten grondslag liggen.

Vraag 3a:

'Wat denkt u dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen het liefst bij sc Heerenveen op het veld willen zien als zij op de tribune zitten?'

- *Is dat een stijl van voetballen? (spelerstypen)*
- *Is dat een bepaalde nationaliteit? (geografische herkomstregio)*

Deze vraag streeft naar het achterhalen van de meningen van journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen over hoe beleidsbepalers sc Heerenveen denken en handelen. In dit geval 'kruipen' bovenstaande actoren als het ware in 'de huid' van de beleidsbepalers van sc Heerenveen. 'Zijn nu juist bepaalde nationaliteiten en geografische herkomstgebieden van belang voor beleidsbepalers, of zijn de eigenschappen van spelertypen van doorslaggevend belang met betrekking tot het aantrekken van nieuwe spelers?'

Vraag 3b:

'Bent u het als beleidsbepaler van sc Heerenveen eens of oneens met de percepties van de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen over wat de beleidsbepalers van sc Heerenveen willen zien?'

Deze vraag brengt de percepties van journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen over wat de beleidsbepalers van sc Heerenveen het liefst op het veld zien, in verband met de percepties van de beleidsbepalers zelf. 'Zijn er overeenkomsten of juist verschillen waar te nemen?' 'Is voor een beleidsbepaler van sc Heerenveen nu juist de geografische herkomstregio van belang, of prevaleren zij een bepaalde manier van voetballen van een spelerstype bij het aantrekken van nieuwe spelers?'

Vraag 4a:

'Wat denkt u dat de supporters van sc Heerenveen het liefst bij sc Heerenveen op het veld willen zien als zij op de tribune zitten?'

- *Is dat een stijl van voetballen? (spelerstypen)*
- *Is dat een bepaalde nationaliteit? (geografische herkomstregio)*

Deze vraag heeft tot doel te achterhalen wat de supporters van sc Heerenveen het liefst op het veld zien staan. Aan deze perceptie wordt niet door de supporters van sc Heerenveen zelf inhoud gegeven, maar door de beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners'. Van deze groep respondenten wordt verwacht, deze vraag vanuit het perspectief van de supporters van sc Heerenveen te bekijken en te beoordelen. Met behulp van de antwoorden op deze vraag wordt bekeken of de supporters van sc Heerenveen nu voor een bepaalde manier van voetballen of voor spelers met een bepaalde nationaliteit naar het stadion toe komen. In feite vindt als gevolg van deze vraag een karakterisering van de achterban van sc Heerenveen plaats op basis van de percepties van de beleidsbepalers, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners'.

Vraag 4b:

'Bent u het als supporter van sc Heerenveen eens of oneens met percepties van de beleidsmakers van sc Heerenveen en journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' over wat de supporters van sc Heerenveen willen zien?'

Deze vraag brengt de percepties van beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' over wat supporters het liefst zien, in verband met de percepties van de supporters zelf. 'Zijn er overeenkomsten of juist verschillen waar te nemen?' 'Vereenzelvigen supporters sc Heerenveen zich nu juist met een geografische herkomstregio of geven zij de voorkeur aan een bepaalde manier van voetballen met bijbehorende kenmerken?'

Vragen ter afsluiting van het interview:

Tot slot zijn ter afronding van alle afgenomen interviews vragen gesteld om enige achtergrondinformatie over de geïnterviewden te verkrijgen en zodoende het gesprek op een prettige manier af te sluiten. Aan de geïnterviewden werd bijvoorbeeld gevraagd hoe lang zij welke functie vervullen en hoe lang de supporters sc Heerenveen al steunen.

2.1.4 Verwachtingen van interviews

In deze scriptie wordt naast een verkennend literatuuronderzoek gebruik gemaakt van interviews voor het oplossen van de vierledige probleemstelling. In deze interviews schuilen nogal wat onzekerheden die het doen van uitspraken over verwachte uitkomsten bemoeilijken. In een vroeg stadium van het onderzoek is het nogal eens lastig uitspraken te doen over verwachte uitkomsten.

Dankzij het raadplegen van een beperkt aantal bronnen waarin eigenschappen aan spelerstypen worden toegekend ligt het in de lijn der verwachting, dat aan het Nederlandse spelerstype veelvuldig 'aanvallende, attractieve eigenschappen' en een zekere mate van 'mondigheid' door de geïnterviewden zullen worden toegekend.

De drang van Nederlandse spelerstypen zich te laten gelden binnen een groep en naar een trainer toe blijkt uit onderstaand citaat. Paolo Maldini, de Italiaanse sterverdediger die nog met Marco van Basten, Frank Rijkaard en Ruud Gullit bij AC Milaan heeft gespeeld, illustreert in onderstaand citaat de 'mondigheid' van het Nederlandse spelerstype:

"Als coach Arrigo Sacchi een mening wilde hebben, dan gaf ik die. Maar ik haalde het niet in mijn hoofd om zelf het initiatief te nemen. Dat deed je niet. Je wachtte af tot de coach je om je mening vroeg. Maar die Nederlanders in ons team wilden over van alles en nog wat met Sacchi discussiëren. Wij Italianen moeten daar verschrikkelijk om lachen" (De Haan, 2004; 154-155).

Na afloop van de interviews zullen spelerstypen afkomstig uit het zuidoosten van Europa vermoedelijk geassocieerd worden met een zekere mate van 'trots voor volk, vaderland en vlag' en waarschijnlijk gekenmerkt worden door een 'individualistische instelling'. Foppe de Haan geeft aan de hand van de Roemeense ex-linksback van sc Heerenveen Dorien Mitrita middels het volgende citaat een voorbeeld van die individualistische instelling:

"Dorien weigerde Nederlands te leren toen hij bij ons speelde. Hij ging terug naar Roemenië. Toen hij besloot dat hij toch liever voor Heerenveen speelde, belde hij mij tijdens een wintersportvakantie op en stond me in vrijwel perfect Nederlands te woord. Toen had hij mij nodig" (De Haan, 2004; 155).

Op basis van het nu volgende citaat is het te verwachten dat het Afrikaanse spelerstype bij de geïnterviewden waarschijnlijk associaties zullen oproepen met 'creativiteit':

"Ebiede vertelde dat in Nigeria de beste voetballer van het dorp degene was die de meeste trucjes met de bal kon. Want op die trucjes kwamen vrouwen af" (Vuijsje, 2002; 27).

Op basis van het nu volgende citaat zullen Scandinavische spelerstypen door de geïnterviewden vermoedelijk geassocieerd worden met 'zich snel aanpassen' en 'hard werken':

"De Heerenveense Scandinaviërs maken geen problemen, betoogt Allbäck. Hij begrijpt dan ook de voorkeur: Wij doen ons werk, gedragen ons correct, en zijn relatief goedkoop" (Vuijsje, 2002; 24).

2.2 Literatuuronderzoek

Het doel van een literatuuronderzoek is het schetsen van een theoretisch kader binnen de context van dit onderzoek. Een literatuuronderzoek tracht een zo duidelijk mogelijk beeld te schetsen van aspecten die relevant zijn voor en samenhangen met het onderzoek (Segers, 1999).

Ter voorbereiding op het uitvoeren van een literatuuronderzoek betreffende de problematiek zoals die speelt in deze scriptie, is het van belang om de vierledige probleemstelling goed in gedachte te houden. De probleemstelling komt in essentie neer op het uitvoeren van een zoektocht naar de bestaande gedachteconstructies onder drie groepen van actoren betreffende het kenmerken van spelerstypen op basis van geografische herkomsten in relatie tot sc Heerenveen. Het gaat in deze scriptie om type spelers die afkomstig zijn uit vier van te voren geselecteerde geografische herkomstgebieden, te weten Nederland, Z-O-Europa, Afrika en Scandinavië (zie § 1.1).

In § 2.2.1 zal het conceptueel model met betrekking tot deze scriptie worden beschreven. Naast een korte beschrijving van het model van Hofstede (2004) komen cultureel geografische en -antropologische theoretische concepten zoals representaties, 'sense of place' en (club)cultuur aan de orde. Aan de hand van deze theoretische concepten wordt bijvoorbeeld de (club)cultuur van sc Heerenveen beschreven en ingebed in een theoretisch geografisch kader.

2.2.1 Conceptueelmodel

Uit het boek van De Pater en Van der Wusten (1996) valt af te leiden, dat sinds zo'n tweeduizend jaar sprake is van een wetenschappelijke geografische manier van denken. Het boek van De Pater en Van der Wusten schetst de historische ontwikkeling en huidige stand van zaken in de geografische wetenschapsbeoefening. Waar Pater en Van der Wusten (1996) een groot aantal geografische perspectieven onderscheiden, onderscheidt de National Research Council (1997) maar drie geografische perspectieven waardoor de geografische ruimte kan worden waar genomen. De National Research Council geeft net als De Pater en Van der Wusten aan, dat de geografische relevantie voor wetenschap en maatschappij zit in de manier waarop geografen door een geïntegreerd complex van perspectieven de wereld waarnemen.

Door de National Research Council worden drie geografische perspectieven onderscheiden en één daarvan vormt 'spatial representation'. De Council bespreekt 'spatial representation' puntsgewijs aan de hand van een vijftal onderscheiden 'soorten' representaties. In het geval van 'visual representations' gaat het om het beeld dat mensen dankzij het bekijken van kaarten krijgen over een geografische ruimte. Geografische ruimtes worden aan de hand van 'verbal representations' besproken met behulp van zorgvuldig gekozen en geconstrueerde beschrijvingen. 'Mathematical representations' bevatten modellen van ruimte waarmee locatie, regio's en verspreidingen worden aangegeven. De manier waarop individuen mentaal informatie over hun omgeving representeren, wordt door de Council als vierde soort representatie aangemerkt. Tot slot gaat het bij de vijfde soort representatie ('digital representations') om Geografische Informatie Systemen (GIS).

De National Research Council (1997) maakt in het voorafgaande onderscheid in een vijftal 'soorten' representaties. Holloway en Hubbard (2001) definiëren representaties als volgt:

"Representation, then, basically implies the existence of a shared system of meaning which people draw upon in a variety of ways in order to communicate" (Holloway en Hubbard, 2001; 145).

Voorstellingen waarover gecommuniceerd wordt en waarvan het gedrag wordt gereproduceerd staat in de geografische literatuur bekend als 'representaties'. Representaties hebben een bedoeling en die bedoeling krijgt een betekenis in de communicatie zelf. Het volgende citaat afkomstig uit het boek van Keimpema (1995) vormt een voorbeeld van een representatie in de context deze scriptie:

"Heerenveen is een naam die vertedert. De oorzaak heeft wat mij betreft dus te maken met jeugdsentiment. Maar ook vandaag de dag ademt alles wat de club doet een sfeer van fris enthousiasme. Neem de wijze waarop Foppe de Haan zijn elftal laat voetballen. Onbevangen, met weinig spelers achter de bal" (Keimpema, 1995; 5).

Sc Heerenveen 'ademt' volgens dhr. Sprengers op basis van bovenstaand citaat een sfeer van enthousiasme en onbevangenheid uit en daarnaast kenmerkt de club zich door haar attractieve spelopvatting. Dit zijn voorstellingen over sc Heerenveen die in dit geval gecommuniceerd worden door een voormalig voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB).

Holloway en Hubbard (2001) beschrijven de bedoelingen die achter representaties schuil gaan aan de hand van drie termen, te weten 'reflective'/'mimetic', 'intentional' en 'constructivist'. De eerste term ('reflective'/'mimetic') geeft het belang aan, dat gehecht wordt aan datgene wat iemand letterlijk communiceert en representeert (2001). Deze eerste term ('reflective'/'mimetic') wordt als volgt gedefinieerd:

"The process of representation is therefore seen as simply communicating the 'true' nature of whatever is being portrayed" (Holloway en Hubbard, 2001; 147).

Bij de 'intentional' representatie gaat het om de intenties van auteurs, welke vorm worden gegeven met behulp van eigen kenmerkende woorden, beelden en geluiden. De auteurs maken gebruik van een taal waarmee ze in staat zijn datgene te communiceren wat ze bedoelen. Met betrekking tot de derde term ('constructivist') gaat het om de cultureel geconstrueerde bedoelingen zoals die aanwezig zijn in de gedachten van mensen. Die bedoelingen komt tot uiting in de onderlinge relaties tussen deze mensen, waarbij verschillende actoren verschillende representaties kunnen hebben over het te onderzoeken subject (Holloway en Hubbard, 2001). Met andere woorden:

"Meaning is hence produced by communication (in speech, writing, film, body language...), rather than simply being transmitted through communication" (Holloway en Hubbard, 2001; 147).

Representaties bestaan volgens Holloway en Hubbard (2001) uit drie componenten, te weten een handeling, praktijk en symbolen. Daarnaast geven Holloway en Hubbard in hun boek aan dat representaties partieel, vervormd en selectief zijn. Als

vanuit het perspectief van de elite wordt geredeneerd worden representaties ook wel aangemerkt als partieel. Doordat mensen op grond van hun verschillende culturele achtergronden en referentiekaders aspecten op een verschillende manier kunnen interpreteren raken representaties vervormd. De mate van selectiviteit behorende tot representaties zit opgesloten in het feit, dat auteurs gebruik maken van een taal waarmee ze in staat zijn datgene te communiceren wat ze bedoelen.

Bovenstaande uiteenzetting betreffende de theoretische verhandeling over representaties heeft een doel. Aan de hand van het concept 'representaties' wordt de problematiek zoals die in deze scriptie speelt, ingebed en gepositioneerd in de geografische vakliteratuur. Op grond van bovenstaande verhandeling zijn representaties te omschrijven als voorstellingen waarover gecommuniceerd wordt en waarvan het gedrag wordt gereproduceerd. 'In hoeverre kunnen representaties gerelateerd worden aan het kenmerken van spelerstypen op basis van geografische herkomstgebieden?'

Uit de nu volgende citaten valt af te leiden in hoeverre het concept 'representaties' toegespitst kan worden op de problematiek van deze scriptie. Het nu volgende citaat is afkomstig van de Deense speler Bo Storm die in 2003 door sc Heerenveen is gecontracteerd:

"Ik kon kiezen uit Chelsea, Southampton, Bayern München, Werder Bremen, Hertha BSC, Ajax, Feyenoord, PSV en nog een handvol Franse clubs, maar ik ben dolblij dat ik voor Heerenveen heb gekozen. Dat is de beste club voor een jonge speler om zich te ontwikkelen" (Storm, 2003; 45).

Vanuit dit citaat valt duidelijk op te maken waarom de betreffende speler nu juist gekozen heeft voor een transfer naar sc Heerenveen. Vanuit de optiek van deze speler is sc Heerenveen de beste club voor een jonge (buitenlandse) speler om zich te ontwikkelen. Blijkbaar staat sc Heerenveen in de 'voetbalwereld' synoniem voor een club met een uitstekende begeleiding als het om jonge spelers gaat. Ondanks aanbiedingen van topclubs heeft sc Heerenveen de persoonlijke voorkeur van deze speler. De opmerking van deze Deense voetballer dat sc Heerenveen de beste club voor een jonge speler is om zich te ontwikkelen, is een voorbeeld van een representatie. Sc Heerenveen als ideale club voor de ontwikkeling van jonge spelers is een voorstelling waarover gecommuniceerd wordt en waarvan het gedrag wordt gereproduceerd.

Onderstaand citaat vormt een tweede voorbeeld waaruit blijkt, dat een speler sc Heerenveen aanmerkt als de perfecte club om je als (jonge) speler verder te ontwikkelen:

"Ik had al eerder weg kunnen gaan want er was genoeg interesse voor mij, maar toch koos ik in 1995 voor een verlenging van mijn contract bij Heerenveen. Die internationale topclub zou toch wel komen omdat ik me bij Heerenveen heel goed kon ontwikkelen" (Keimpema, 2003).

Dit citaat is afkomstig van Jon Dahl Tomasson, Deens international en speler van sc Heerenveen in de periode 1994-1997.

Vanuit het nu volgende citaat afkomstig van Allan Bak Jensen, ex-speler van sc Heerenveen met eveneens de Deense nationaliteit, valt opnieuw op te maken dat

spelers naar Heerenveen toekomen met het idee zich er prima te kunnen ontwikkelen:

“De keus voor Heerenveen was makkelijk. Ole Tobiassen en Jon Dahl Tomasson zijn er groot geworden. Ik wist dat de club een goede trainersstaf heeft, zodat ik me beter kan ontwikkelen” (Wiegersma, 2001; 35).

Ook Ruud van Nistelrooij, Nederlands international en speler bij sc Heerenveen in het seizoen 1997-1998, onderschrijft de mening van Allan Bak Jensen:

“Ze maken er een betere voetballer van je. Qua begeleiding en training is Heerenveen een absolute topclub” (Keimpema, 2003).

Zoals aan het begin van hoofdstuk één staat beschreven, vindt in deze scriptie een kwalitatief onderzoek plaats onder drie groepen van actoren naar bestaande gedachteconstructies welk type speler het beste bij sc Heerenveen past. Er vindt een typering van spelerstypen afkomstig uit vier geselecteerde geografische herkomstgebieden plaats op basis van bestaande gedachteconstructies onder drie groepen van actoren.

Aan het toekennen van eigenschappen aan de geselecteerde spelerstypen worden de hoofdstukken vijf tot en met acht gewijd. Dit kenmerken van spelerstypen werd tijdens het afnemen van de interviews in verband gebracht met de (club)cultuur van sc Heerenveen. Hoofdstuk vier wordt gewijd aan de vraag in hoeverre sc Heerenveen de beschikking heeft over een (club)cultuur. In Breuker en Joustra (2004) geeft voormalig hoofdtrainer van sc Heerenveen, Foppe de Haan, aan wat (club)cultuur inhoudt en dat een hedendaagse voetbalcoach streeft naar een bepaalde herkenbare voetbalstijl die onderdeel uit maakt van (club)cultuur: ‘dat is Ajax’, ‘dat is typisch Nederlands’, ‘dat is Heerenveen’. ‘Maar wat houdt het begrip (club)cultuur nu precies in?’

Willems (2004) geeft aan dat het ‘totaalvoetbal’ dat Nederland in de maand juni van 1974 in West-Duitsland speelde buitengewoon spectaculair was en daarnaast ‘wijsheid en beschaving uitstraalde’. Dit ‘totaalvoetbal’ is volgens Willems ‘typisch Nederlands’. Wat dat ‘typisch Nederlands’ precies inhoudt wordt duidelijk gemaakt in het nu volgende citaat:

“In het voetbal van Ajax, Feyenoord en Oranje tussen 1969 en 1974 zat geen rechtstreekse lijn naar het doel. Ze maakten patronen en speelden met de bal. Soms wilden ze scoren, soms hielden ze het artistiek. Ze zetten het spel in beweging naar voren, maar ook naar achteren. Terug spelen op de eigen doelman, die verplicht werd om mee te voetballen. Ze gaven zelfs het terrein op dat ze gewonnen hadden om terug te spelen en balbezit te houden en dan begonnen ze opnieuw, steeds weer. Het maken van een doelpunt was een mogelijkheid, maar het echte doel was de schoonheid van het voetbal zelf” (Willems, 2004; 287).

In Joustra en Kuiper (2001) geeft Foppe de Haan inhoud aan het ‘typisch Heerenveen’ zijn:

“Lekker aanvallend voetbal spelen. Het heeft iets ouderwets. Naïef realisme noem ik het maar” (Joustra en Kuiper, 2001; 102).

Voorgaande twee citaten proberen aan te geven wat ‘typisch Nederlands’ en ‘typisch Heerenveen’ inhoudt en zijn voorbeelden uit de praktijk van het begrip ‘voetbalcultuur’. Maar wat houdt het begrip ‘cultuur’ in algemene zin in?

Foppe de Haan gaat in Breuker en Joustra (2004) nader in op het werk als voetbalcoach en beargumenteert met behulp van het begrip cultuur waarom het ene type speler wel en het andere spelerstype niet bij sc Heerenveen past. Het al dan niet slagen van een samenwerking tussen speler en club laat De Haan in de context van sc Heerenveen afhangen van het concept ‘cultuur’. Naar de opinie van dhr. de Haan dient een club ‘rust in zich te hebben’ en daarnaast dienen de mensen van de club te opereren als een eenheid. De cultuurdragers van een club (bijvoorbeeld de voorzitter, trainer of voetballers) bepalen het totale beleid en dragen dit naar buiten toe uit. Het nu volgende citaat beschrijft het begrip (club)cultuur als volgt:

“Zo gaan wij met elkaar om, dit zijn onze regels, onze omgangsvormen, dit verwachten we van jou wanneer je voor ons voetbalt. Je mag een foutje maken, maar uiteindelijk verwachten we dat je één van ons wordt” (De Haan, 2004; 151).

Deze beschrijving van het begrip (club)cultuur is subjectief. Er zullen ongetwijfeld meerdere interpretaties van het begrip (club)cultuur bestaan, maar die bleken moeizaam te achterhalen. Voor het vergroten van de leesbaarheid van deze scriptie en te zorgen voor verdere concretisering van het begrip (club)cultuur volgt nu een korte uiteenzetting van de begrippen ‘club’ en ‘cultuur’ afzonderlijk.

Koenen en Endepols (1971) definiëren ‘club’ als volgt:

“Besloten gezelschap of kring, sociëteit; vereniging tot beoefening van sport, uitspanning enz.; troepje, groepje van min of meer bevriende personen, die elkaar geregeld ontmoeten” (Koenen en Endepols, 1971; 187).

Met betrekking tot ‘cultuur’ zijn volgens Crang (1998) velerlei definities mogelijk, waarbij het sterk afhangt van de context wanneer welke omschrijving functioneel is. Volgens Crang zijn wel 150 verschillende definities van ‘cultuur’ in academische bronnen te achterhalen. Het begrip wordt als volgt gedefinieerd:

“Cultures are sets of beliefs or values that give meaning to ways of life and produce (and are reproduced through) material and symbolic forms” (Crang, 1998; 2).

Deze scriptie hanteert een omschrijving van het begrip ‘cultuur’ die terug slaat op fundamentele menselijke processen zoals omschreven door Hofstede:

“Cultuur is de collectieve mentale programmering die de leden van een groep of categorie mensen onderscheidt van die van andere” (Hofstede, 2004; 16).

In deze context wordt ‘cultuur’ aangeleerd en is niet aangeboren. In andere woorden, ‘cultuur’ wordt overgedragen via een sociale omgeving en niet via de genen.

Met een groep wordt bedoeld:

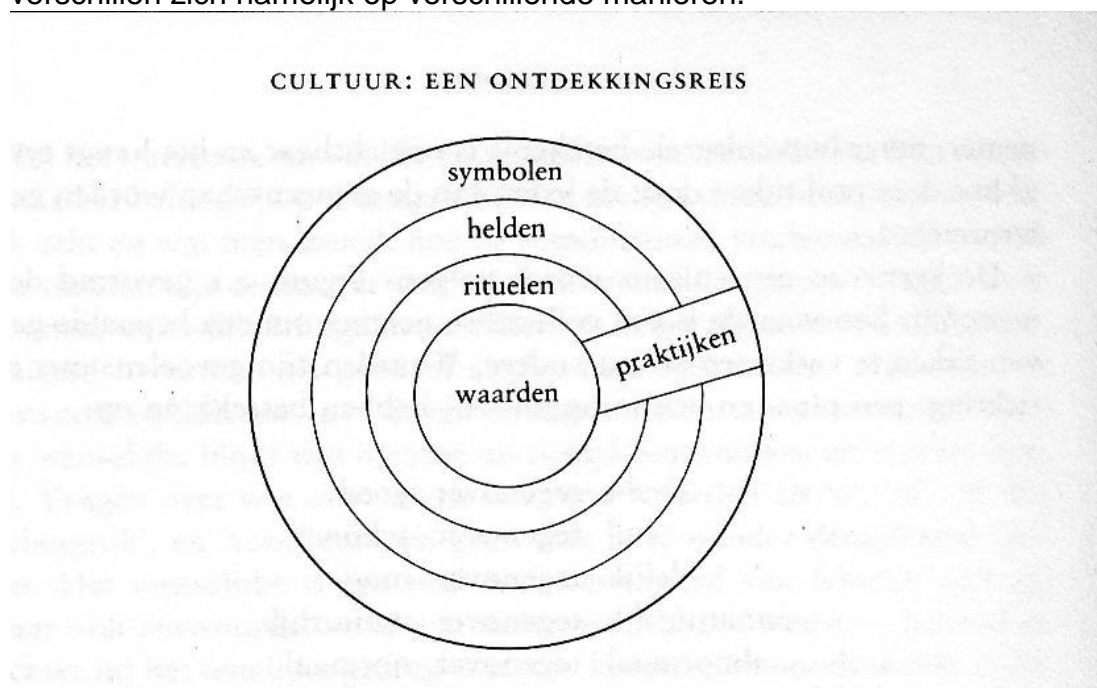
“Een aantal mensen die contact met elkaar hebben” (Hofstede, 2004; 319).

Een categorie mensen bestaat uit:

“Mensen die, zonder noodzakelijk contact met elkaar te hebben, iets met elkaar gemeen hebben” (Hofstede, 2004; 319).

Deze theoretische verhandeling over (club)cultuur wordt in hoofdstuk vier van deze scriptie gerelateerd aan sc Heerenveen. Hoofdstuk vier geeft namelijk vorm aan het begrip (club)cultuur zoals dat door sc Heerenveen geïnterpreteerd wordt en van toepassing is in deze scriptie.

Zoals eerder is aangegeven zal in hoofdstuk vier een beschrijving van de clubcultuur van sc Heerenveen plaatsvinden op basis van diverse geraadpleegde bronnen. In het nu volgende tekstgedeelte worden alvast enkele belangrijke pijlers waarop de clubcultuur van sc Heerenveen rust, aan de hand van een viertal door Hofstede (2004) onderscheiden termen besproken. Het gaat hierbij om de volgende vier termen: ‘symbolen’, ‘helden’, ‘rituelen’ en ‘waarden’. Deze termen worden door Hofstede gebruikt voor het beschrijven van cultuuruitingen en zijn afgebeeld als de schillen van een ui (zie figuur 2.1). Volgens Hofstede manifesteren culturele verschillen zich namelijk op verschillende manieren.

Figuur 2.1: Ui-diagram (Bron: Hofstede, 2004)

In figuur 2.1 zijn vier termen afgebeeld als de schillen van een ui. Hiermee wordt aangegeven dat ‘symbolen’ de meest oppervlakkige en ‘waarden’ de diepste lagen van een cultuur vertegenwoordigen, met ‘helden’ en ‘rituelen’ daar tussen in zoals beschreven door Hofstede (2004). In het nu volgende gedeelte worden aan de hand van dit ‘Ui-diagram’ de pijlers waarop de clubcultuur van sc Heerenveen rust beschreven. Iedere pijler waarop de clubcultuur van sc Heerenveen rust, wordt aan de hand van één van de schillen van dit ‘Ui-diagram’ beschreven. Voorafgaand aan deze beschrijving vindt telkens een definiëring van één van de vier reeds genoemde termen plaats. ‘Symbolen’ worden als volgt gedefinieerd:

“Woorden, gebaren, afbeeldingen of voorwerpen met een betekenis die alleen begrepen wordt door de leden van de cultuur” (Hofstede, 2004; 18-19).

In de context van sc Heerenveen zijn verschillende ‘symbolen’ waar te nemen. Te denken valt aan het spreken van de Friese taal tussen supporters onderling. Ook bij het ten gehore brengen van ‘t Frysk Folksliet’ (Friese Volkslied) bedienen de supporters van sc Heerenveen zich van de Friese taal. Een taal die zorgt dat Friezen zich met elkaar verbonden (blijven) voelen. Ook de ruimschoots aanwezige spandoeken in het Abe Lenstra Stadion en het ophangen van Friese vlaggen met karakteristieke ‘pompeblêden’ (leliebladeren) zijn voorbeelden van ‘symbolische uitingen’ van de Friese volksaard van sc Heerenveen. Doordat nieuwe ‘symbolen’ gemakkelijk ontstaan en oude weer verdwijnen, bevinden ‘symbolen’ zich in de buitenste, meest oppervlakkige laag van het ‘Ui-diagram’.

De daaropvolgende schil wordt ingenomen door de term ‘helden’ en door Hofstede als volgt gedefinieerd:

“Personen, dood of levend, echt of fictief, met eigenschappen die in een cultuur hoog in aanzien staan, en die daarom fungeren als gedragsmodellen” (Hofstede, 2004; 19).

De term ‘helden’ sluit perfect aan op Abe Lenstra, oud (top)voetballer van sc Heerenveen, sc Enschede en Enschedese Boys. ‘Maar wie was Abe Lenstra precies en wat heeft hij betekent voor sc Heerenveen?’ Keimpema (2000) omschreef Abe Lenstra in zijn boekwerk dat is uitgegeven in het kader van de expositie ‘Abe in Oranje’ als volgt:

“Abe was een echte Fries, nuchter in doen en laten, maar emotioneel in beleven” (Keimpema, 2000; 6).

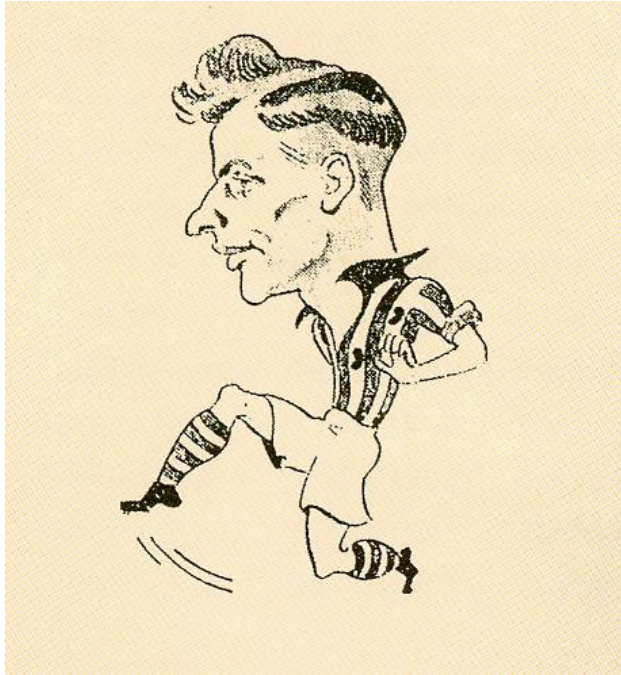
Als voetballer werd Abe Lenstra getypeerd als lui, balvaardig en technisch. Abe Lenstra blonk uit in vele sporten en wilde altijd de beste zijn. Abe is in Nederland als het gaat om gespeelde duels in competitieverband topscorer aller tijden met circa 580 doelpunten in zo’n 730 gespeelde wedstrijden (Keimpema, 2000). Keimpema geeft aan dat Abe Lenstra nogal in zichzelf gekeerd was en eigenzinnig. Verder valt terug te lezen, dat die eigenzinnigheid nogal eens ten onrechte werd uitgelegd als koppig. Hoe belangrijk Abe Lenstra voor sc Heerenveen is geweest, wordt in de volgende citaten nog eens benadrukt:

“Abe Lenstra was en is het gezicht van Heerenveen, dat in zijn tijd ook wel ‘Abeveen’ werd genoemd” (Keimpema, 2000; 6).

“Abe Lenstra is de spil van zowel het zelfbeeld als het imago van de voetbalclub Heerenveen” (Joustra en Kuiper, 2001; 11).

“Voor de huidige leiding van de club is het zonneklaar dat Abe niet alleen het symbool van het verleden is, maar dat zijn faam ook commerciële waarde heeft” (Joustra en Kuiper, 2001; 11).

Deze citaten verduidelijken de rol die Abe Lenstra speelt en heeft gespeeld in relatie tot sc Heerenveen. De commerciële waarde van Abe Lenstra die in bovenstaande citaten beschreven is, blijkt onder andere uit het gebruik van ‘Abe-met-de-kuif’ (zie figuur 2.2) als logo op het wedstrijd tenue, of op t-shirts, polo’s, fleecetruien, sweaters, jassen en andere artikelen uit de Abe-lijn.

Figuur 2.2: Abe Lenstra (Bron: Keimpema, 2000)

De derde schil van het 'Ui-diagram', welke wordt vorm gegeven door de term 'rituelen', zal nu worden beschreven. Hofstede (2004) definieert 'rituelen' als volgt:

"Collectieve activiteiten die technisch gesproken overbodig zijn om het gewenste doel te bereiken, maar die binnen een cultuur als sociaal essentieel worden beschouwd: zij worden dus verricht omwille van zichzelf" (Hofstede, 2004; 19).

Een voorbeeld van een 'ritueel' met betrekking tot sc Heerenveen en haar clubcultuur is het zingen van het 't Frysk Folksliet' door de supporters voorafgaand aan de thuiswedstrijden van sc Heerenveen. Het zingen van het volkslied is een voorbeeld van een 'ritueel' waarmee in essentie niet een wedstrijd wordt gewonnen, maar wel als zeer wenselijk wordt beschouwd door alles wat sc Heerenveen is. Echter, deze traditie hoeft niet te rekenen op de sympathie van alle clubs. Vooral Feyenoord onder aanvoering van haar voorzitter verzet zich om maar met de woorden van Jorien van den Herik te spreken nogal tegen 'die rare Friese gewoonte'. Het zal de bestuurders van Heerenveen een zorg zijn. Uit Joustra en Kuiper (2001) blijkt dat de bestuurders van sc Heerenveen het zingen van het Friese volkslied beschouwen als een onschuldig soort chauvinisme. Het volkslied hoort bij de club en tradities dienen in ere te worden gehouden.

Hofstede (2004) vat de drie reeds besproken termen (symbolen, helden en rituelen) samen met de term 'praktijken' en definieert deze term als volgt:

"Als zodanig zijn praktijken zichtbaar voor een externe waarnemer, maar hun culturele betekenis is onzichtbaar en het hangt ervan af hoe deze praktijken door de leden van de gemeenschap worden geïnterpreteerd" (Hofstede, 2004; 19-20).

Waar het bij het brede cultuurbegrip echt om gaat volgens Hofstede (2004) zijn de 'waarden'. Waarden vormen de kern van een cultuur en worden door Hofstede als volgt gedefinieerd:

“Een waarde is een collectieve neiging om een bepaalde gang van zaken te verkiezen boven andere” (Hofstede, 2004; 20).

Het wederzijds respecteren, eerlijk, duidelijk en rechtlijnig zijn, een hoge mate van betrouwbaarheid uitstralen en het zich thuis laten voelen van alle mensen die bij de club betrokken zijn, vormen voorbeelden van waarden waaraan veel belang wordt gehecht binnen alle geledingen van sc Heerenveen (Joustra en Kuiper, 2001). Vanaf de oprichting van de club hecht sc Heerenveen nogal belang aan dergelijke principes. Het nu volgende citaat weerspiegelt bovenstaande rechtlijnigheid van sc Heerenveen. Het citaat verhaalt over de afgeketste transfer van de Kroatische spits Josip Simic. Deze spits was op weg naar Heerenveen voor het ondertekenen van het contract, maar liet zich op het vliegveld van Zagreb door zijn zaakwaarnemer overhalen toch niet te tekenen voor sc Heerenveen. De zaakwaarnemer beloofde namelijk iets beters, maar dat liep op niets uit en Simic wilde toch wel naar Heerenveen. De voorzitter van sc Heerenveen was hier niet van gediend zoals uit onderstaand citaat blijkt:

“Maar afspraak is afspraak. Bovendien moeten voetballers graag in het pompeblêdenschap willen spelen. Anders blijven ze maar weg. In het Abe Lenstra Stadion dicteert de directie van sc Heerenveen de regels. Niet de voetballers. Niet de spelersmakelaars” (Joustra en Kuiper, 2001; 114).

Volgens Chris Nijnatten (2004) van het Algemeen Dagblad ‘staat sc Heerenveen er goed op in het land’ en ‘huldigt de club ondanks een nu al jarenlange Scandinavische overheersing de originele oud-Hollandse normen en waarden’. Op basis het voorafgaande onderscheidt sc Heerenveen zich ten opzichte van andere clubs vooral door haar eerlijke, duidelijke, oprechte en betrouwbare opstelling naar alle partijen toe. Deze aspecten zijn ontzettend belangrijk voor de club en kunnen derhalve als ‘typisch Heerenveen’ worden beschouwd. Foppe de Haan geeft in Joustra en Kuiper (2001) aan de hand van nog een voorbeeld aan wat voor hem ‘typisch Heerenveen’ inhoudt. Naast de oud-Hollandse waarden en normen geeft het goede gedrag van het publiek van sc Heerenveen inhoud aan het ‘typisch Heerenveen’ zijn. Joustra en Kuiper (2001) merken naar aanleiding van de verloren bekerfinale in 1997 tegen Roda JC op:

“Politie te paard was overbodig. De provincie gaf het ultieme voorbeeld hoe sport moet worden beleefd. Als volksfeest, zonder ook maar een enkele wanklank” (Joustra en Kuiper, 2001; 103).

Foppe de Haan geeft een verklaring waarom sc Heerenveen en haar supporters een ‘witte raaf in voetballand’ zijn. Volgens hem heerst bij het publiek van Heerenveen altijd pais en vree. De Haan relateert in Joustra en Kuiper (2001) het gedrag van supporters aan de plek/plaats waar deze supporters opgroeien. Hierbij maakt hij onderscheid tussen stad en platteland. Supporters van sc Heerenveen zijn afkomstig van het platteland en groeien op in een sportcultuur en zijn op voorhand tolerant en tonen veel begrip. Daarentegen komen supporters die opgroeien in de stad al vroeg in aanraking met bedreigingen en moeten al vroeg van zich afbijten. Deze tegenstelling tussen stad en platteland zien we ook terug binnen de lijnen. Joustra en Kuiper beschrijven aan de hand van de samenstelling van het Nederlands Elftal in de tijd van Abe Lenstra de rivaliteit tussen ‘Friezen en hooghartige Nederlanders’. Abe

Lenstra en alle Friezen in de jaren vijftig hebben deze gevoelens van rivaliteit als volgt verwoord:

“Het Nederlandse elftal was als het ware een westerse aangelegenheid. Als ik geen klasse beter speelde dan de anderen kwam ik er niet in” (Joustra en Kuiper, 2001; 84).

De tegenstelling tussen stad en platteland is een voorbeeld uit de praktijk van de theorie van ‘ingroups’ en ‘outgroups’. Hofstede (2004) geeft aan dat de leden van de ‘wij-groep’ (‘ingroups’) zich onderscheiden van andere mensen in de samenleving die behoren tot een van de vele ‘zij’- of ‘zullie’-groepen (‘outgroups’). In de context van bovenstaande beschreven rivaliteit kunnen Friesland en sc Heerenveen aangemerkt worden als groepen behorende tot een ‘wij-groep’ en zijn voetbalclubs in overig Nederland als ‘zij-groepen’ aan te merken.

Sc Heerenveen heeft lang de rol van underdog bekleed en heeft zich altijd geprobeerd af te zetten tegen de ‘westerse’ dominantie. Joustra en Kuiper (2001) schrijven dat de club:

“Heerenveen de onstuitbare drang symboliseert van een kleine gemeenschap zich af te zetten tegen het grote, het machtige, het ongrijpbare” (Joustra en Kuiper, 2001; 165).

Deze symboliek heeft er mede toe bijgedragen dat voormalig publiekslieveling van sc Heerenveen, Rodeon Camataru, besloot om bij sc Heerenveen te gaan voetballen. Het ontzag voor de voetbalelite van Nederland en zelfs voor die van Europa heeft echter inmiddels plaatsgemaakt voor een bepaalde vorm van zelfverzekerdheid. Die zelfverzekerdheid is aanzienlijk toegenomen sinds de behaalde tweede plaats in het seizoen 1999-2000 (achter kampioen PSV) met als gevolg deelname van sc Heerenveen aan de Champions League. Foppe de Haan merkt in Joustra en Kuiper (2001) op dat een omslag in denken heeft plaats gevonden bij Heerenveen:

“We gaan van onszelf uit, niet meer van de underdogpositie. Er is balans, er is stabiliteit” (Joustra en Kuiper, 2001; 172).

Deze stabiliteit komt tot uitdrukking in het Heerenveen-model. Een model dat staat voor de weg der geleidelijkheid, het achterwege laten van spectaculaire aankopen en het hebben van een neusje voor goedkoop talent (2001).

Aan het begin van dit conceptueel model is aan de hand van vier termen een drietal pijlers waarop de clubcultuur van sc Heerenveen rust beschreven. De historisch gegroeide sfeer rondom Abe Lenstra (één van deze drie pijlers) heeft sc Heerenveen gecultiveerd en heeft de club veel sympathie opgeleverd (Joustra en Kuiper, 2001). Uit het nu volgende citaat blijkt dat het fundament van sc Heerenveen volgens van der Velde niet alleen berust op de historie rondom Abe Lenstra, maar op nog veel meer aspecten:

“Sc Heerenveen koestert geen overdreven illusies. Het fundament van de club blijft fier overeind staan: gedrag van het publiek, één familie, de sfeer, de historie, de organisatie, realiteitszin, eensgezindheid en de oprechte bezetenheid van het voetbalspel. In één woord: de verbeelde voetbalgemeenschap” (Joustra en Kuiper, 2001; 170).

Een voetbalgemeenschap die inmiddels ontzettend veel elan, enthousiasme, optimisme, sympathie, onbekommerdheid en positivisme uitstraalt (Joustra en Kuiper, 2001). Getuige het nu volgende citaat was dit positivisme rondom sc Heerenveen voor de voetballende gebroeders Drost aanleiding om voor sc Heerenveen te kiezen:

“Met name de mentaliteit van deze club spreekt ons aan. Heerenveen straalt iets sympathieks uit: geen arrogantie” (Leijten, 2004; 23).

Niet alleen voor voetballers maar eveneens voor ondernemers staat sc Heerenveen synoniem voor ‘sympathie’ en vormt een directe aanleiding om de wedstrijden van sc Heerenveen te bezoeken. Onderstaand citaat is afkomstig van Loek Hermans (2004), voormalig Commissaris van de Koningin in Friesland:

“Sc Heerenveen straalt niet alleen sympathie uit, het is in de praktijk ook een sympathieke club. De sfeer op het veld is goed, evenals in en om het stadion. Dat is een enorm voordeel voor de zakelijke kant. Het is een prima ontmoetingsplaats voor ondernemers. Voetbal en netwerken gaan bij sc Heerenveen heel goed samen” (Hermans, 2004; 37).

Uit bovenstaand citaat blijkt dat sc Heerenveen bij deze voetballers positieve gevoelens oproept. De theorie van ‘sense of place’ zoals omschreven in Knox en Marston (2004) plaatst het hier boven beschreven gedeelte in een geografische theoretische context. Het begrip ‘sense of place’ wordt door Knox en Marston als volgt gedefinieerd:

“The concept of a sense of place refers to the feelings evoked among people as a result of the experiences and memories they associate with a place and to the symbolism they attach to that place” (Knox en Marston, 2004; 32).

Bij dit concept gaat het om gevoelens die ten eerste het resultaat zijn van ervaringen, herinneringen en associaties van mensen met een specifieke plek of plaats. Ten tweede kunnen dergelijke gevoelens het gevolg zijn van de ontvangen bestaande symboliek betreffende een specifieke plek of plaats. In de context van sc Heerenveen is gebleken, dat veel voetballers de club associëren met ‘opleidingsinstituut’ (zie citaten aan het begin van § 2.2.1). Op basis van het volgende citaat blijkt dat die positieve associaties over sc Heerenveen overgedragen worden door en dikwijls gebaseerd zijn op ervaringen van oud spelers. Thomas Holm, oud speler sc Heerenveen met de Noorse nationaliteit, expliceert zijn voorkeur voor sc Heerenveen op basis van ingewonnen advies bij landgenoten:

“De positieve informatie van Børre Meinseth was zeker van invloed op deze beslissing. Volgens Børre is Heerenveen de mooiste club waar hij ooit heeft gespeeld. En ik hoefde niet bang te zijn dat ik me er niet thuis zou voelen” (Veenstra, 1998; 15).

Uit het nu volgende citaat blijkt dat de voormalige Zweedse spits van sc Heerenveen, Marcus Allbäck, een belangrijke ‘adviserende’ rol heeft vertolkt in de transfer van Erik Edman, een andere Zweedse speler:

“Marcus was zeer lovend over Heerenveen; zeer professioneel, de sfeer was er oké en de manier van leven sprak hem hier ook zeer aan. Hij kon gewoon geen min punten bedenken. En ik moet zeggen dat Marcus volledig gelijk moet geven” (Looijenga en Postma, 2002; 3).

Het begrip ‘sense of place’ in relatie tot sc Heerenveen wordt in bovenstaand verhaal aan de plek/plaats Heerenveen gekoppeld. Castree (2003) geeft aan dat het begrip plek/plaats op velerlei manieren omschreven kan worden afhankelijk van de invalshoek van een bepaalde onderzoeker. Volgens Castree deed deze verscheidenheid aan opvattingen John Agnew besluiten drie principiële opvattingen te identificeren van de term plek/plaats in de geografische discourse. In de eerst opvatting staat de absolute ligging van een plek/plaats centraal. Het gaat in dit geval om de geografische coördinaten van een plek/plaats. Castree omschrijft deze eerste opvatting als ‘place as location’ en definieert deze als volgt:

“A specific point on the earth’s surface” (Castree, 2003; 167).

Het reeds door Knox en Marston (2004) gedefinieerde begrip ‘sense of place’ vormt de tweede onderscheiden opvatting in de geografische discourse met betrekking tot de term plek/plaats. Castree (2003) definieert ‘sense of place’ als volgt:

“The subjective feelings people have about places, including the role of place in their individual and group identity” (Castree, 2003; 167).

Het concept ‘sense of place’ beslaat de specifieke gevoelens met betrekking tot een plek/plaats waarover mensen beschikken, inclusief de rol die deze plek/plaats speelt bij de vorming van individuele- en groepsidentiteiten. ‘Place as locale’ vormt de derde door John Agnew geïdentificeerde opvatting waarin de situering van een plek/plaats ten opzichte van andere plekken/plaatsen centraal staat.

Het concept ‘sense of place’ herbergt volgens Holloway en Hubbard (2001) zowel een collectieve als een individuele component. De verklaring voor deze tweedeling zit in het feit, dat een individu communiceert in een taal die anderen kunnen begrijpen. In dat geval begeeft dit individu zich in het grotere geheel van de massa of het collectief. Het feit dat nieuwe buitenlandse spelers hun komst naar sc Heerenveen laten hangen van ervaringen van landgenoten die bij de club actief zijn geweest, is een voorbeeld uit de praktijk van de tweedeling die het begrip ‘sense of place’ kenmerkt. Door sc Heerenveen nieuw aan te trekken spelers wisselen ervaringen uit met (vertrokken) landgenoten. Hierbij bedienen zij zich automatisch van hun eigen taal.

Zoals in de inleiding van § 2.2 staat vermeld, wordt in hoofdstuk negen van deze scriptie een relatie gelegd tussen de uitkomsten op de interviews en het ‘nationale culturen model’ van Hofstede (2004). In hoeverre blijken de uitkomsten op de afgenomen interviews overeenkomsten dan wel verschillen te vertonen met de resultaten van het model van Hofstede. Een model dat vier dimensies heeft geselecteerd, die gelden als ‘wereldwijde gemeenschappelijke problemen’ voor samenlevingen. Een hoeveelheid onderzoeksmateriaal over waarden van mensen afkomstig uit meer dan vijftig verschillende landen werkzaam voor één grote multinationale onderneming, vormt de basis voor het identificeren van verschillen in ‘nationale culturen’ waar in hoofdstuk negen op terug gekomen zal worden.

3 Onderzoek onder de 'Popular Discourse'

Overeenkomstig aan het vakgebied van de Culturele Geografie geniet de opbouw en samenstelling van (vreemde) culturen en samenlevingen in algemene zin al geruime tijd mijn interesse. Linden en Jager (2003-2004) geven aan dat Culturele Geografie als subdiscipline van de Sociale Geografie en Planologie het nu volgende object van onderzoek bestudeert:

“Op welke wijze samenlevingen hun bestaan territoriaal verwezenlijken en vormgeven in alle breedte, diepte en gevarieerdheid (Linden en Jager, 2003-2004; 35).

Samenlevingen worden in deze context opgevat als:

“Verzamelingen van verbonden individuen met verschillende en overeenkomende eigenschappen, opvattingen en doelen die zowel maatschappelijk als ruimtelijk vorm krijgen” (Linden en Jager, 2003-2004; 35).

3.1 Centrale problematiek scriptie

Bij de samenstelling van de onderzoeksopzet van deze scriptie is getracht rekening te houden met het object van studie van de Culturele Geografie. Daarnaast zijn bij de samenstelling van de onderzoeksopzet interesses in sport en voetbal in zijn algemeenheid en sc Heerenveen in het bijzonder verwerkt. Bij het samenstellen van een onderzoeksobject heeft deze scriptie bovendien gestreefd naar een zekere mate van originaliteit en is getracht aan te sluiten bij actuele discussies in de geografische wetenschapsbeoefening.

Toen in 1995 het Europese Hof in de zaak-Bosman ('Bosman-arrest') oordeelde dat het transfersysteem en de 'nationaliteitsclausules' onrechtmatig zijn, vertrokken Nederlandse topspelers massaal naar het buitenland en trokken Nederlandse clubs in toenemende mate buitenlandse spelers aan om dit verlies te compenseren (Bottenburg en Janssens, 2004). Sc Heerenveen ging bij het aantrekken van nieuwe spelers ook de grens over en de club heeft inmiddels een goed functionerend buitenlands scoutingapparaat opgebouwd. Inmiddels zijn de 'Gouden-Gids-Divisie' en vooral Scandinavië voor sc Heerenveen onuitputtelijke bronnen van talent gebleken (Joustra en Kuiper, 2001).

Als supporter van sc Heerenveen vroeg ik mij af waarom het ene spelerstype afkomstig uit een bepaalde geografische regio beter bij sc Heerenveen blijkt te passen, dan andere type spelers met andere geografische herkomsten. Deze constatering diende als uitgangspunt bij het opstellen van de in deze scriptie centraal staande problematiek.

In deze scriptie staat de zoektocht naar bestaande gedachteconstructies onder drie groepen van actoren centraal wat betreft het kenmerken van spelerstypen afkomstig uit vier geselecteerde geografische herkomstgebieden. Het kenmerken van spelerstypen wordt in deze scriptie in verband gebracht met sc Heerenveen. Het in deze scriptie uitgevoerde kwalitatief onderzoek doet recht aan de drie elementen waarnaar deze scriptie bij aanvang heeft gestreefd. Het kwalitatief onderzoek sluit namelijk aan op de actualiteit van de 'multiculturele samenleving' en is vooralsnog niet uitvoerig object van onderzoek geweest. Aan de wens dat sc Heerenveen object

van onderzoek zou zijn wordt in deze scriptie ruimschoots tegemoet gekomen. Bij het kenmerken van spelertypen staat namelijk de voetbalclub Heerenveen centraal. Bovendien voldoet het kenmerken van spelertypen aan Cultureel Geografische studiedoelstellingen. Sc Heerenveen dient in deze context als 'samenleving' opgevat te worden, die op dit moment veranderingsprocessen van zeer verschillende aard en richting ondergaat met grote gevolgen (Linden en Jager, 2003-2004).

Voor het wetenschappelijk verantwoorden van het kwalitatief onderzoek heeft een onderzoek onder de 'Popular Discourse' plaats gevonden. Lokale, regionale en nationale dagbladen, gerenommeerde voetbalbladen en producties van de lokale televisie zijn onderworpen aan een nauwkeurig en nauwgezet onderzoek. Onderzocht werd in hoeverre geschreven of gesproken bronnen te achterhalen zijn waaruit duidelijk blijkt, dat op basis van geografische herkomsten eigenschappen aan spelertypen worden toegekend. Na afloop van het opstellen van een probleem-, doel- en vraagstelling betekende dit onderzoek onder de 'Popular Discourse' de feitelijke start van het zelfstandig uitvoeren van een wetenschappelijk onderzoek. In de nu volgende paragraaf worden de resultaten van dit onderzoek beschreven.

3.2 Resultaten onderzoek onder 'Popular Discourse'

Het onderzoek onder de 'Popular Discourse' heeft voornamelijk resultaat opgeleverd in diverse geschreven publicaties afkomstig uit de 'Heerenveense voetbalwereld'. In verschillende magazines gerelateerd aan sc Heerenveen, kenden voetbalkenners uit de 'Heerenveense voetbalwereld' eigenschappen aan spelertypen toe op basis van geografische herkomsten. Zodoende is het bewijsmateriaal waaruit blijkt dat spelertypen worden getypeerd op basis van geografische herkomsten gebaseerd op uitspraken in de 'Heerenveense voetbalwereld'. Bewijsmateriaal waaruit blijkt dat de 'Nederlandse voetbalwereld' ook eigenschappen toekent aan spelertypen op basis van geografische afkomst bleken onvindbaar. Diverse bezoeken aan de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag waar archieven van gerenommeerde voetbalbladen uitvoerig zijn onderzocht, hebben niet het gewenste resultaat opgeleverd

Uit de nu volgende serie van citaten blijkt duidelijk, dat belangrijke aan sc Heerenveen verbonden actoren aan spelertypen eigenschappen hebben toegekend op basis van geografische herkomst. Een eerste serie van citaten is afkomstig uit het supportersblad van sc Heerenveen ('FeanFan'). In een artikel expliceren voormalig hoofdtrainer van sc Heerenveen, Foppe de Haan, en huidig voorzitter van sc Heerenveen, Riemer van der Velde, hun voorkeur voor een bepaald spelertype afkomstig uit een geografische regio. Het gehele artikel is overgenomen uit de Nieuwe Revue (Vuijsje, 2002; 25-27):

Riemer: "Destijds haalden we te snel en te gemakkelijk een stel Roemenen. Ze deden het niet onaardig, maar het was geen echte top. Een paar jongens kwamen nooit verder dan de reservebank. Ze hadden een andere voetbalstijl, die ze niet konden aanpassen. Scandinaviërs voetballen meer zoals wij, en ze passen zich makkelijker aan".

Foppe: "Spelers uit Balkan-landen vormen een risico, ze hebben een andere manier van leven. De taal was ook een probleem, we konden niet goed tot ze doordringen. Bij Scandinaviërs heb je daar minder last van, die spreken binnen een paar maanden Nederlands".

Riemer: "Wat ons zo bevalt aan Scandinavische spelers: ze komen naar Heerenveen toe met de ambitie topvoetballer te worden. Niet voor het geld".

Foppe: "Dat is een essentieel verschil met de Afrikaanse spelers die we een paar jaar terug hebben gehad. Ze spraken Engels, dus de communicatie was het probleem niet. Maar ze benaderden het voetbal op een andere manier dan wij. Ebiede vertelde dat in Nigeria de beste voetballer van het dorp degene was die de meeste trucjes met de bal kon. Want op die trucjes kwamen vrouwen af. Zo bekeek hij het voetballen. Wij beoordelen spelers op een andere manier".

Riemer: "Ook op het persoonlijke vlak hadden we wat problemen met Afrikaanse voetballers. Ze konden niet goed omgaan met hun nieuwe leven".

Foppe: "We kregen gedonder met vliegtickets, ze kwamen niet op tijd terug uit Afrika. De hele familie van zo'n jongen kwam op zijn geld af, daar kwamen allerlei dingen bij kijken waar wij geen zicht op hadden".

Riemer: "Anders dan Scandinaviërs waren Afrikaanse voetballers geen EU-spelers, dus ze moesten een bepaald minimumsalaris verdienen. Dat werd weliswaar aangepast aan hun leeftijd, maar toch waren het hele salarissen. De jongste verdiende al zo'n drie ton".

Riemer: "We probeerden ze te helpen met hun geld, maar ze bleken daar anders over te denken dan wij".

Foppe: "Er zat een jongen bij die heel slim was, die goed kon leren. Iedere keer zei ik weer tegen hem dat hij een studie moest oppakken, zodat hij iets had voor later. Als hij dan terug kwam in zijn eigen land was hij de grote man met al zijn diploma's. Hij zei altijd ja, maar verder dan dat ging het niet. Uiteindelijk zijn ze met een gat in de broek vertrokken".

Riemer: "Afrikaanse voetballers misten de ambitie om vooruit te komen als voetballer. Hun salaris hadden ze al, dat was genoeg voor ze".

Foppe: "Als ze moe waren, hielden ze gewoon op. Ik kon ze niet duidelijk maken dat ze op dat moment juist door moesten gaan".

In bovenstaande serie van citaten kennen aan sc Heerenveen verbonden actoren eigenschappen toe aan spelerstypen afkomstig uit Roemenië (Balkan), Scandinavië en Afrika. De toenmalige hoofdtrainer en de huidige voorzitter van sc Heerenveen expliciteren hun voorkeur voor spelerstypen afkomstig uit Scandinavië. De spelopvatting van Scandinavische spelers komt redelijk overeen met de Nederlandse opvatting over hoe voetbal gespeeld moet worden. Wat ook in het voordeel van Scandinavische spelerstypen spreekt volgens sc Heerenveen, is het feit dat deze spelers zich gemakkelijk aanpassen. Dikwijls zijn Scandinavische spelerstypen binnen enkele maanden in staat goed Nederlands te spreken en komen ze naar sc Heerenveen toe met de ambitie topvoetballer te worden. Dikwijls fungeert sc Heerenveen als springplank naar nationale en mondiale top. Velen van hen bereiken bij sc Heerenveen de status van A-international en mogen vervolgens voor hun land uitkomen.

De eigenschappen die aan Roemeense spelerstypen worden toegekend door dhr. de Haan en dhr. van der Velde contrasteren nogal met de kenmerken die aan het Scandinavische spelerstype worden toegekend. De spelerstypen uit Z-O-Europa kenmerken zich namelijk door een totaal andere manier van voetballen en zijn minder bereid zich aan te passen. Hun aanpassing verloopt dikwijls moeizaam, als

gevolg van het niet willen en/of kunnen leren van de Nederlandse taal. Ook onderscheiden mensen afkomstig van de Balkan zich door een totaal andere manier van leven.

Ondanks dat Afrikaanse spelerstypen bij aanvang het Engels goed beheersen waardoor communicatie geen probleem behoeft te zijn, voldoen dergelijke spelerstypen toch minder bij sc Heerenveen. Dergelijke spelerstypen benaderen het voetbalspel geheel anders dan sc Heerenveen, aldus De Haan en Van der Velde. Daarnaast missen veel van deze spelers de ambitie om ten koste van alles te willen slagen als topvoetballer en stellen zich vrij gemakkelijk tevreden met het riante salaris. Vaak laten Afrikaanse spelerstypen zich gemakkelijk beïnvloeden door mensen met verkeerde intenties en laten zich onder druk zetten door hun eigen familie.

In het nu volgende citaat worden eigenschappen toegekend aan voornamelijk Scandinavische spelerstypen. Dit citaat moet in het perspectief van de toegenomen diversiteit en etniciteit van spelersgroepen in relatie tot teamprestaties worden gezien (Bottenburg en Janssens, 2004). Waar de prestaties van Roda JC significant negatief blijken samen te hangen met de toegenomen diversiteit van de spelersgroep, blijkt bij sc Heerenveen deze negatieve samenhang zich in het geheel niet voor te doen. Integendeel, er is juist sprake van een positieve samenhang (2004). Onderstaand citaat vormt één van de vier mogelijkheden ter verklaring van de tegenstrijdigheid tussen Roda JC en sc Heerenveen:

“Een derde, hiermee samenhangende verklaring is dat het verschil tussen Roda JC en sc Heerenveen mede wordt veroorzaakt door de oriëntatie van sc Heerenveen op voornamelijk Scandinavische spelers, die over het algemeen de Engelse taal goed verstaan, elkaar begrijpen en minder aanpassingsproblemen hebben dan voetballers uit Afrika, Azië en Zuid-Amerika, waaruit Roda JC juist in sterke mate heeft gerekruteerd” (Bottenburg en Janssens, 2004; 145).

Uit deze bewoordingen valt af te leiden dat Scandinavische spelerstypen de Engelse taal goed verstaan, elkaar onderling en andere teamgenoten goed begrijpen en weinig aanpassingsproblemen hebben. Dit in vergelijking tot spelers afkomstig uit Afrika, Azië of Zuid-Amerika die meer moeite hebben zich aan te passen aan Nederland en de Nederlandse manier van voetballen.

Het derde citaat is afkomstig van Foppe de Haan. Het citaat dient vanuit de optiek van de toegenomen nationale en etnische diversiteit van spelersgroepen sinds het ‘Bosman-arrest’ gezien te worden. De uitsluitend Nederlandse trainersstaf in de eredivisie wordt geconfronteerd met deze diversiteit, waardoor het werk van een coach in het betaalde voetbal volgens Bottenburg en Janssens (2004) de laatste jaren enorm is veranderd. De Haan geeft in de nu volgende serie van citaten aan, waarom nagenoeg alle Scandinavische spelers volgens hem slagen bij sc Heerenveen.

“Ze zitten dicht tegen de Nederlandse cultuur aan, ze zijn heel zelfstandig en maken hun eigen keuzes. Bovendien kiezen ze vaak heel bewust voor Heerenveen als tussenstop op weg naar een topclub (Erik Edman naar Tottenham Hotspur, Tomasson naar Newcastle United en later AC Milaan, Allbäck naar Aston Villa en later Hansa Rostock)” (De Haan, 2004; 155).

“De Nigerianen die ik in Heerenveen heb meegemaakt, kwamen uit een wat ik maar even ‘Yes Boss-cultuur’ noem. Je moest ze altijd bij de hand nemen. Hun gevoel voor plichtsbesef en eigen verantwoordelijkheid was niet tot nauwelijks ontwikkeld. Bovendien waren ze gemakkelijk van buiten te beïnvloeden” (De Haan, 2004; 155).

“En ten slotte: met jongens uit het westen van ons land valt in Friesland soms geen land te bezeilen. Ze komen bijvoorbeeld uit de jeugd van een topclub als Ajax of Feyenoord en denken dat ze de wijsheid wel zo’n beetje in pacht hebben en ‘die boeren’ in het Noorden wel een lesje kunnen leren. Die arrogantie tref je bij Denen, Zweden, Noren of Finnen niet aan” (De Haan, 2004; 155-156).

In bovenstaande citaten geeft Foppe de Haan antwoord op drie vragen. Allereerst geeft hij een verklaring waarom voetballers uit Scandinavië zoals Petter Hansson, Marcus Allbäck en Erik Edman zich zo gemakkelijk aanpassen in Heerenveen. De Haan is van mening dat tussen Scandinavische en Nederlandse spelerstypen veel culturele overeenkomsten bestaan. Spelerstypen afkomstig uit Scandinavië gedragen zich uiterst zelfstandig en zijn in staat eigen keuzes te maken. Tot slot geeft Foppe de Haan in bovenstaand citaat aan, dat veel Scandinaviërs inmiddels sc Heerenveen beschouwen als de ideale opstap naar een topclub.

De Haan geeft daaropvolgend antwoord op de vraag waarom Nigerianen als Emanuël Ebiede, Godfrey Nwankpa en Henry Onwuzuruike amper of helemaal niet bij sc Heerenveen bleken te passen. Waar de eigen verantwoordelijkheid bij Scandinaviërs juist ruimschoots aanwezig is, vormt dit aspect een probleem bij Afrikanen. Uit de ervaring is gebleken, dat de Nigeriaanse voetballers zich veel minder plichtsbesef hebben eigen gemaakt dan Scandinaviërs en zich ook gemakkelijk laten beïnvloeden door buitenstaanders.

Met de vraag waarom een Amsterdammer het in Friesland soms moeilijker heeft dan een speler uit Kopenhagen wordt deze serie van citaten afgesloten. Een bepaalde vorm van arrogantie die een speler afkomstig uit de jeugdopleiding van een topclub zich eigen heeft gemaakt, staat dikwijls een succesvolle samenwerking met sc Heerenveen in de weg.

Ook deze opsomming van argumenten waarom het ene spelerstype wel en het andere spelerstype naar de opinie van De Haan niet bij sc Heerenveen past, is een voorbeeld waaruit blijkt, dat aan spelerstypen eigenschappen worden toegekend op basis van geografische herkomstgebieden.

Uit de nu volgende citaten blijkt dat er ook eigenschappen worden toegekend aan een type speler met de Nederlandse nationaliteit.

“Als publieksspeler ben ik op mijn plaats bij Heerenveen, maar ik heb ook veel kracht geput uit mijn gesprek met trainer Gertjan Verbeek. Dat heb ik als enorm positief ervaren. Verbeek zei dat ik precies het type speler was dat ze zochten. Hij wilde een agressieve aanvaller met snelheid, die zich een slag in de rondte wil werken en druk op de bal kan geven. Hij en ik vinden dat ik perfect in dat plaatje pas. Ik zal het laten zien, ik vind deze kans werkelijk fantastisch” (Van der Meeren, 2004).

In deze context gaat het om Victor Sikora, bij aanvang van het seizoen 2004-2005 op huurbasis aangetrokken door sc Heerenveen en afkomstig van Ajax. Gertjan Verbeek, huidig hoofdtrainer van sc Heerenveen, kenmerkt Sikora als een agressieve aanvaller met snelheid, die zich een slag in de rondte wil werken en druk op de bal kan geven. Daarnaast typeert de hoofdtrainer Sikora als ‘publieksspeler’.

In het een volgend citaat valt opnieuw op te maken, dat aan spelerstypen afkomstig uit bepaalde geografische herkomstregio's bepaalde eigenschappen worden toegekend:

“De Heerenveense Scandinaviërs maken geen probleem, betoogt Allbäck. Hij begrijpt dan ook de voorkeur: Wij doen ons werk, gedragen ons correct, en zijn relatief goedkoop” (Vuijsje, 2002; 24).

In dit citaat beargumenteert Marcus Allbäck de voorkeur van sc Heerenveen voor Scandinavische spelerstypen. Hij begrijpt deze voorkeur en typeert zichzelf en andere Scandinavische spelers als voetballers die gewoon hun werk doen, zich fatsoenlijk en zonder franje gedragen en relatief goedkoop zijn.

Voorgaande citaten zijn voorbeelden waaruit duidelijk blijkt, dat door de 'Heerenveense voetbalwereld' eigenschappen aan spelerstypen afkomstig uit geografische regio's worden toegekend. Dit kenmerken van spelerstypen geschiedt in deze citaten door meerdere personen en heeft betrekking op spelerstypen met verschillende nationaliteiten. Zo vindt een typering van het Nederlandse, Z-O-Europese, Afrikaanse en Scandinavische spelerstype plaats. Natuurlijk is het zo dat niet alle toegekende eigenschappen opgaan voor alle spelerstypen afkomstig uit dezelfde geografische regio. Aan het kenmerken van spelerstypen kleeft het gevaar van generalisatie. Deze scriptie is zich bewust van het gevaar van generalisatie dat aan het kenmerken van spelerstypen kleeft. Uitzonderingen op de regel zullen altijd blijven bestaan.

Hoewel aan het kenmerken van spelerstypen het gevaar van generalisatie kleeft, is toch besloten deze problematiek in deze scriptie centraal te stellen. De zoektocht naar bestaande gedachteconstructies onder drie groepen van actoren wat betreft het typeren van spelerstypen herbergt op basis van bovenstaande serie van citaten namelijk voldoende legitimiteit. Vanuit de 'Heerenveense voetbalwereld' worden eigenschappen aan type spelers afkomstig uit een bepaalde geografische regio's toegekend. De praktijk van sc Heerenveen bewijst, dat het karakteriseren van spelerstypen op basis van geografische herkomsten geen onbekend fenomeen is. Deze scriptie gaat dieper in op deze constatering. Vanaf hoofdstuk vijf tot en met hoofdstuk acht van deze scriptie zullen type spelers afkomstig uit vier geografische herkomstgebieden aan de hand van de uitkomsten van afgenomen interviews getypeerd worden door drie groepen van actoren. Hierbij zal onderscheid gemaakt worden tussen de spelerstypen afkomstig uit Nederland, Z-O-Europa, Afrika of Scandinavië. Ook zal bij het kenmerken van spelerstypen onderscheid gemaakt worden tussen de door de drie groepen van actoren toegekende eigenschappen.

4 Clubcultuur sc Heerenveen

“Een club moet rust in zich hebben. De mensen van de club dienen een eenheid te vormen. De club bepaalt het totale beleid en draagt dit uit. We kunnen zeggen dat elke club een bepaalde cultuur heeft. Zo gaan wij met elkaar om, dit zijn onze regels, onze omgangsvormen, dit verwachten we van jou wanneer je voor ons voetbalt. Je mag een foutje maken, maar uiteindelijk verwachten we dat je een van ons wordt” (De Haan, 2004; 151).

Dit citaat is afkomstig van Foppe de Haan, voormalige hoofdtrainer van sc Heerenveen. Aan de omschrijving van het begrip (club)cultuur ligt de persoonlijke perceptie van De Haan ten grondslag. Deze omschrijving is subjectief en niet per definitie algemeen geldend voor iedere voetbalclub. Genovesi (2002) geeft aan dat voetballers zich moeten aanpassen aan een clubcultuur en Grondhuis (2000) merkt op dat spelers in een clubcultuur worden opgevoed. Het begrip (club)cultuur is ook bekend in andere sportdisciplines en is nogal eens aan verandering onderhevig (Genovesi, 2002). Dat het begrip (club)cultuur aan verandering onderhevig is blijkt uit het feit, dat de cultuurdragers van een club vrij snel van club verwisselen (De Haan, 2004). Hierdoor kunnen bijvoorbeeld voorzitters, trainers en spelers niet hun stempel op een club drukken. De hedendaagse professionele sportbeleving wordt namelijk geregeerd door de waan van de dag. De cultuurdragers van een club wisselen tegenwoordig in geval van sportieve en/of financiële verbetering vrij snel van club, waardoor vrij moeizaam uiting kan worden gegeven aan het begrip (club)cultuur.

In Joustra en Kuiper (2001) staat omschreven dat sc Heerenveen zich niet ‘gek laat maken’. Via een uitgekiend voetbalbeleid, dat begint met een goede organisatie, met een visie op commercie, op financiën, op voetbal, op supportersbeleid en op bouwzaken geeft sc Heerenveen vorm aan haar clubcultuur. Vervolgens wordt bij bovenstaande gedachte een trainer en de juiste voetballers gezocht, die de visie van sc Heerenveen moeten uitdragen richting supporters (2001).

Aangezien het kenmerken van spelerstypen op basis van bestaande gedachteconstructies vanaf hoofdstuk vijf in verband wordt gebracht met clubcultuur sc Heerenveen, volgt hieronder ter verduidelijking een korte beschrijving van het begrip (club)cultuur. In § 4.1 wordt het concept clubcultuur in zijn algemeenheid kort beschreven. Daaropvolgend komt in § 4.2 de (club)cultuur van sc Heerenveen aan de orde.

4.1 (Club)culturen

In § 2.2.1 van dit onderzoek staat geschreven, dat aan de beschrijving van het begrip clubcultuur weinig bronnen ten grondslag liggen. Een verklaring voor het in beperkte mate kunnen raadplegen van geschreven publicaties, is het idee dat cultuur voor een deel impliciet is. De Haan (2004) verduidelijkt deze impliciteit en geeft aan dat cultuur onder de oppervlakte aanwezig is. Een clubconcept ‘schrijft’ als het ware voor hoe mensen met elkaar om dienen te gaan, wat voor regels de club hanteert, welke omgangsvormen nodig zijn en wat de verwachtingen van de club zijn met betrekking tot nieuwe spelers. Het begrip ‘club’ wordt net zoals in § 2.2.1 als volgt gedefinieerd:

“Besloten gezelschap of kring, sociëteit; vereniging tot beoefening van sport, uitspanning enz.; troepje, groepje van min of meer bevriende personen, die elkaar geregeld ontmoeten” (Koenen en Endepols, 1971; 187).

Maar samenlevingen ondergaan op dit moment veranderingsprocessen van zeer verschillende aard en richting met grote gevolgen (Linden en Jager, 2003-2004). Enerzijds zijn er processen die sturen in de richting van politieke, economische en culturele homogenisering. Menselijke uitingen gaan steeds meer op elkaar lijken. Onderlinge stijlen in de voetbalwereld vertonen ook steeds meer overeenkomsten. Veel landen spelen ‘reageervoetbal’ waarbij het van groot belang is, dat de organisatie in het veld goed wordt neergezet. Zodoende is het eenvoudig om controle te verkrijgen op het veld en te anticiperen op wat de tegenstander doet (Willems, 2004).

Anderzijds nemen Linden en Jager (2003-2004) processen waar die juist wijzen op een verkleining van territoriale samenlevingen op grond van etnische of culturele identiteit. Foppe de Haan koppelt dit ‘glokalisering’ aspect terug naar de realiteit van het hedendaagse voetbal en geeft aan dat er toch nog aanmerkelijke verschillen blijven bestaan in de wijze waarop het spel gespeeld en beleefd wordt (De Haan, 2004).

In het boek van Breuker en Joustra (2004) maakt Foppe de Haan onderscheid in diverse voetbalstijlen die inhoud geven aan het begrip (club)cultuur. De Britse voorkeur gaat uit van het spelen van de lange bal die afkomstig is van de keeper en gespeeld wordt richting het strafschoopgebied van de tegenstander. Het doel is scoren en het liefst zo snel mogelijk. Foppe de Haan beschrijft het onderscheid zoals dat tussen het Britse voetbal in de top en in de lagere regionen bestaat. Bovenstaande beschrijving van de Britse voorkeur gaat grotendeels op voor het voetbal zoals dat gespeeld wordt in minder vooraanstaande divisies dan de Premier League (De Haan, 2004).

Voor de Italiaanse voetbalcultuur is slechts één aspect het aller belangrijkste, namelijk winnen. De manier waarop aan de overwinning gestalte wordt gegeven doet er niet toe. Dus een defensie van staal, kleine bezetting op het middenveld en vaak maar één voorhoede speler. Het Italiaanse voetbal staat bekend om haar verdedigende voetbal dat als ‘catenaccio’ wordt omschreven (2004). Daarentegen betekent voor Brazilië voetbal een feest, een sambafeest en staat voetbal synoniem voor frivoliteit.

De Scandinavische manier van spelen, die in een later stadium van dit rapport in verband wordt gebracht met Sc Heerenveen, is volgens De Haan overgenomen uit Engeland. Een opstelling met vier verdedigers, vier middenvelders en twee spitsen is een veel voorkomende spelopvatting. IJshockeyinvloeden in het Scandinavische voetbal blijken uit het spelen vanuit een zoneverdediging met weinig ruimte achter de laatste lijn en fysiek in het duel.

De Nederlandse voetbalcultuur vormt een redelijke afspiegeling van de maatschappij (De Haan, 2004). De Nederlandse manier van spelen herbergt veel individualisme, waarbij elke speler de bal het liefst in de voeten aangespeeld wil krijgen. Daarnaast kenmerkt de Nederlandse voetbalcultuur zich door een georganiseerd en gestructureerd aanvalsspel via vastomlijnde opbouwpatronen.

Sc Heerenveen maakt onderdeel uit van het Nederlandse voetbal en Keimpema (1995) geeft aan dat de club zich kenmerkt door een rijke historie. Ley (2001) kent

aan de clubcultuur van sc Heerenveen een bepaalde mate van sereniteit toe, die allesbehalve ‘des voetbals’ is. Volgens Ley bestaat de waan van de dag in Heerenveen niet. ‘Maar wat houdt nu precies de clubcultuur van sc Heerenveen in?’

4.2 (Club)cultuur sc Heerenveen

Na afloop van het raadplegen en analyseren van een aantal bronnen is gebleken, dat sc Heerenveen wel degelijk over een eigen clubcultuur beschikt. Een clubcultuur waaraan vooral dankzij Riemer van der Velde en Foppe de Haan, respectievelijk de huidige voorzitter en voormalig hoofdtrainer van sc Heerenveen, volgens Joustra en Kuiper (2001) gestalte is gegeven:

“In de tijd van Abe Lenstra heeft Heerenveen gezaaid wat we nu oogsten, aldus Van der Velde” (Joustra en Kuiper, 2001; 10).

Van der Velde en De Haan hebben geprobeerd de sfeer zoals die in het tijdperk Abe Lenstra heerste rondom sc Heerenveen te koesteren, te beschermen en te cultiveren. In Joustra en Kuiper staat geschreven dat Van der Velde vanaf zijn aanstelling in 1983 een visie ontwikkelde die Heerenveen tot de populaire club heeft gemaakt die het nu is:

“Vanaf de start maakt hij [Riemer van der Velde] aan één ieder die het horen wilde duidelijk, dat het fundament voor de toekomst van de club zou rusten op drie pijlers: Abe Lenstra, het pompeblêdenshirt (de kleuren van de Friese vlag) en fatsoenlijke supporters als exponenten van dat typische Heerenveen-gevoel” (Joustra en Kuiper, 2001; 118).

Een eerste pijler waarop de clubcultuur van sc Heerenveen rust bestaat uit het fenomeen Abe Lenstra. Deze beste Friese voetballer aller tijden is zowel wat betreft het zelfbeeld van de Friezen alsmede voor het imago van sc Heerenveen erg belangrijk. Hij staat symbool voor het rijke verleden van een degelijke plattelandsclub met een Haags sfeertje. Volgens Joustra en Kuiper (2001) vervult Abe Lenstra naast een historisch gegroeide functie ook een commerciële functie voor sc Heerenveen. Deze functie blijkt tegenwoordig uit een eigen sc Heerenveen kledinglijn met ‘Abe-met-de-kuif-logo’ als opdruk (shirts, broeken, jacks). Keimpema (2000) vermeldt in zijn boek dat op maandagavond 2 september 1985 geheel onverwachts Abe Lenstra op 64-jarige leeftijd kwam te overlijden en voetballend Nederland in rouw dompelde. Aan het leven van één van de beste, één van de meest bijzondere voetballers en in ieder geval de populairste en meest aansprekende, was een einde gekomen, aldus Keimpema. Sinds zaterdag 20 augustus 1994 draagt het stadion van sc Heerenveen, gelegen aan de snelweg naar Zwolle, de naam van Abe Lenstra (Joustra en Kuiper, 2001).

Het pompeblêdenshirt vormt een tweede pijler waarop het fundament sc Heerenveen is gebouwd. Het pompeblêdenshirt zorgt volgens Joustra en Kuiper (2001) seizoen na seizoen voor de vereenzelving van Heerenveen met Friesland. Uit het nu volgende citaat afkomstig van voorzitter Van der Velde blijkt het belang dat sc Heerenveen hecht aan het pompeblêdenshirt:

“Zou er een sponsor komen die vijf miljoen biedt, maar daarbij eist dat we in effen blauwe shirts gaan spelen, dan krijgt hij nul op het rekest. Dat shirt is onbespreekbaar. Daar moet iedereen van afblijven” (Joustra en Kuiper, 2001; 120).

In Joustra en Kuiper is te lezen, dat op voorstel van bestuurslid Klaas Schaap in de ledenvergadering van april 1933 besloten werd, het pompeblêdenshirt, witte broek en zwarte kousen met blauwwitte omslag als officieel clubkostuum te nemen. De hedendaagse clubleiding van sc Heerenveen heeft aan dit besluit een vervolg gegeven. Op grond van deze kledingvoorschriften blijkt onder andere hoezeer traditie gewaardeerd wordt binnen sc Heerenveen. Daarnaast is het zingen van 't Frysk Folksliet' zoals reeds in § 2.2.1 beschreven is een voorbeeld van een 'ritueel' dat traditiegetrouw voorafgaand aan iedere thuiswedstrijd wordt gezongen.

Naast de historie rondom Abe Lenstra en het vasthouden aan het pompeblêdenshirt vormt het gedrag van de supporters van sc Heerenveen de derde pijler waarop de clubcultuur rust. Riemer van der Velde geeft in Joustra en Kuiper (2001) aan dat de supporters het aller belangrijkste zijn. Het gedrag van deze supporters bepaalt grotendeels het succes van de club. Deze supporters zorgen eveneens voor de verbondenheid van sc Heerenveen met streek, platteland en regio.

Die verbondenheid van sc Heerenveen met haar achterland via de supporters is voor een redactielid van het supportersmagazine van sc Heerenveen ('FeanFan') aanleiding geweest voor een verder onderzoek. Dykstra (2002) maakte in zijn onderzoek naar geografische herkomstgebieden van supporters sc Heerenveen een onderscheid tussen zakelijke en particuliere seizoenkaarthouders. Het onderzoek van Dykstra is gebaseerd op gegevens van de afdeling ticketing en beslaat alle geregistreerde seizoenkaarthouders van het seizoen 2002-2003. Ondanks dat het onderzoek van Dykstra gebaseerd is op een gedateerd overzicht, geven de uitkomsten een prima beeld van de geografische spreiding van seizoenkaarthouders. Supporters van sc Heerenveen die niet geregistreerd staan als seizoenkaarthouder zijn buiten beschouwing gelaten. Wat zijn nu de belangrijkste bevindingen van Dykstra?

Per woonplaats is het aantal particuliere seizoenkaarthouders opgeteld en dat leverde een totale populatie respondenten op van 9524. De afzonderlijke scores zijn van hoog naar laag per woonplaats gerangschikt. Heerenveen neemt met 1836 seizoenkaarthouders circa 19,3% van het totaal aantal particuliere seizoenkaarthouders voor haar rekening. Bij de eerste 64 woonplaatsen staan opmerkelijk genoeg ook vier plaatsen van buiten de provincie, namelijk Steenwijk (60), Meppel (46), Groningen (36) en Emmeloord (30). Er lijkt niet een directe relatie te bestaan tussen de omvang van de plekken/plaatsen en het aantal seizoenkaarthouders (2002). De complete lijst met particuliere seizoenkaarthouders omvat 522 plaatsen. Tussen de zes en zeven procent van alle particuliere seizoenkaarthouders komt van buiten Friesland vandaan. Voorbeelden van plaatsen zijn Bussum, Doetinchem, Eindhoven, Roosendaal, Rotterdam, maar ook Krummhorn (Duitsland) en Oelegem (België). De cijfers geven aan dat sc Heerenveen echt een club is voor de hele provincie Friesland, Noord Nederland, maar toch ook populair is in het gehele land en zelfs aanhang heeft in het buitenland (Dykstra, 2002).

Het totaal aantal zakelijke seizoenkaarthouders in het seizoen 2002-2003 bedraagt 2679. Net als in het onderzoek naar de geografische spreiding van particuliere seizoenkaarthouders heeft Dykstra (2003) het aantal geregistreerde zakelijke seizoenkaarthouders per woonplaats van hoog naar laag gerangschikt. Heerenveen is met 705 bedrijven wederom lijstaanvoerder, gevolgd door Drachten (236) en Leeuwarden (232). Opvallend is hoeveel relatief kleine Friese dorpen in de lijst

vertegenwoordigd zijn. Joustra en Kuiper (2001) hebben hier wel een verklaring voor. Supporters van sc Heerenveen willen namelijk graag de sfeer van hun eigen dorp ('doarp') in het Abe Lenstra Stadion 'voelen'. Kennelijk slaagt sc Heerenveen prima in het creëren van een 'dorpse sfeer', aangezien veel relatief kleine dorpen in de lijst met zakelijke seizoenkaarthouders vertegenwoordigd zijn. Voor bedrijven van buiten Friesland is sc Heerenveen echter ook interessant. Op plaats nummer vier staat namelijk Groningen met 101 geregistreerde zakelijke seizoenkaarthouders. Groningen is de eerste plaats in de totale rangschikking die buiten Friesland gelegen is. Naast Groningen herbergt de top van deze lijst ook andere plaatsen buiten Friesland, zoals Meppel, Leek, Hoogeveen, Ede (Gelderland), Lelystad, Emmeloord, Marum, Amersfoort, Harderwijk en Steenwijk. Ruim 18% van de zakelijke seizoenkaarthouders is in handen van bedrijven die zich niet in Friesland hebben gevestigd (Dykstra, 2003).

Joustra en Kuiper (2001) geven aan dat sc Heerenveen alles wil doen om spelers en supporters van sc Heerenveen zich bij de club thuis te laten voelen. Belangrijk is dat iedereen van elkaar weet hoe hij zich voelt, wat hij denkt, waar hij vandaan komt. Het heeft alles te maken met de speciale sfeer binnen de club, 'het Heerenveen-gevoel'. Bij sc Heerenveen draait het om (Friese) handelsmerken zoals saamhorigheid, collectiviteit, trots, solidariteit, plezier, familiegevoel, positieve sfeer, degelijke werkwijze, uitgekiend aankoop- en scoutingbeleid, eenvoudige en betrouwbare organisatie, realiteitszin, eensgezindheid en de bezetenheid van het voetbalspel. De sfeer van saamhorigheid en solidariteit bij sc Heerenveen blijkt bijvoorbeeld uit het nu volgende citaat. Het houdt verband met de degradatie van sc Heerenveen uit de eredivisie aan het eind van het seizoen 1990-1991 na afloop van de laatste thuiswedstrijd tegen FC Groningen. In het stadion hing bij het begin van de wedstrijd een immens spandoek, dat de sfeer van saamhorigheid bij Heerenveen destijds treffend weergaf:

"Als we gaan, dan gaan we met z'n allen" (Joustra en Kuiper, 2001; 101).

De supporters van sc Heerenveen blijven de club ook in mindere periodes trouw. Het publiek vertolkte vaak de rol van 'twaalfde' en soms zelfs 'dertiende man'. Voormalig topscorer van sc Heerenveen, Erik Tammer, verduidelijkt in Keimpema (1995) de wisselwerking tussen publiek en spelers sc Heerenveen:

"Dat zag je tegen PSV. Op het moment dat wij 1-1 maakten ging het publiek op zo'n manier achter ons staan, dat ik voelde: dit kunnen we niet meer verliezen" (Keimpema, 1995; 210).

De bezetenheid van sc Heerenveen en de trots van de Friezen komt voort uit het feit, dat dit relatief arme gedeelte van Friesland zich in de tijd van Abe Lenstra op de '(voetbal)kaart' heeft gezet. Maar ook de legendarische 6-5 overwinning op Ajax in 1950, de twee verloren bekerfinales in 1993 en 1997 en de plaatsing voor de Champions League op 7 mei 2000 (Joustra en Kuiper, 2001) zijn voorbeelden van hoogtepunten waarop de supporters van sc Heerenveen ontzettend trots kunnen zijn (Keimpema, 1995).

In het seizoen 1990-1991 speelde sc Heerenveen voor het eerst in haar geschiedenis in de eredivisie en had de club het ontzettend moeilijk. Na de eerste seizoenshelft stond sc Heerenveen troosteloos onderaan de ranglijst. Om het tij te keren werden tijdens de winterstop diverse spelers aangetrokken, waaronder de

Roemeense ex-international Rodeon Camataru. Deze Roemeense spits heeft lang getwijfeld of hij het aanbod van sc Heerenveen zou accepteren. Uiteindelijk ging Camataru in op de aanbieding van sc Heerenveen. Vooral de onstuitbare drang van een kleine gemeenschap zich af te zetten tegen het grote en ongrijpbare greep Camataru aan en deed hem besluiten naar Heerenveen te komen (Keimpema, 1995).

In Joustra en Kuiper (2001) wordt de voorzitter van sc Heerenveen op grond van een interview met de volkskrant als 'de evangelist van het wij-gevoel' bestempeld. Van der Velde benadrukt echter dat alles bij Heerenveen draait om het collectief. Eerst gaat het om de totale organisatie met een groot team van hardwerkende mensen, vrijwilligers en supporters voorop. Dat vrijwilligers binnen sc Heerenveen erg belangrijk voor de club zijn, wordt benadrukt in het volgende citaat:

"We blijven nadrukkelijk rekening houden met een dominante plek voor de vrijwilligers, zodat die ook hun stempel op deze club kunnen blijven drukken", aldus Riemer van der Velde (Joustra en Kuiper, 2001; 167).

Ook Dam (2001) geeft aan dat het bij Heerenveen eerst om de totale organisatie draait, daarna komt het belang van de ploeg en tenslotte komt het persoonlijke belang van een speler aan de orde. Uit Joustra en Kuiper (2001) valt af te leiden, dat sc Heerenveen het principe van Matt Busby 'Nobody's bigger than the club' hanteert. De eenvoudige en betrouwbare organisatie gaat al jaren uit van een stap-voor-stap-beleid. Het 'Heerenveen-model' staat bekend als de weg der geleidelijkheid, het achterwege laten van spectaculaire aankopen, een neusje voor goedkoop talent ontwikkelen en vervolgens met (aanzienlijke) winst doorverkopen. Sc Heerenveen probeert 'niet in de war te raken' en blijft die dingen doen waar de club goed in is. Bij Heerenveen heerst het besef dat de club zich 'om de mens achter de voetballer' dient te bekommeren. Volgens de voormalige Nigeriaanse sc Heerenveen speler Ebiede wordt een speler bij sc Heerenveen niet alleen behandeld als een voetballer met een nummer, maar is een speler ook welkom als mens (Wekking, 1997).

Sc Heerenveen hanteert bepaalde waarden en normen en daaraan dient iedereen zich te houden. Zo wordt van voetballers verwacht te spelen met het shirt in de broek, kousen omhoog en met een verzorgd kapsel. De collectieve gedachte van sc Heerenveen wordt nog eens onderstreept door alle spelers op hetzelfde type voetbalschoen te laten spelen (Joustra en Kuiper, 2001). Volgens Foppe de Haan gaat sc Heerenveen hier behoorlijk ver in:

"Heel eenvoudige dingen, maar daar begint het wel mee. Iemand die bij ons een contract tekent, verplicht zich om met het shirt in de broek te spelen. Hij mag tijdens de wedstrijd het haar niet in een staart dragen en moet op dezelfde schoenen spelen als iedereen bij de club. Igor Korneev heeft daar grote problemen mee gehad. Igor wilde met een staartje in z'n haar en op witte schoenen voetballen. Nee dus" (Dam, 2001; 120).

Voor velen in voetbalminnend Nederland doet bovenstaande verhandeling recht aan het typische 'Heerenveen-gevoel'. De voetballiefhebbers waarderen deze authentieke aspecten, de gemoedelijkheid, de kleinschaligheid en geven aan, dat de voetbalclub sc Heerenveen wordt gezien als een gemeenschap. Joustra en Kuiper (2001) vatten dit 'Heerenveen-gevoel', de identificatie met het wel en wee van de

club, samen met de fraaie term 'imagined community'. Deze term is afkomstig van de historicus Benedict Anderson en wordt als volgt gedefinieerd:

"Een gemeenschap stoelend op krachtige beelden en gevoelens" (Joustra en Kuiper, 2001; 163).

Gevoelens die historisch zijn gegroeid en zorgvuldig worden bewaakt door beleidsbepalers en achterban sc Heerenveen. Waar voorheen vanuit het 'underdogperspectief' werd geredeneerd, gaat sc Heerenveen tegenwoordig uit van 'eigen kracht'. Aan de vooravond van de bekerfinale tegen Roda JC in 1997 betitelde Foppe de Haan de offensieve spelopvatting van sc Heerenveen als 'naïef realisme', waarin aanvallend voetbal voorop staat (Joustra en Kuiper, 2001).

De beleidsbepalers van sc Heerenveen bepalen de contouren en geven de grenzen aan van een clubconcept, waarin aanvallend voetbal voorop gesteld wordt (Joustra en Kuiper, 2001). Voor een clubconcept zijn achtereenvolgens een visie, doelstelling, strategie en evaluatie nodig (De Haan, 2004). Vervolgens geven trainer en spelers uiting aan een bepaald clubconcept (Joustra en Kuiper, 2001).

Bij het scouten en opleiden van spelerstypen hanteert sc Heerenveen selectiecriteria. Het voetbal binnen alle geledingen van sc Heerenveen is gebaseerd op vier factoren die onder de noemer 'STIM' kunnen worden samengevat (Keimpema, 2003). 'STIM' staat voor de volgende kenmerken: 'Snelheid', 'Techniek', 'Inzicht' en 'Mentaliteit'. Sc Heerenveen benadrukt in Keimpema (2003) het belang van snelheid. Snelheid in de vorm van sprinten en loopvormen, maar ook snelheid qua balbehandeling en omschakeling. Techniek is volgens sc Heerenveen de basis van het voetbalspel. Wie de baas is over de bal voetbalt gemakkelijker. Inzicht houdt in dat voetballers slim in het spelletje zijn. Voor sc Heerenveen betekent mentaliteit meer dan een voorbeeldige wedstrijdinstelling en de wil om te winnen. Sc Heerenveen ziet graag spelers die sociaal en collegiaal in de spelersgroep en loyaal aan de club zijn. Het hangt volgens sc Heerenveen (Keimpema, 2003) van het karakter van het individu af, in hoeverre de persoonlijkheid van iemand zich ontwikkelt en of een individu slaagt als profvoetballer.

5 Beleidsbepalers sc Heerenveen typeren spelerstypen

Zoals onder andere in § 2.1 en 2.1.1 van deze scriptie is terug te lezen, liggen aan het kenmerken van spelerstypen achttien afgenomen interviews ten grondslag. Het afnemen van interviews diende een tweeledig doel. Met het afnemen van interviews werd allereerst getracht de bestaande gedachteconstructies te achterhalen onder de drie groepen van actoren, die aan het kenmerken van spelerstypen ten grondslag liggen. De uitkomsten op de interviews hebben automatisch bijgedragen aan een verdere concretisering en verduidelijking van het concept 'spelerstype'. Daarnaast dragen de uitkomsten van de interviews bij tot het oplossen van de probleemstelling. Na achttien afgenomen interviews werd duidelijk, dat er geen nieuwe informatie meer ter sprake kwam en werd besloten te stoppen met het afnemen van interviews. In de vorm van citaten afkomstig uit de uitwerkingen van de interviews is getracht uitkomsten te verduidelijken en te ondersteunen. Hierbij wordt tussen haakjes verwezen naar de betreffende uitwerking van het interview, die voor het waarborgen van de anonimiteit van de geïnterviewden niet als bijlage aan deze scriptie zijn toegevoegd.

Vanaf dit vijfde hoofdstuk tot en met de eerste vier paragrafen van hoofdstuk acht van deze scriptie zullen de resultaten op de eerste interviewvraag wat betreft het kenmerken van spelerstypen beschreven worden. Deze eerste interviewvraag luidt als volgt:

'Hoe zou u het spelerstype willen typeren dat afkomstig is uit achtereenvolgens' (toekennen van eigenschappen aan spelerstypen):

- *Nederland*
- *Z-O-Europa*
- *Afrika*
- *Scandinavië*

De antwoorden op deze vraag zullen in de hoofdstukken vijf, zes en zeven per groep van actoren afzonderlijk worden uitgewerkt en worden verduidelijkt aan de hand van een groot aantal citaten afkomstig uit de uitwerkingen van die interviews. Daarnaast zullen deze antwoorden in een aantal grafieken worden weergegeven, zodat in één oogopslag de belangrijkste uitkomsten van dit onderzoek waar genomen kunnen worden. In de eerste vier paragrafen van hoofdstuk acht zal ieder spelerstype afzonderlijk gelijktijdig door drie groepen van actoren worden getypeerd.

De beschrijving van de resultaten is gebaseerd op de uitwerkingen van de interviews. Hofstede (2004) geeft aan dat het denken van mensen die culturen onderzoeken, geprogrammeerd is binnen hun eigen culturele kader. Aan het opstellen van de vragenlijst, het interpreteren van de antwoorden van de respondenten en het uitwerken van de bevindingen ligt gedeeltelijk een eigen referentiekader ten grondslag. Hoewel de lijst met interviewvragen is opgesteld aan de hand van criteria waaraan goede vragenlijsten volgens Segers (1999) moeten voldoen, is bij het opstellen van de lijst meer voldaan aan de behoeftes van de interviewer dan aan die van de respondent. Aan de interpretatie van de antwoorden en aan de uitwerkingen van de interviews ligt een specifiek referentiekader ten grondslag en is dus subjectief.

Uit de uitwerkingen van alle interviews valt op te maken welke termen de respondenten hebben gebruikt voor het kenmerken van spelerstypen. Alle termen zijn gerangschikt en gegroepeerd aan de hand van elf specifieke eigenschappen (zie bijlage 1a). Ook het groeperen en rangschikken van termen en eigenschappen is gebaseerd op een eigen cultureel referentiekader en is dus wederom subjectief. Het samenstellen van de lijst met elf eigenschappen en bijbehorende termen waarmee de spelerstypen zijn getypeerd door de respondenten, is dus gebaseerd op een eigen referentiekader. Deze scriptie is zich bewust van dit subjectieve element. Tijdens het bestuderen van de resultaten van de interviews dient met dit subjectieve aspect rekening gehouden te worden. Een poging tot het raadplegen van geschreven bronnen waarin het concept 'spelerstype' wordt uitgewerkt, heeft niets opgeleverd. Het kenmerken van spelerstypen in deze scriptie is hierdoor gebaseerd op de lijst met eigenschappen zoals die vermeldt staat in bijlage 1a. Deze lijst met eigenschappen spreekt de wens uit, aanzet te zijn tot verder onderzoek naar het concept 'spelerstype'.

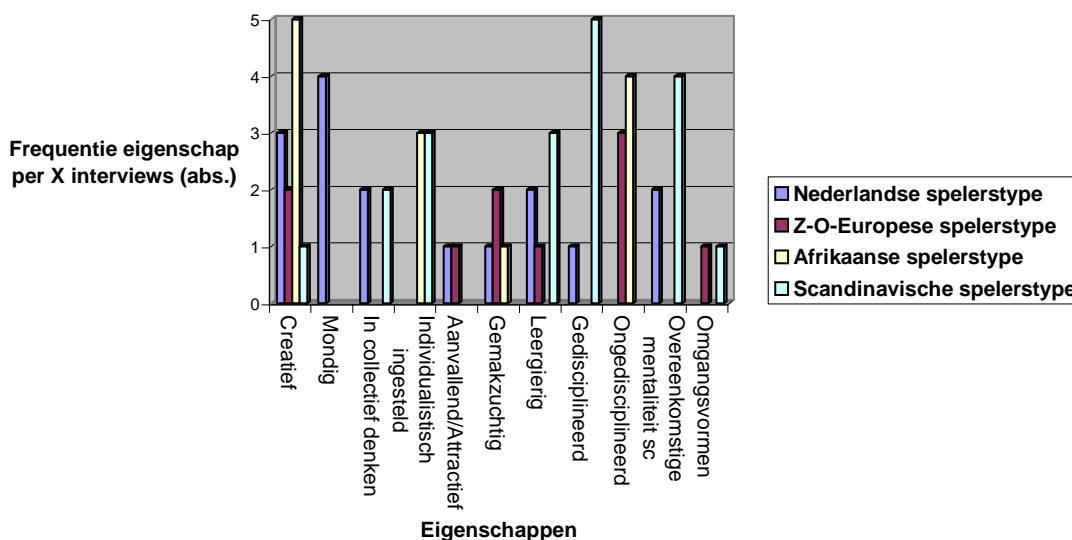
De uitkomsten op de eerste interviewvraag zullen in de hoofdstukken vijf, zes en zeven vorm worden gegeven in een aantal grafieken. In de eerste grafiek worden de toegekende eigenschappen (X-as) uitgezet tegen de frequentie van een eigenschap (Y-as). Deze grafiek geeft aan of een eigenschap of termen behorende tot een eigenschap in ieder geval één keer tijdens het afnemen van het interview aan een bepaald spelerstype door een respondent is toegekend. Uit deze grafiek waarin een toegekende eigenschap wordt uitgedrukt in absolute waarden blijkt bijvoorbeeld of het Afrikaanse spelerstype door een bepaalde respondent minimaal eenmaal wordt geassocieerd met de eigenschap 'creatief'. Indien dit het geval is, wordt aan de eigenschap 'creatief' het getal één toegekend. Mocht tijdens het afnemen van het interview blijken dat bijvoorbeeld het Afrikaanse spelerstype meerdere malen wordt getypeerd aan de hand van de eigenschap 'creatief', hanteert deze eerste grafiek de nu volgende regel. Het minimaal eenmaal toekennen van een bepaalde eigenschap aan een bepaald spelerstype is voldoende voor een vermelding in deze grafiek. De frequentie van een toegekende eigenschap aan een bepaald spelerstype is voor deze grafiek niet relevant. De scores betreffende een bepaalde eigenschap worden uitgedrukt in absolute aantallen.

Waar de frequenties van toegekende eigenschappen aan een bepaald spelerstype in de grafiek met absolute aantallen niet van toepassing zijn, is grafiek twee daarentegen juist gebaseerd op het aantal malen dat een eigenschap door een respondent aan een bepaald spelerstype is toegekend. Deze toegekende eigenschappen worden uitgedrukt in relatieve frequentie getallen en zijn het resultaat van de nu volgende deling. Een relatief frequentie getal is de som van een deling tussen het aantal keren dat een eigenschap of termen behorende tot een eigenschap door een respondent van een groep van actoren is toegekend aan een bepaald spelerstype, gedeeld door het aantal afgenomen interviews betreffende een groep van actoren. Een relatief frequentie getal geeft als het ware 'gewicht' aan een toegekende eigenschap.

Aan de hand van de hier boven beschreven twee grafieken vindt een gemeenschappelijke typering plaats van alle vier de spelerstypen. Iedere groep van actoren heeft de vier spelerstypen namelijk getypeerd.

5.1 Grafiek 5.1 en 5.2 nader bekeken

Grafiek 5.1: Spelerstypen getypeerd door Beleidsbepalers sc Heerenveen (absoluut)

De belangrijkste resultaten van de interviews met de groep beleidsbepalers van sc Heerenveen zijn als volgt samen te vatten. Uit grafiek 5.1 blijkt dat vier beleidsbepalers van sc Heerenveen het Nederlandse spelerstype associëren aan de hand van de eigenschap 'mondig'. Dat de beleidsbepalers het Nederlandse spelerstype ook nogal wat 'creatieve kwaliteiten' hebben toegedicht, is in drie van de vijf interviews met beleidsbepalers gebleken.

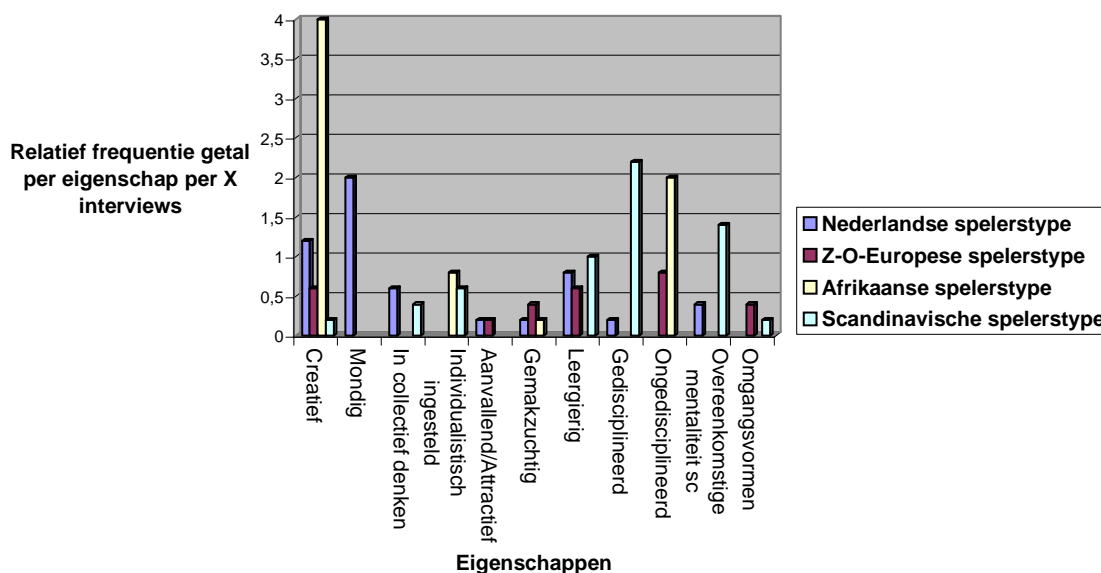
In totaal zijn zes eigenschappen aan het spelerstype afkomstig uit het zuidoosten van Europa door de groep van beleidsbepalers toegekend. In deze groep van zes toegekende eigenschappen valt vooral het aandeel van de eigenschap 'ongedisciplineerd' op. In drie van de vijf interviews gaven beleidsbepalers sc Heerenveen aan, dat het Z-O-Europese spelerstype zich wat hun betreft laat kenmerken door een bepaalde vorm van 'ongedisciplineerd gedrag'.

De beleidsbepalers van sc Heerenveen hadden slechts vier van de elf eigenschappen nodig voor het kenmerken van het Afrikaanse spelerstype zoals blijkt uit grafiek 5.1. In alle vijf afgenomen interviews met beleidsbepalers sc Heerenveen is het Afrikaanse spelerstype getypeerd aan de hand van de eigenschap 'creatief'. In vier interviews merkten de beleidsbepalers van sc Heerenveen op, dat de Afrikaanse voetballer zich kenmerkt door 'ongedisciplineerd gedrag'.

Op basis van de uitkomsten zoals weergegeven in grafiek 5.1 kenmerken Scandinavische spelerstypen zich in vergelijking tot het Afrikaanse spelerstype daarentegen juist wel door een bepaalde mate van 'discipline'. In alle vijf afgenomen interviews hebben de beleidsbepalers van sc Heerenveen dit spelerstype getypeerd aan de hand van de eigenschap 'gedisciplineerd'. De beleidsbepalers van sc Heerenveen laten daarnaast in vier van de vijf interviews duidelijk blijken, dat het spelerstype uit Scandinavië beschikt over een 'zelfde soort mentaliteit' zoals die heerst bij sc Heerenveen. Het nu volgende citaat omschrijft deze 'soort mentaliteit' als volgt:

“De mentaliteit van dit type speler [Scandinavische spelerstype] komt grotendeels overeen met heersende mentaliteit binnen de sc Heerenveen en Friesland. ‘Hard werken, niet zeuren en aanpassen’, zijn typeringen die volgens de geïnterviewde opgaan voor Deense, Zweedse, Noorse en Finse voetballers” (interview vijf).

Grafiek 5.2: Spelerstypen getypeerd door Beleidsbepalers sc Heerenveen (rel. freq. getal)

Bij het berekenen van relatieve frequentie getallen tellen alle uitgesproken termen mee, die aan een betreffend spelerstype door de groep beleidsbepalers sc Heerenveen zijn toegekend. Dat het Nederlandse spelerstype op basis van de percepties van de beleidsbepalers van sc Heerenveen nogal ‘mondig’ en ‘creatief’ wordt bevonden, valt duidelijk uit grafiek 5.2 af te leiden. Het relatief frequentie getal behorende tot deze eigenschappen bedraagt namelijk respectievelijk 2 en 1,2. De beleidsbepalers van sc Heerenveen hebben het Nederlandse spelerstype gekenmerkt aan de hand van maar liefst tien termen die behoren tot de eigenschap ‘mondig’. Het relatief frequentie getal van 1,2 behorende tot de eigenschap ‘creatief’ is gebaseerd op zes door de groep beleidsbepalers uitgesproken termen. Het delen van respectievelijk tien en zes door de beleidsbepalers uitgesproken door het totaal aantal van vijf afgenomen interviews heeft geresulteerd in de betreffende relatieve frequentie getallen.

In het voorafgaande is duidelijk gebleken dat het Nederlandse spelerstype door de beleidsbepalers van sc Heerenveen vooral gekenmerkt wordt aan de hand van de eigenschappen ‘creatief’ en ‘mondig’. Onderstaand verduidelijkt de ‘mondigheid’ van het Nederlandse spelerstype:

“Het Nederlandse spelerstype onderscheidt zich vooral door zijn ‘mondigheid’ en het hebben van een eigen mening. Het Nederlandse type speler wenst mee te denken in het geheel, wil oplossingen aandragen in geval van problemen en vraagt een trainer frequent om uitleg” (interview drie).

Als voormalig trainer/coach van sc Heerenveen en als huidig eindverantwoordelijke van Jong Oranje weet Foppe de Haan als geen ander hoe het Nederlandse voetbal in het algemeen en het Nederlandse type speler in het bijzonder in elkaar steekt. Het

nu volgende citaat geeft uiting aan de aanvallende en attractieve spelopvatting van het Nederlandse spelerstype:

“Het Nederlandse voetbal kenmerkt zich door een attractieve/aanvallende manier van voetballen. Het winnen van een wedstrijd is belangrijk, maar het verzorgd en mooi willen voetballen is net zo belangrijk voor het Nederlandse type speler. Het Nederlandse spelerstype wil vooral een wedstrijd winnen via mooi, verzorgd, technisch hoogstaand en attractief voetbal” (interview drie).

Dat het Z-O-Europese spelerstype volgens de beleidsbepalers van sc Heerenveen vooral moeite heeft met het opbrengen van een bepaalde vorm van discipline, wordt in grafiek 5.2 door het relatief frequentie getal van 0,8 behorende tot deze eigenschap benadrukt.

In het nu volgende citaat geef een geïnterviewde uiting aan de mindere discipline van spelerstypen afkomstig uit Z-O-Europa:

“Met het nakomen van afspraken in de context van de Nederlandse les maar ook op het veld wordt vaak een loopje genomen. De geïnterviewde merkt op, dat de instelling van dergelijke spelers wat gemakkelijk is en de discipline vaak ontbreekt” (interview vier).

Dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen het Afrikaanse spelerstype vooral associëren met de eigenschappen ‘creatief’ en ‘ongedisciplineerd’ is in het voorafgaande reeds opgemerkt. Het aandeel van deze twee eigenschappen in de typering van dit spelerstype wordt in grafiek 5.2 nog eens benadrukt door relatieve frequentie getallen van 4 (‘creatief’) en 2 (‘ongedisciplineerd’) en is het resultaat van twintig en tien uitgesproken termen.

Onderstaand citaat geeft aan waaruit die ‘creativiteit’ van het Afrikaanse spelerstype volgens de beleidsbepalers bestaat:

“Afrikaanse spelerstypen worden door de geïnterviewde ook getypeerd als ‘straatvoetballers’, ‘ruwe diamanten’, ‘creatief’, ‘talentvol’ en ‘individualistisch’. Het zijn echte balvirtuozen die alle kunstjes met een bal kunnen” (interview twee).

Een geïnterviewde voerde tijdens het afnemen van het interview een mogelijke verklaring aan, waarom het Afrikaanse spelerstype zo ontzettend ‘balverliefd’ (en dus ‘creatief’) is:

“Volgens de geïnterviewde voetballen Afrikaanse voetballers echt voor de show en voor het ultieme kunstje. Deze spelerstypen zijn opgegroeid in een cultuur waarbij de voetballer met het mooiste uitgevoerde kunstje, kans maakt op het mooiste meisje van de stad of dorp” (interview drie).

Het nu volgende citaat verduidelijkt de mindere discipline van het Afrikaanse spelerstype:

“Bovendien is gebleken in de context van sc Heerenveen dat Afrikaanse spelers niet altijd afspraken goed zijn na gekomen” (interview twee).

Waar het Afrikaanse spelerstype door de beleidsbepalers van sc Heerenveen vooral wordt gekenmerkt door een gebrek aan discipline, onderscheidt het Scandinavische spelerstype zich getuige een relatief frequentie getal van 2,2 daarentegen juist door

uiterst gedisciplineerde houding. Dit getal is gebaseerd op elf aan de eigenschap 'gedisciplineerd' gerelateerde termen.

Waaruit dit gedisciplineerde gedrag van het Scandinavische spelerstype bestaat wordt in onderstaand citaat verduidelijkt:

“Daarentegen is het Scandinavische spelerstype juist uiterst gedisciplineerd, komt afspraken goed na, past zich gemakkelijk aan en denkt veelal in het belang van het team en de club. Scandinaviërs integreren zo snel in de Nederlandse samenleving en gedijen zo goed binnen sc Heerenveen, omdat zij snel en goed de Nederlandse taal leren” (interview vier).

Dit spelerstype heeft op basis van de meningen van de beleidsbepalers van sc Heerenveen bovendien de beschikking over een mentaliteit die overeenkomsten vertoont met heersende mentaliteit van sc Heerenveen. Dit aspect wordt benadrukt door een relatief frequentie getal van 1,4. In vier interviews gaven beleidsbepalers van sc Heerenveen middels zeven uitgesproken termen vorm aan deze 'overeenkomstige mentaliteit sc Heerenveen'. Dat het Scandinavische spelerstype door de beleidsbepalers van sc Heerenveen ook erg 'leergierig' wordt bevonden, blijkt uit een relatief frequentie getal van 1. Uit het nu volgende citaat blijkt dat Scandinavische spelerstypen de drang om beter te willen worden allemaal gemeen hebben:

“Allen beschouwen sc Heerenveen als een opstap naar nationale en misschien wel mondiale top. Scandinavische spelers begrijpen dat als zij verder willen komen in het voetbal, in zichzelf moeten investeren” (interview drie).

Met het verduidelijken van de leergierige houding van het Scandinavische spelerstype wordt het kenmerken van de vier spelerstypen door de beleidsbepalers van sc Heerenveen afgesloten.

5.2 Conclusies typering van vier spelerstypen door beleidsbepalers sc Heerenveen

Nu alle door de beleidsbepalers van sc Heerenveen toegekende eigenschappen aan de vier spelerstypen in kaart zijn gebracht mag het volgende voorzichtig geconcludeerd worden. De beleidsbepalers zijn redelijk eensgezind in het toekennen van eigenschappen aan het Afrikaanse spelerstype. Aan de hand van slechts vier eigenschappen hebben de beleidsbepalers het Afrikaanse spelerstype getypeerd. Aanzienlijk minder dan de zes, zeven en acht eigenschappen waarmee de beleidsbepalers respectievelijk het Z-O-Europese, Scandinavische en Nederlandse spelerstype hebben getypeerd.

Op basis van grafiek 5.1 en 5.2 mag voorzichtig geconcludeerd worden dat het Nederlandse spelerstype vooral 'mondig' en 'creatief' wordt bevonden. De beleidsbepalers zijn van mening dat het Z-O-Europese spelerstype zich vooral laat kenmerken door de eigenschap 'ongedisciplineerd'. Ook het Afrikaanse spelerstype wordt op basis van een relatief frequentie getal door de beleidsbepalers vooral als 'ongedisciplineerd' omschreven. Daarnaast kenmerkt dit spelerstype zich door een enorme 'creativiteit'. Tot slot wordt het Scandinavische spelerstype door de beleidsbepalers van sc Heerenveen vooral getypeerd aan de hand van de eigenschappen 'gedisciplineerd' en 'overeenkomstige mentaliteit sc Heerenveen'.

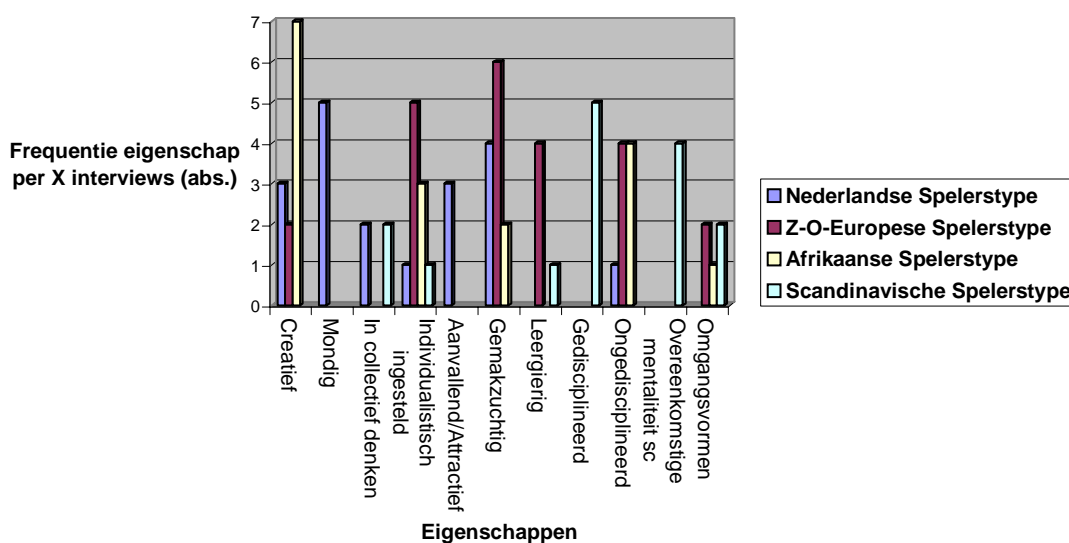
6 Journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' typeren spelerstypen

In dit hoofdstuk vindt een typering van alle vier de spelerstypen plaats op basis van de bestaande gedachteconstructies onder journalisten, auteurs en 'gebiedskenners'. In totaal zijn zeven interviews afgenomen onder deze groep van actoren. In tabel 2.2 (zie § 2.1) zijn de namen en bijbehorende functies van iedere respondent afzonderlijk van deze groep van zeven respondenten terug te vinden. Tijdens het afnemen van de interviews kenden de geïnterviewden op basis van bestaande gedachteconstructies eigenschappen toe aan het Nederlandse, Z-O-Europese, Afrikaanse en Scandinavische spelerstype.

6.1 Grafiek 6.1 en 6.2 nader bekeken

Hoe de groep bestaande uit journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' de vier spelerstypen hebben gekarakteriseerd, blijkt uit de grafieken 6.1 en 6.2.

Grafiek 6.1: Spelerstypen getypeerd door Journalisten, Auteurs en 'Gebiedskenners' (absoluut)

In vijf van de zeven afgenomen interviews heeft deze groep van respondenten het Nederlandse spelerstype aan de hand van de eigenschap 'mondig' getypeerd. Op basis van grafiek 6.1 kenmerkt het Nederlandse spelerstype zich daarnaast vooral door de eigenschap 'gemakzuchtig'.

Uit grafiek 6.1 blijkt verder dat vijf van de zeven geïnterviewden het Z-O-Europese spelerstype hebben getypeerd aan de hand van zowel de eigenschap 'gemakzuchtig' alsmede 'individualistisch ingesteld'. De gemakzuchtige houding van dit spelerstype wordt omschreven in het volgende citaat:

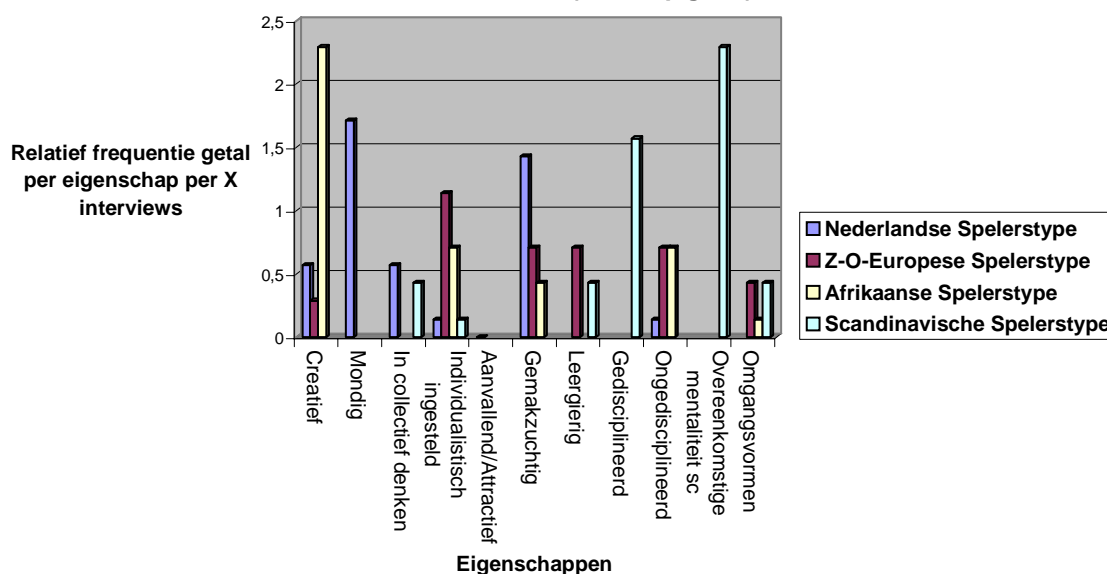
“Het Z-O Europese spelerstype staat niet bekend om zijn veerkracht en mentale weerbaarheid. Bij tegenslag valt dit type speler nogal eens ten prooi aan een zekere gelatenheid: er is toch niets meer aan te doen. De bakens verzetten, een wedstrijd doen kantelen, daarin lopen deze spelers meestal niet voorop” (interview zes).

De groep van journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ was opvallend eensgezind in het toekennen van eigenschappen aan het Afrikaanse spelerstype. In alle zeven afgenomen interviews met deze groep van respondenten werd het Afrikaanse spelerstype getypeerd aan de hand van de eigenschap ‘creatief’. Vier van de zeven geïnterviewden kenden aan het Afrikaanse spelerstype een ‘mindere discipline’ toe die als volgt verduidelijkt wordt in het volgende citaat:

“Ze bleken gemakkelijk te beïnvloeden en kwamen in contact met personen die verkeerde intenties hadden” (interview zeven).

De journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ lieten in vijf van de zeven interviews blijken het Scandinavische spelerstype ‘gedisciplineerd’ te vinden. In vier interviews kwam duidelijk naar voren, dat het Scandinavische spelerstype de beschikking heeft over een mentaliteit die overeenkomstig is aan de mentaliteit van sc Heerenveen. Zie voor een totaal overzicht van alle toegekende eigenschappen aan de diverse spelerstypen uitgedrukt in absolute aantallen grafiek 6.1.

Grafiek 6.2: Spelerstypen getypeerd door Journalisten, Auteurs en 'Gebiedskenners' (rel. freq. getal)

In grafiek 6.2 wordt het belang van een door een respondent aan een bepaald spelerstype toegekende eigenschap uitgedrukt in een relatief frequentie getal. Per interview afzonderlijk is geturfd hoe vaak een bepaalde eigenschap of termen behorende tot die eigenschap door de respondent aan een bepaald type speler zijn toegekend. Tot een bepaalde eigenschap behoren een groot aantal termen, die met het berekenen van het relatief frequentie getal ook allemaal meegeteld worden. Aangaande het kenmerken van de vier spelerstypen op basis van de bestaande gedachteconstructies van journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ is gebleken, dat

van zes toegekende eigenschappen het relatief frequentie getal meer dan 1 bedraagt. In relatie tot deze getallen bedroeg het toegekende aantal termen behorende tot een bepaalde toegekende eigenschap zeven of meer. Met andere woorden, sommige journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' hebben spelerstypen gekenmerkt aan de hand van een groot aantal termen die toe behoren aan één bepaalde eigenschap.

In het geval van het Nederlandse spelerstype bijvoorbeeld heeft de groep van zeven respondenten in totaal twaalf keer een term met betrekking tot de eigenschap 'mondig' gebruikt, voor het typeren van het Nederlandse spelerstype. Het relatief frequentie getal met betrekking tot de 'mondigheid' van het Nederlandse spelerstype is als volgt berekend. De groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' hebben in totaal twaalf termen gebruikt waaruit de mondigheid van het Nederlandse spelerstype blijkt. Vervolgens is dit aantal van twaalf termen gedeeld door zeven (totaal aantal afgenomen interviews). Deze som levert een relatief frequentie getal op van 1,71. In het nu volgende citaat wordt 'de mondigheid' van het Nederlandse spelerstype toegeschreven aan veranderde verhoudingen in maatschappij en samenleving:

“Deze ontwikkelingen hebben er voor gezorgd dat Nederlandse spelers mondiger zijn geworden. Ze hebben zich een bepaalde zelfingenomenheid eigen gemaakt” (interview zeven).

Dat het Nederlandse spelerstype daarnaast door de zeven journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' nogal 'gemakzuchtig' wordt bevonden, blijkt uit tien uitgesproken termen. Het relatief frequentie getal behorende tot de eigenschap 'gemakzuchtig' is 1,43.

De mondig- en zelfingenomenheid van het Nederlandse type speler zoals verwoordt in het voorgaande citaat, mondt volgens een geïnterviewde journalist uit in een bepaalde mate van arrogantie en gemakzucht:

“Door al het materialisme om hen heen en de prima faciliteiten welke voor (prof)voetballers gecreëerd zijn, ontbreekt bij het spelerstype uit Nederland de (natuurlijke) prestatiedrang. Dankzij de prima faciliteiten in Nederland en het spelerspotentieel is de potentie om daadwerkelijk topper te worden wel ruimschoots aanwezig. Maar de Nederlandse voetballer is helaas gemakzuchtig geworden dankzij de luxe, is snel tevreden en onvoldoende kritisch naar zichzelf toe” (interview zeven).

Het relatieve frequentie getal van 1,14 en onderstaand citaat bewijzen dat de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' van mening zijn, dat het Z-O-Europese spelerstype zich vooral kenmerkt door een 'individualistisch ingestelde' houding:

“Dit individualisme uit zich in een nogal egocentrische denkwijze en manier van opereren. Hierin staat de 'eigen-ik' voorop en dat is volgens de geïnterviewde niet goed voor de teamprestaties” (interview acht).

Dat alle zeven geïnterviewden het Afrikaanse spelerstype nogal wat 'creatieve eigenschappen' hebben toegedicht is reeds in grafiek 6.1 aangegeven. Aan de hand van maar liefst zestien termen hebben de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' getracht deze 'creativiteit' van het Afrikaanse spelerstype te benadrukken. Dit levert een relatief frequentie getal op van 2,29 zoals weergegeven in grafiek 6.2.

Afrikaanse spelerstypen lijken meer geïnteresseerd in het kunstje dan in het rendement:

“Goochelen met de bal, schijnbewegingen, listige hakjes, een onnavolgbare actie staan hoog aangeschreven. Daar kunnen ze echt van genieten” (interview zes).

Uit bovenstaand citaat blijkt duidelijk dat Afrikaanse voetballers een zekere mate van ‘creativiteit’ bezitten die nog eens in het volgende citaat benadrukt wordt:

“Velen zijn volgens de geïnterviewde nogal balverliefd, willen kunstjes uitvoeren en zijn in aanleg prachtige voetballers” (interview tien).

Ten slotte onderscheidt het spelerstype uit Scandinavië zich vooral door een ‘gedisciplineerde houding’ en ‘overeenkomstige mentaliteit sc Heerenveen’ (zie grafiek 6.1 en 6.2). Aan de hand van elf termen heeft de groep journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ het ‘gedisciplineerde gedrag’ van het Scandinavische spelerstype verwoord. Dit levert een relatief frequentie getal op van 1,57. Waar het Afrikaanse spelerstype door journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ vooral getypeerd wordt aan de hand van een minder gedisciplineerde houding, karakteriseert het Scandinavische spelerstype zich daarentegen dus wel door uiterst gedisciplineerd gedrag. Onderstaand citaat geeft inhoud aan de gedisciplineerde houding van het Scandinavische spelerstype:

“Daarnaast kenmerkt het Scandinavische spelerstype zich door een groot aanpassingsvermogen in alles, aldus de geïnterviewde. Zowel wat betreft leefwijze als manier van voetballen past dit spelerstype zich snel en goed aan. Ze leren snel de Nederlandse taal en verdiepen zich in de historie van een club” (interview acht).

Dat de Scandinavische mentaliteit volgens een aanzienlijk gedeelte van de groep journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ redelijk overeenkomstig is aan de mentaliteit van sc Heerenveen, blijkt uit een relatief frequentie getal van 2,29. Dit zesde hoofdstuk wordt afgerond met een volgende citaat ter illustratie van het Friese principe ‘gewoon doen en gewoon doen’ en van toepassing is op het Scandinavische spelerstype:

‘Beleefd’, ‘nuchter’, ‘vriendelijk in de omgang’ en ‘noest werkend volk’ zijn enkele associaties van de geïnterviewde die onmiddellijk bij hem opkomen bij de gedachte aan het type speler afkomstig uit Scandinavië. Deze voormalige vikingen zijn zowel binnen als buiten het voetbalveld plichtsgetrouw” (interview elf).

6.2 Conclusies typering vier spelerstypen door journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’

Nu alle door de groep journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ toegekende eigenschappen aan de vier spelerstypen overzichtelijk vorm zijn gegeven in grafiek 6.1 en 6.2 valt het volgende concluderend op te merken. Deze groep van respondenten heeft het minst aantal eigenschappen gebruikt voor de typering van het Afrikaanse spelerstype (vijf). Aan de typering van het Z-O-Europese en Scandinavische spelerstype hebben de journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ zes eigenschappen gewijd. Aan het kenmerken van het Nederlandse spelerstype heeft deze groep van actoren in totaal zeven eigenschappen gebruikt.

Aan het Nederlandse spelerstype wordt door deze groep van actoren vooral een zekere 'mondigheid' en 'gemakzucht' toegekend. Deze groep van actoren zijn van mening dat het Z-O-Europese spelerstype eveneens 'gemakzuchtig' is. Dit spelerstype kenmerkt zich ook door een 'individualistisch ingestelde houding'. Op grond van grafiek 6.1 en 6.2 mag voorzichtig de conclusie getrokken worden, dat het Afrikaanse spelerstype door deze groep van actoren vooral uiterst 'creatief' wordt bevonden, waar het Scandinavische spelerstype opvalt door zijn 'gedisciplineerde houding'.

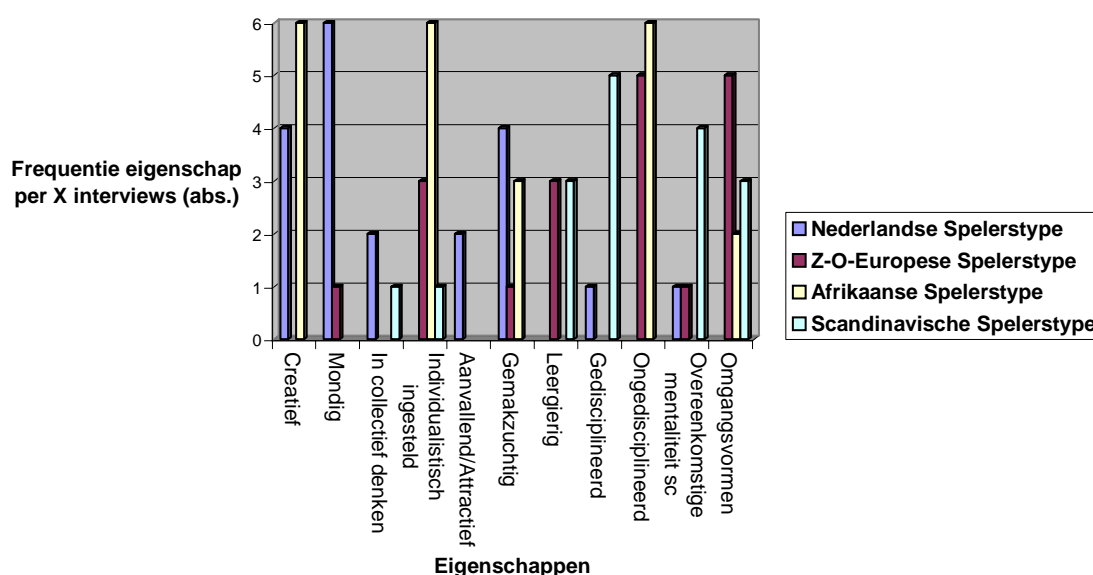
7 Supporters sc Heerenveen typeren spelerstypen

Op basis van zes afgenomen interviews met negen verschillende supporters van sc Heerenveen vindt in dit zevende hoofdstuk van deze scriptie een typering plaats van het Nederlandse, Z-O-Europese, Afrikaanse en Scandinavische spelerstype.

7.1 Grafiek 7.1 en 7.2 nader bekeken

De belangrijkste uitkomsten van de interviews met supporters van sc Heerenveen komen in het nu volgende gedeelte aan de orde. In totaal zijn zes interviews afgenomen onder supporters sc Heerenveen. Het volledige overzicht van de groep supporters die geïnterviewd zijn, is weergegeven in tabel 2.3 (zie § 2.1).

Grafiek 7.1: Spelerstypen getypeerd door Supporters sc Heerenveen (absoluut)

Naar aanleiding van alle zes afgenomen interviews blijkt, dat supporters sc Heerenveen vooral de eigenschap ‘mondig’ gebruiken voor het typeren van het Nederlandse spelerstype. In alle interviews werd de eigenschap ‘mondig’ minimaal één keer gekoppeld aan het Nederlandse spelerstype. In onderstaand citaat maken drie sc Heerenveen-supporters onderscheid in de mate van ‘mondigheid’ van het Nederlandse spelerstype gerelateerd aan geografische herkomst:

“Nederlandse spelerstypen afkomstig uit het westen van Nederland dichten de geïnterviewden meer mondigheid toe dan spelertypen afkomstig uit de meer landelijk gelegen regio’s in Nederland. Ook hebben Nederlandse spelerstypen een zorgvuldig opgebouwde mening en bekleden zij dikwijls een dominante rol in een groep” (interview veertien).

In vier van de zes interviews gaven respondenten aan het Nederlandse spelerstype vooral ‘creatief’ te vinden. Daarnaast werd het Nederlandse spelerstype in twee van

zes interviews geassocieerd met de eigenschap ‘aanvallend/attractief’ waarvan het nu volgende citaat een voorbeeld is:

“Zowel binnen als buiten het veld kenmerkt de geïnterviewde het spelerstype afkomstig uit Nederland als avontuurlijk en attractief. Nederlandse voetballers zijn tegenwoordig actief op de gehele wereld en onderscheiden zich door hun attractieve en aanvallende spelopvatting en manier van spelen” (interview achttien).

Het spelerstype afkomstig uit Z-O-Europa wordt door supporters sc Heerenveen in vijf van de zes interviews getypeerd aan de hand van de eigenschap ‘ongedisciplineerd’. Eveneens in vijf van de zes afgenomen interviews riep het Z-O-Europese spelerstype bij de supporters van sc Heerenveen vooral associaties op die te maken hebben met de eigenschap ‘omgangsvormen’. Naast de eigenschappen ‘ongedisciplineerd’ en ‘omgangsvormen’ kenmerkt het Z-O-Europese spelerstype zich op basis van de bestaande gedachteconstructies van de supporters in drie van de zes interviews door een ‘leergierige’ en tevens ‘individualistisch ingestelde houding’ (zie grafiek 7.1).

In alle zes afgenomen interviews riep het Afrikaanse spelerstype bij de supporters van sc Heerenveen associaties op met de eigenschap ‘creatief’. Daarnaast hebben de respondenten in alle interviews opgemerkt, dat het Afrikaanse spelerstype moeite heeft zich ‘gedisciplineerd’ te gedragen. Ook bleek uit alle zes afgenomen interviews dat supporters van sc Heerenveen van mening zijn, dat Afrikaanse voetballers nogal ‘individualistisch ingesteld’ zijn. Onderstaand citaat geeft vorm aan deze drie door de supporters van sc Heerenveen toegekende eigenschappen betreffende het Afrikaanse spelerstype:

“Aan spelerstypen afkomstig uit Afrika (bijvoorbeeld Nigeria, Angola) kent de geïnterviewde de opmerkelijke term ‘kraaltjes-en-spiegeltjes-voetballers’ toe. Dergelijke spelers voetballen vrij individualistisch en willen aan het publiek een mooi kunstje laten zien. Als zij eenmaal de (droom)transfer naar W-Europa hebben gemaakt vinden zij zichzelf geslaagd als profvoetballer. Met het verdiende salaris onderhouden Afrikaanse voetballers soms hun gehele familie. Ze schaffen veel materialistische dingen aan die ze meenemen naar het land van herkomst. Overigens zijn het hele aardige mensen, maar zijn culturele verschillen tussen het land van herkomst en Nederland misschien wel onoverbrugbaar gebleken. Met het nakomen van afspraken hadden Afrikaanse spelerstypen nogal eens problemen, aangezien zij in het land van herkomst veel vluchtiger leven, aldus de geïnterviewde. Uiteindelijk is gebleken dat er niet echt ‘gebouwd’ kan worden op dergelijke spelerstypen” (interview zestien).

De supporters van sc Heerenveen hebben het spelerstype afkomstig uit Scandinavië tot slot getypeerd aan de hand van zes eigenschappen. Waar Afrikaanse voetballers volgens de supporters niet echt uitblinken in ‘gedisciplineerd gedrag’, kenmerkt het Scandinavische spelerstype zich juist aan de hand van de eigenschap ‘gedisciplineerd’. In vijf van de in totaal zes afgenomen interviews kwam dit aspect duidelijk naar voren:

“Scandinavische spelerstypen passen zich juist heel gemakkelijk aan, leren de taal snel en goed, zijn nuchter, uiterst gedisciplineerd en de geïnterviewde vindt de Noord Europeaan wel wat hebben van de Fries. Taal is toch een essentieel middel met betrekking tot integratie, aldus de geïnterviewde. Bijna alle Scandinavische spelerstypen zijn vrij gemakkelijk in staat de Nederlandse taal vlot onder de knie te krijgen” (interview zestien).

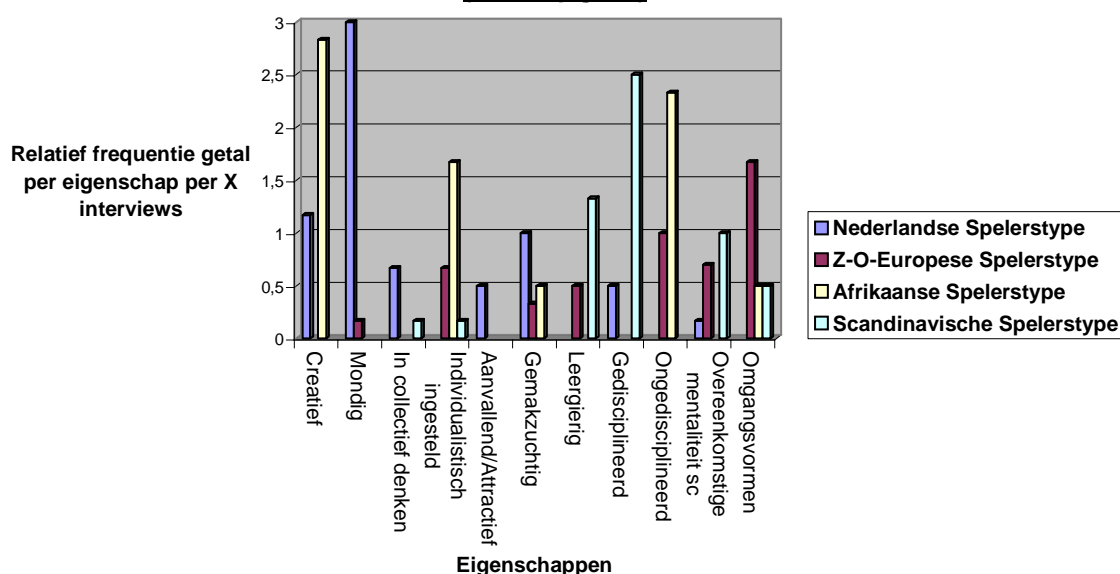
Daarnaast dichten supporters van sc Heerenveen in vier van de zes interviews Scandinavische spelerstypen een mentaliteit toe die overeenkomstig is aan de Friese en Heerenveense mentaliteit:

“De overheersende mentaliteit bij sc Heerenveen komt misschien wel het beste overeen met het Scandinavische spelerstype. Dergelijke spelers zeuren niet, werken hard, leren de taal snel, willen zich aanpassen, leven als profvoetballer en willen investeren in zichzelf en willen slagen als profvoetballer (interview veertien).

Uit het voorgaande citaat is gebleken, dat Scandinavische spelers beschikken over een mentaliteit die overeenkomstig is aan de mentaliteit van sc Heerenveen en zich daarnaast kenmerkt door een bijzonder gedisciplineerde houding. In de helft van de afgenomen interviews werd het Scandinavische spelerstype daarnaast gekenmerkt aan de hand van een ‘leergierige houding’ en het nu volgende citaat vormt hiervan een bewijs:

“Scandinavische spelerstypen komen naar Nederland en sc Heerenveen toe om beter te worden, aldus de geïnterviewden. Dergelijke spelerstypen willen investeren in zichzelf en het beste in zich naar boven halen” (interview dertien).

Grafiek 7.2: Spelerstypen getypeerd door Supporters sc Heerenveen (rel. freq. getal)

In de grafiek 7.2 is het relatieve frequentie getal (Y-as) uitgezet tegen de toegekende eigenschappen aan spelerstypen (X-as). Alle termen die toebehoren aan een bepaalde eigenschap worden meegeteld bij het berekenen van relatieve frequentie getallen. Supporters sc Heerenveen hebben aan de hand van liefst achttien termen behorend tot de eigenschap ‘mondig’ het Nederlandse type speler getypeerd. Dit levert een relatief frequentie getal op van 3.

Het spelerstype uit het zuidoosten van Europa wordt door de supporters van sc Heerenveen vooral gekarakteriseerd aan de hand van de eigenschap ‘omgangsvormen’. Supporters van sc Heerenveen gebruikten tien termen waarmee zij uiting gaven aan de opmerkelijke begroetingsrituelen van het Z-O-Europese spelerstype. Het bijbehorende relatieve frequentie getal bedraagt 1,67. Het

aanzienlijke aandeel van de eigenschap ‘omgangsvormen’ in de typering van het Z-O-Europese spelerstype wordt veroorzaakt door het feit, dat de supporters van sc Heerenveen dit spelerstype vooral associëren met ‘trots’. Volgend citaat geeft inhoud aan die ‘trots’:

“Wat volgens de geïnterviewden het spelerstype afkomstig uit Z-O-Europa vooral typeert is de trots, het willen strijden voor volk, vaderland en vlag” (interview veertien).

Daarnaast kenmerken de supporters van sc Heerenveen het spelerstype afkomstig uit Z-O-Europa vooral aan de hand van de eigenschap ‘ongedisciplineerd’. In vijf van de zes interviews werd dit spelerstype getypeerd aan de hand van deze eigenschap (zie grafiek 7.1). Dat supporters sc Heerenveen het Z-O-Europese spelerstype nogal ‘ongedisciplineerd’ vinden ligt vooral aan de gebrekkige communicatie tussen sc Heerenveen en deze spelerstypen:

“Het onvoldoende beheersen van de Engelse taal zorgt voor wat communicatieve moeilijkheden. Ook het moeizaam leren van de Nederlandse taal veroorzaakt een minder vlot verlopende integratie” (interview achttien).

Waar het Afrikaanse spelerstype in de ogen van veel sc Heerenveen supporters moeite heeft met het opbrengen van de vereiste ‘discipline’, kenmerken Scandinavische spelerstypen zich daarentegen juist wel door een bepaalde mate van ‘gedisciplineerd gedrag’. Supporters gaven in de vorm van vijftien termen aan, wat voor hen de eigenschap ‘gedisciplineerd’ betreffende het Scandinavische spelerstype inhoudt. Deze vijftien termen levert het Scandinavische spelerstype een relatief frequentie getal op van 2,5. Grafiek 7.2 geeft het totale overzicht weer wat betreft de relatieve frequentie getallen betreffende alle spelerstypen.

7.2 Conclusies typering vier spelerstypen door supporters sc Heerenveen

Na bestudering van de grafieken 7.1 en 7.2 mag geconcludeerd worden, dat de supporters van sc Heerenveen zowel zeven eigenschappen voor de typering van het Nederlandse alsmede zeven eigenschappen voor het Z-O-Europese spelerstype nodig hadden. Aan de hand van vijf toegekende eigenschappen is het Afrikaanse spelerstype door de supporters getypeerd. Zes toegekende eigenschappen liggen ten grondslag aan de typering van het Scandinavische spelerstype.

De supporters van sc Heerenveen vinden concluderend het Nederlandse spelerstype uiterst ‘mondig’ en ‘creatief’. Het Z-O-Europese spelerstype is door de supporters vooral getypeerd aan de hand van de eigenschappen ‘ongedisciplineerd’ en ‘omgangsvormen’. De supporters waren wat betreft de typering van het Afrikaanse spelerstype eensgezind. In alle zes afgenomen interviews riep dit spelerstype associaties op met de volgende drie eigenschappen: ‘creatief’, ‘individualistisch ingesteld’ en ‘ongedisciplineerd’. Tot slot zijn de supporters van mening dat het Scandinavische spelerstype over een mentaliteit beschikt die overeenkomsten vertoont met mentaliteit sc Heerenveen. Daarnaast vertoont dit spelerstype op grond van de percepties van de supporters een uiterst ‘gedisciplineerde houding’.

Na afloop van het analyseren van alle uitkomsten op de interviews blijkt dat de drie groepen van actoren redelijk eensgezind zijn in het kenmerken van de vier spelerstypen. Zowel de beleidsbepalers en supporters van sc Heerenveen als de groep journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ kennen aan het Nederlandse type speler een bepaalde ‘mondigheid’ toe. De beleidsbepalers en supporters zijn

daarnaast van mening dat dit spelerstype 'creatief' is. Tot slot vindt de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' het Nederlandse spelerstype 'gemakzuchtig'.

De meningen van de drie groepen van actoren wat betreft het kenmerken van het Z-O-Europese spelerstype zijn wat meer verdeeld. De beleidsbepalers van sc Heerenveen en de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' hebben dit spelerstype vooral gekenmerkt aan de hand van de eigenschappen 'leergierig' en 'ongedisciplineerd'. De supporters en de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' vinden het Z-O-Europese spelerstype dikwijls 'individualistisch ingesteld'. Waar de beleidsbepalers van sc Heerenveen aan dit spelerstype een bepaalde mate van 'creativiteit' hebben toegekend, hebben de supporters het Z-O-Europese spelerstype vooral getypeerd aan de hand van de eigenschap 'omgangsvormen'. Tot slot zijn de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' van mening dat dit spelerstype 'gemakzuchtig' is.

Tussen de door de drie groepen van actoren toegekende eigenschappen aan het Afrikaanse spelerstype bestaan opvallend veel overeenkomsten. Alle drie de groepen van actoren zijn namelijk van mening dat het Afrikaanse spelerstype zich het beste laat typeren aan de hand van de eigenschappen 'creatief' en 'ongedisciplineerd'. De groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' vinden dit spelerstype daarnaast nogal 'individualistisch ingesteld'.

De beleidsbepalers en supporters van sc Heerenveen en de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' hebben het Scandinavische spelerstype vooral getypeerd aan de hand van de eigenschap 'gedisciplineerd'. De supporters omschrijven dit spelerstype daarnaast als uiterst 'leergierig'. De beleidsbepalers en journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' vinden tot slot dat de mentaliteit van het Scandinavische spelerstype redelijk overeenkomstig is aan de mentaliteit van sc Heerenveen.

8 Typering per spelerstype door drie groepen actoren

In de hoofdstukken vijf tot en met zeven zijn de resultaten van de interviews reeds beschreven en vorm gegeven aan de hand van een aantal grafieken. Er heeft in die hoofdstukken een gemeenschappelijke typering van alle spelerstypen plaats gevonden op basis van bestaande gedachteconstructies van elk van de drie groepen van actoren. In § 8.1 tot en met § 8.4 worden de door de drie groepen van actoren toegekende eigenschappen aan de vier spelerstypen met elkaar in verband gebracht en onderling vergeleken. Ieder spelerstype afzonderlijk afkomstig uit één van de vier geografische herkomstgebieden wordt gelijktijdig getypeerd door alle drie de groepen van actoren, te weten beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen.

Paragraaf 8.1 start met het beschrijven van de toegekende eigenschappen aan het Nederlandse spelerstype door de drie groepen van actoren. Vervolgens worden door de drie groepen van actoren het Z-O-Europese (§ 8.2), Afrikaanse (§ 8.3) en Scandinavische spelerstype (§ 8.4) getypeerd. In § 8.1 tot en met § 8.4 worden de door de drie groepen van actoren toegekende eigenschappen aan een bepaald spelerstype in een grafiek uitgezet (X-as) tegen de frequentie van een toegekende eigenschap (Y-as). Overeenkomsten en verschillen in toegekende eigenschappen aan een betreffend spelerstype tussen de drie groepen van actoren zijn vanuit deze grafieken gemakkelijk op te maken. Met het in verband brengen en onderling vergelijken van de door drie groepen van actoren toegekende eigenschappen aan de vier spelerstypen, wordt het kenmerken van spelerstypen in deze scriptie afgerond.

Voorafgaand aan het lezen van de eerste vier paragrafen van hoofdstuk acht dient vermeldt te worden, dat aan het interpreteren, rapporteren en analyseren van de uitkomsten van alle achttien interviews een eigen cultureel referentiekader ten grondslag ligt. Zoals Hofstede (2004) reeds verwoordde is het denken van de mensen die culturen onderwerpen aan een onderzoek, geprogrammeerd binnen hun eigen culturele kader. Het kenmerken van spelerstypen is gebaseerd op de percepties van 21 respondenten en is dus subjectief. Het interpreteren, rapporteren en analyseren van de uitkomsten van de interviews is gebaseerd op het referentiekader van de interviewer en is dus eveneens subjectief. Deze interpretatie, rapportage en analyse van de uitkomsten heeft geresulteerd in de samenstelling van een lijst met elf eigenschappen met bijbehorende termen (zie bijlage 1a). Deze samengestelde lijst vormt een afspiegeling van de door de drie groepen van actoren toegekende eigenschappen aan de spelerstypen afkomstig uit vier geografische regio's. Als een bepaalde eigenschap niet aan een bepaald spelerstype is toegekend, concludeert deze scriptie dat deze eigenschap niet van toepassing is op dit betreffende spelerstype. In een vervolgonderzoek waarin het kenmerken van spelerstypen op basis van geografische herkomsten centraal zouden kunnen staan, is het mogelijk dat andere eigenschappen aan spelerstypen worden toegekend. Doordat aan het kenmerken van spelerstypen het gevaar van generalisatie kleeft en 'slechts' achttien interviews ten grondslag liggen aan dit kenmerken, zijn de conclusies in deze scriptie dus niet automatisch algemeen geldend.

In de vijfde paragraaf van dit achtste hoofdstuk wordt aan de hand van een analyse van alle afgenomen achttien interviews getracht, de interviewvragen 2, 3a, 3b, 4a en 4b te beantwoorden. Deze uitkomsten zullen vervolgens weer behulpzaam zullen zijn bij het oplossen van de in deze scriptie gehanteerde probleem-, doel- en vraagstelling.

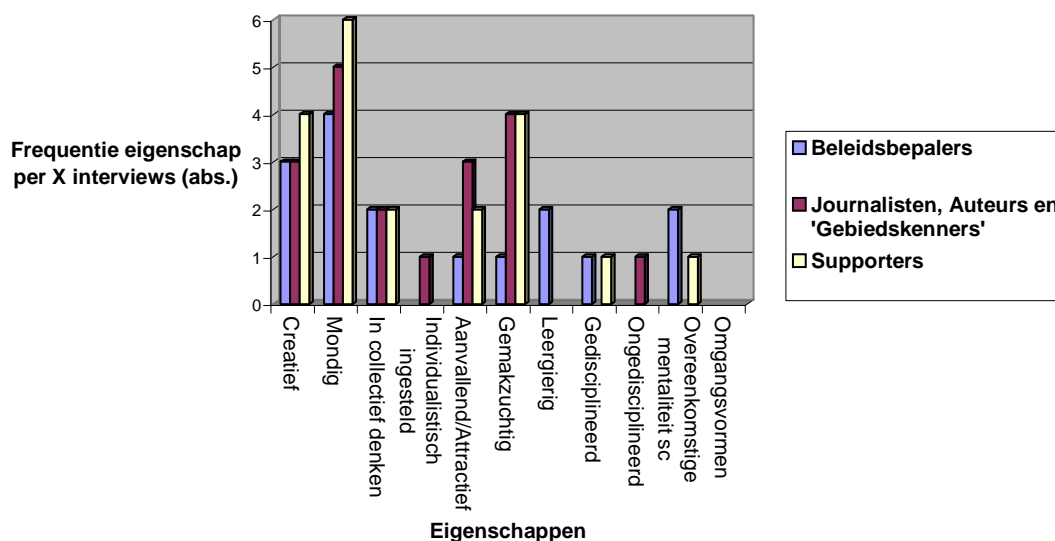
8.1 Nederlandse spelerstype getypeerd door de drie groepen van actoren

In deze paragraaf worden gelijktijdig de door de beleidsbepalers van sc Heerenveen, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen toegekende eigenschappen aan het Nederlandse spelerstype afzonderlijk in grafieken weergegeven. Bekeken wordt in hoeverre de door de drie groepen van actoren toegekende eigenschappen aan het Nederlandse spelerstype overeenkomsten dan wel verschillen vertonen. De eigenschappen aan de hand waarvan het Nederlandse spelerstype door de drie groepen van actoren is getypeerd, zijn in grafiek 8.1. weergegeven. Grafiek 8.1 geeft de door beleidsbepalers, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters toegekende eigenschappen aan het Nederlandse spelerstype weer, uitgedrukt in absolute waarden.

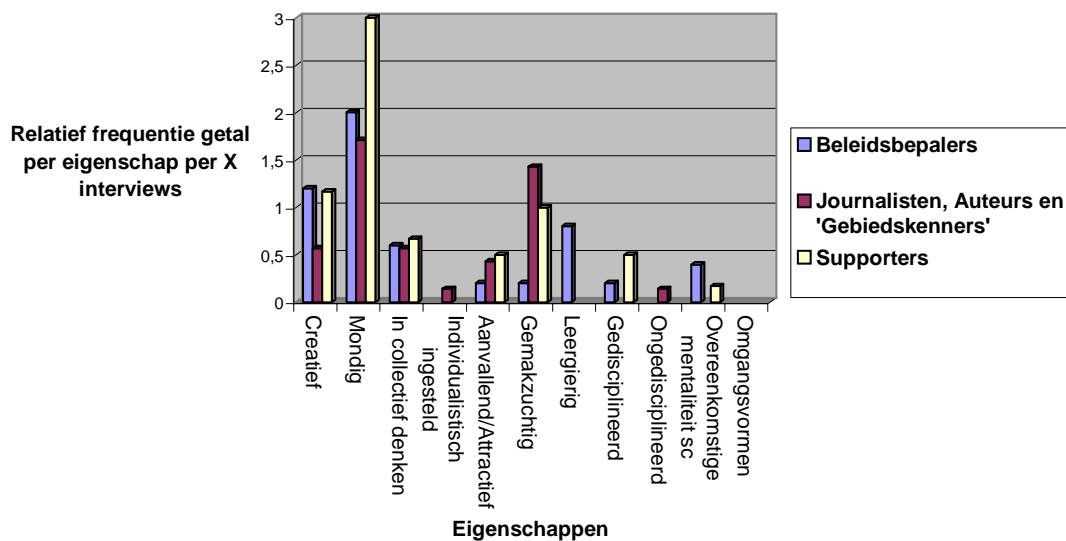
8.1.1 Grafiek 8.1 en 8.2 nader bekeken

Bij het analyseren van de grafiek waarin de toegekende eigenschappen (X-as) zijn uitgezet tegen de frequentie van een toegekende eigenschap (Y-as) uitgedrukt in absolute aantallen, dient met het volgende rekening gehouden te worden. In totaal zijn achttien interviews afgenomen, die echter niet allemaal gelijkmatig zijn verdeeld onder de drie groepen van actoren. Dit houdt in dat niet aan elke groep van actoren hetzelfde aantal interviews is afgenomen.

Grafiek 8.1: Nederlandse spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (absoluut)

Grafiek 8.2: Nederlandse spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (rel. freq. getal)

Uit grafiek 8.1 blijkt dat in vier van de vijf afgenomen interviews onder beleidsbepalers sc Heerenveen het Nederlandse spelerstype wordt getypeerd aan de hand van de eigenschap 'mondig'. Zoals uit het nu volgende citaat blijkt is een geïnterviewde van mening dat het Nederlandse spelerstype zich van andere spelerstypen onderscheidt door zijn 'mondigheid' en het 'hebben van een eigen mening':

“Het Nederlandse type speler wenst mee te denken in het geheel, wil oplossingen aandragen in geval van problemen en vraagt een trainer frequent om uitleg” (interview drie).

Daarnaast hebben de beleidsbepalers van sc Heerenveen in drie van de vijf interviews aan het Nederlandse spelerstype nogal wat creatieve capaciteiten toegekend (zie grafiek 8.1). Een geïnterviewde beleidsbepaler van sc Heerenveen kenmerkt het Nederlandse spelerstype aan de hand van de eigenschap 'aanvallend/attractief' getuige onderstaand citaat:

“Het winnen van een wedstrijd is belangrijk, maar het verzorgd en mooi willen voetballen is net zo belangrijk voor het Nederlandse type speler. Dit spelerstype wil vooral een wedstrijd winnen via mooi, verzorgd, technisch hoogstaand en attractief voetbal (interview drie).

Grafiek 8.2 benadrukt het aandeel van de door de beleidsbepalers van sc Heerenveen toegekende 'mondigheid' en 'creativiteit' aan het Nederlandse spelerstype in de vorm van relatieve frequentie getallen. Aan de relatieve frequentie getallen 2 en 1,2 liggen respectievelijk tien en zes door de beleidsbepalers van sc Heerenveen uitgesproken termen ten grondslag.

De groep van journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' hebben net als de beleidsbepalers van sc Heerenveen in drie interviews het Nederlandse spelerstype geassocieerd met 'creativiteit' (zie grafiek 8.1). Echter, het totaal aantal afgenomen interviews onder deze groep van respondenten bedraagt zeven. De 'mondigheid' van

het Nederlandse spelerstype wordt door de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' nog eens benadrukt in vijf van de zeven interviews (zie grafiek 8.1). Dat het Nederlandse type speler zich daarnaast laat kenmerken door een bepaalde 'gemakzucht' werd in vier van de zeven interviews met journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' duidelijk (zie grafiek 8.1). Een geïnterviewde auteur en tevens journalist schrijft een bepaalde mate van 'gemakzucht' en een 'verwende mentaliteit' toe aan het Nederlandse spelerstype. Deze aan het Nederlandse spelerstype toegekende eigenschappen worden door de geïnterviewde aan de hand van het Nederlandse elftal verduidelijkt in onderstaand citaat:

“De verwende mentaliteit wordt veroorzaakt door de sociaal kapitalistische maatschappij, waarbij alles vanaf de wieg tot het graf geregeld wordt. De geïnterviewde gelooft dat de voetbalwereld een afspiegeling vormt van de maatschappij. Nederlandse spelerstypen zijn het simpelweg niet gewend te moeten vechten om iets te bereiken” (interview acht).

Zoals uit grafiek 8.1 blijkt, zijn drie van de zeven geïnterviewde journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' van mening, dat het Nederlandse spelerstype zich daarnaast laat kenmerken aan de hand van de eigenschap 'aanvallend/attractief'. Een geïnterviewde 'gebiedskenner' maakt onderdeel uit van dit groepje van drie personen en vermoedt, dat het Nederlandse spelerstype op grond van bestaande gedachteconstructies inderdaad geassocieerd wordt met 'aanvallend voetbal' en verduidelijkt dit aspect in onderstaand citaat:

“In dit geval wordt aanvallend en attractief voetbal geassocieerd met creatief, verzorgd voetbal, gespeeld over de vleugels en met een sterke balcirculatie. Dit 'totaalvoetbal' of 'one-touch-voetbal' vergt nogal veel van haar spelers. Defensieve gedachten met betrekking tot het voetbal zoals dat gespeeld dient te worden, zijn Nederlandse spelers vreemd. Het goed kunnen verdedigen wordt in Nederland niet als kunst gezien. Veelal bekleden omgeturnde aanvallers de verdedigende posities, aangezien in Nederland volgens de geïnterviewde van een verdediger ook aanvallende impulsen verwacht worden. Het Nederlandse voetbal kenmerkt zich door het nemen van initiatief en het opleggen van de wil aan haar tegenstander” (interview tien).

In grafiek 8.2 zijn de bijbehorende relatieve frequentie getallen terug te lezen. Het relatieve frequentie getal van de eigenschap 'mondig' in relatie tot het Nederlandse spelerstype bedraagt 1,71 en is gebaseerd op twaalf uitgesproken termen. Door het uitspreken van tien termen hebben de geïnterviewde journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' de 'gemakzucht' van het Nederlandse spelerstype geïllustreerd. Deze tien termen leveren na berekening een relatief frequentie getal op van 1,43. Met behulp van vier uitgesproken termen hebben de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' de 'creativiteit' van het Nederlandse spelerstype benadrukt en dit levert een relatief frequentie getal op van 0,57.

Net als de beleidsbepalers van sc Heerenveen en de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' zijn alle geïnterviewde supporters zoals blijkt uit grafiek 8.1 van mening, dat het Nederlandse spelerstype zich vooral laat kenmerken door een bepaalde 'mondigheid'. Dit aspect kwam namelijk in alle zes afgenomen interviews naar voren. Het bijbehorende relatieve frequentie getal dat 3 bedraagt (zie grafiek 8.2), benadrukt 'de mondigheid' van het Nederlandse spelerstype nog eens. In achttien bewoordingen hebben de supporters van sc Heerenveen vorm gegeven aan

de mondigheid van het Nederlandse spelertype. Een geïnterviewde supporter van sc Heerenveen is van mening dat aan die mondige houding van het Nederlandse spelertype positieve en negatieve kanten kleven, zoals blijkt uit het nu volgende citaat:

“Nederlandse spelertypen zijn zelfbewust en overtuigd van hun kwaliteiten, aldus de geïnterviewde. Hij vindt dit positief en negatief. Nederlandse voetballers weten heel goed wat hun sterke en zwakke punten zijn. Kortom, wat ze wel en onvoldoende goed beheersen. Dit vindt de geïnterviewde positief. Het overtuigd zijn van eigen kwaliteiten kan ook in negatieve zin doorschieten. Nederlandse spelers zijn dan geneigd zichzelf te overschatten en gaan zich soms wat arrogant opstellen. Het Nederlandse spelertype gaat in deze gevallen dikwijls buiten hun schoenen lopen en dat komt hun voetbalspel niet ten goede, aldus de geïnterviewde (interview zeventien).

Verder hebben de supporters in vier van de zes interviews (zie grafiek 8.1) aangegeven, het Nederlandse spelertype zowel ‘creatief’ als ‘gemakzuchtig’ te vinden. Dit levert een relatief frequentie getal op van respectievelijk 1,17 en 1. Deze getallen zijn gebaseerd op zeven en zes uitgesproken termen.

8.1.2 Conclusies typering van het Nederlandse spelertype

Uit de grafiek 8.1 en 8.2 valt af te leiden dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen aan de hand van acht eigenschappen het Nederlandse spelertype hebben getypeerd. Dit in vergelijking tot de zeven eigenschappen die de andere twee groepen van actoren gebruikten voor het kenmerken van dit spelertype. Maar alle drie de groepen van actoren hebben betrekkelijk veel eigenschappen gebruikt voor de typering van het Nederlandse spelertype.

Alle drie de groepen van actoren hebben het Nederlandse spelertype getypeerd aan de hand van de nu volgende vijf eigenschappen, te weten: ‘creatief’, ‘mondig’, ‘in collectief denken’, ‘aanvallend/attractief’ en ‘gemakzuchtig’. Wat opvalt zijn de hoge scores op de eigenschap ‘mondig’. Daarnaast geven de eigenschappen ‘creatief’ en ‘gemakzuchtig’ aan, welke associaties het Nederlandse spelertype nog meer oproepen bij de drie groepen van actoren.

De journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ hebben als enige groep van actoren het Nederlandse spelertype getypeerd met behulp van de eigenschappen ‘individualistisch ingesteld’ en ‘ongedisciplineerd’. Daarentegen kennen de beleidsbepalers van sc Heerenveen als enige groep van actoren aan het Nederlandse spelertype ‘leergierige eigenschappen’ toe. Zowel de supporters alsmede de beleidsbepalers van sc Heerenveen typeren het Nederlandse spelertype aan de hand van de eigenschappen ‘gedisciplineerd’ en ‘overeenkomstige mentaliteit sc Heerenveen’.

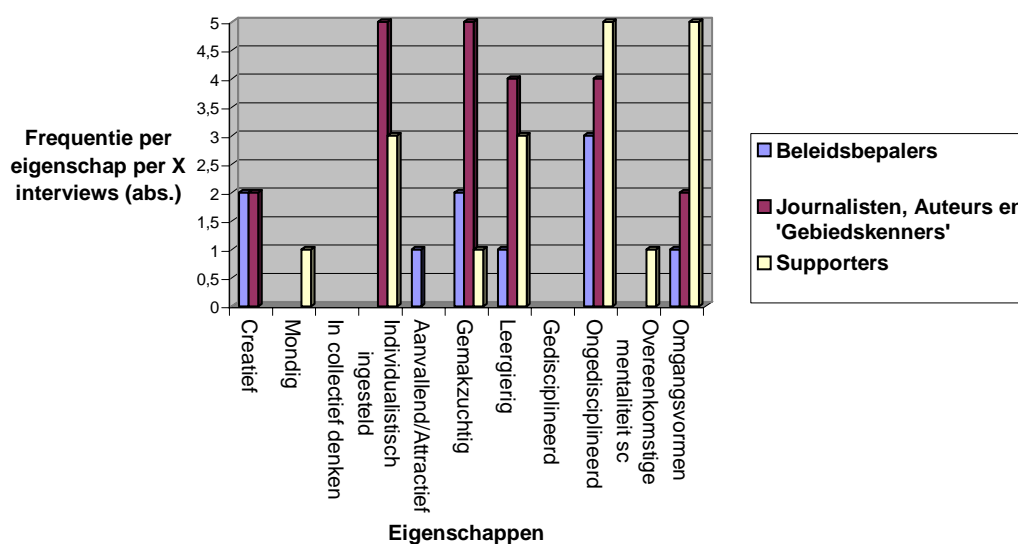
Voorzichtig kan uit de grafieken 8.1 en 8.2 geconcludeerd worden, dat het Nederlandse spelertype door alle drie de groepen van actoren nogal ‘mondig’ wordt bevonden getuige de hoge relatieve frequentie getallen. Daarnaast mag geconcludeerd worden, dat vooral de beleidsbepalers en supporters van sc Heerenveen het Nederlandse spelertype uiterst ‘creatief’ vinden. Tot slot onderscheidt het Nederlandse spelertype zich op basis van percepties van de journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ vooral door een ‘gemakzuchtige houding’.

8.2 Z-O-Europese spelerstype getypeerd door de drie groepen van actoren

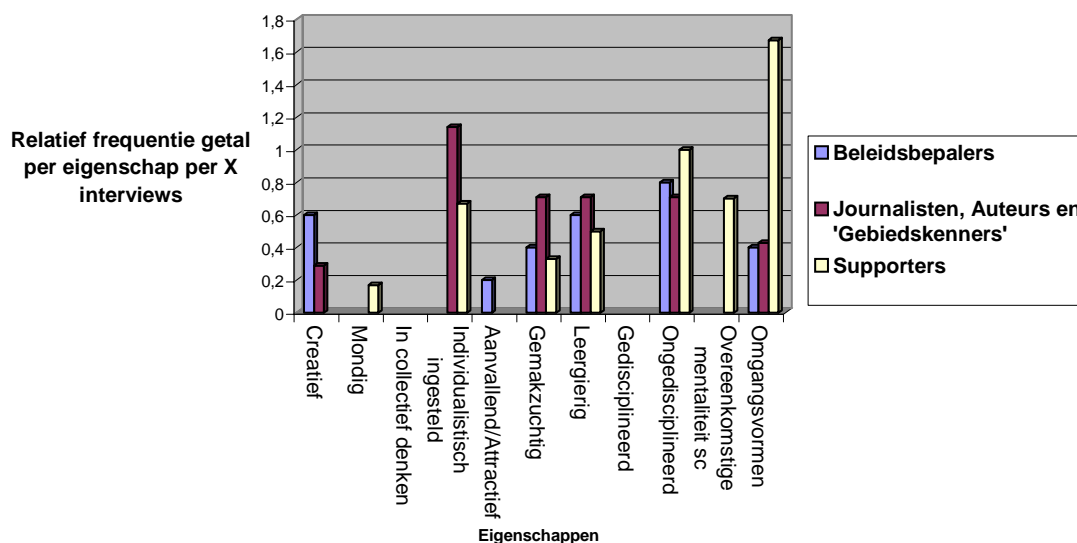
Na afloop van het samenvatten van de typering van de drie groepen van actoren aan het Nederlandse spelerstype zijn toegekend, vindt in deze tweede paragraaf van hoofdstuk acht het karakteriseren van het Z-O-Europese spelerstype plaats. In een tweetal grafieken worden de door de beleidsbepalers van sc Heerenveen, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen aan het Z-O-Europese spelerstype toegekende eigenschappen weergegeven. Grafiek 8.3 en 8.4 geven de eigenschappen weer, die door de drie groepen van actoren zijn toegekend aan het spelerstype afkomstig uit Z-O-Europa. Deze twee grafieken geven aan in hoeverre de typering van de drie groepen van actoren onderling verschillen dan wel overkomsten vertonen.

8.2.1 Grafiek 8.3 en 8.4 nader bekeken

Grafiek 8.3: Z-O-Europese spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (absoluut)

Grafiek 8.4: Z-O-Europese spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (rel. freq. getal)

Uit grafiek 8.3 valt op te maken dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen in drie van de vijf afgenomen interviews hebben aangegeven het Z-O-Europese spelerstype 'ongedisciplineerd' te vinden.

Daarnaast hebben vijf van de zeven geïnterviewde journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' het spelerstype afkomstig uit Z-O-Europa vooral aan de hand van de eigenschappen 'individualistisch ingesteld' en 'gemakzuchtig' gekenmerkt zoals blijkt uit grafiek 8.3. De 'individualistisch ingestelde houding' van dit spelerstype is met acht uitgesproken termen door deze groep van actoren vorm gegeven en resulteert in een relatief frequentie getal van 1,14 (zie grafiek 8.4). Aan de hand van het nu volgende citaat wordt deze individualistisch ingestelde houding van het Z-O-Europese spelerstype verduidelijkt:

"Dit individualisme van het Z-O-Europese spelerstype uit zich vooral in een nogal egocentrische denkwijze en manier van opereren. Hierin staat de 'eigen-ik' voorop en dat is volgens de geïnterviewde niet goed voor de teamprestaties" (interview acht).

De gemakzuchtige houding van het Z-O-Europese spelerstype wordt verwoord in onderstaand citaat:

"Spelerstypen afkomstig uit zuidoost Europa denken dat zij al geslaagd zijn als profvoetballer als zij eenmaal naar het buitenland getransfereerd worden. De absolute wil om te winnen mag dan wel aanwezig zijn, de absolute drang om elke dag beter te willen worden ontbreekt vaak bij dit spelerstype" (interview zeven).

Net als de beleidsbepalers is een aanzienlijk deel van de geïnterviewde supporters van sc Heerenveen vooral van mening, dat een 'mindere discipline' kenmerkend is voor het Z-O-Europese spelerstype (zie grafiek 8.3). Met behulp van zes aan de eigenschap 'ongedisciplineerd' gerelateerde termen hebben de supporters deze eigenschap verwoord. Dit heeft geresulteerd in een relatief frequentie getal van 1 (zie grafiek 8.4). Het in grafiek 8.4 weergegeven relatief frequentie getal van 1,67 bewijst, dat het Z-O-Europese spelerstype bij de supporters van sc Heerenveen vooral associaties oproept die aan de eigenschap 'omgangsvormen' gerelateerd zijn. Na het

analyseren van alle afgenomen interviews met de supporters van sc Heerenveen is gebleken, dat tien aan de eigenschap 'omgangsvormen' gerelateerde termen ten grondslag liggen aan het relatief frequentie getal van 1,67 (zie grafiek 8.4). Het nu volgende citaat geeft aan wat verstaan wordt onder de 'omgangsvormen' van het spelerstype afkomstig uit Z-O-Europa:

"Het grote verschil met het Nederlandse spelerstype zit vooral in de trots van voetballers afkomstig uit Z-O-Europa. Dergelijke voetballers zijn trots op hun land en herkomst, strijden voor hun vaderland en proberen zo hun land van herkomst op de voetbalkaart te zetten" (interview dertien).

8.2.2 Conclusies typering van het Z-O-Europese spelerstype

Vanuit de grafieken 8.3 en 8.4 die de antwoorden van de drie groepen van actoren op de eerste interviewvraag wat betreft het kenmerken van het spelerstype afkomstig uit Z-O-Europa samenvatten, kunnen de volgende conclusies getrokken worden.

Aan het Z-O-Europese spelerstype zijn door de beleidsbepalers van sc Heerenveen en de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' zes verschillende eigenschappen toegekend. De supporters van sc Heerenveen hebben in totaal zeven eigenschappen gebruikt voor het typeren van dit spelerstype. In vergelijking tot het aantal toegekende eigenschappen met betrekking tot het Nederlandse spelerstype (zie grafiek 8.1 en 8.2) mag derhalve geconcludeerd worden, dat aan de typering van het Z-O-Europese spelerstype minder eigenschappen gewijd zijn.

Het aantal overeenkomstige eigenschappen wat betreft het kenmerken van het Z-O-Europese spelerstype door de drie groepen van actoren bedraagt in totaal vier. Zowel de beleidsbepalers en supporters sc Heerenveen alsmede de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' zijn namelijk van mening dat het spelerstype afkomstig uit Z-O-Europa zich laat kenmerken door de volgende eigenschappen: 'gemakzuchtig', 'leergierig', 'ongedisciplineerd' en 'omgangsvormen'. De beleidsbepalers sc Heerenveen en de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' kennen aan het Z-O-Europese spelerstype ook 'creatieve eigenschappen' toe.

Een geïnterviewde supporter van sc Heerenveen heeft het spelerstype afkomstig uit Z-O-Europa aan de hand van de term 'eigenzinnig' getypeerd. Deze term valt onder de eigenschap 'mondig'. Dat het Z-O-Europese spelerstype daarnaast door één supporter van sc Heerenveen aan de hand van de eigenschap 'overeenkomstige mentaliteit sc Heerenveen' wordt getypeerd, zit opgesloten in het toekennen van de term 'harde werkers' aan dit spelerstype. De journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' en de supporters van sc Heerenveen zijn van mening, dat het Z-O-Europese spelerstype nogal 'individualistisch ingesteld' is. Aangezien het spelerstype afkomstig uit Z-O-Europa volgens één beleidsbepaler van sc Heerenveen 'prima een doelpunt kan maken' wordt dit spelerstype ook getypeerd aan de hand van de eigenschap 'attractief/aanvallend'.

Op basis van de grafieken 8.3 en 8.4 mag voorzichtig geconcludeerd worden, dat het Z-O-Europese spelerstype door de drie groepen van actoren vooral 'ongedisciplineerd' wordt bevonden. Daarnaast geven vijf van de zeven geïnterviewde journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' tijdens het interview aan, het Z-O-Europese spelerstype vooral 'gemakzuchtig' te vinden. Volgend op de eigenschappen 'ongedisciplineerd' en 'gemakzuchtig' laat het Z-O-Europese spelerstype zich op basis van een relatief frequentie getal van 1,67 vooral aan de hand van de eigenschap 'omgangsvormen' kenmerken. Het spelerstype afkomstig uit

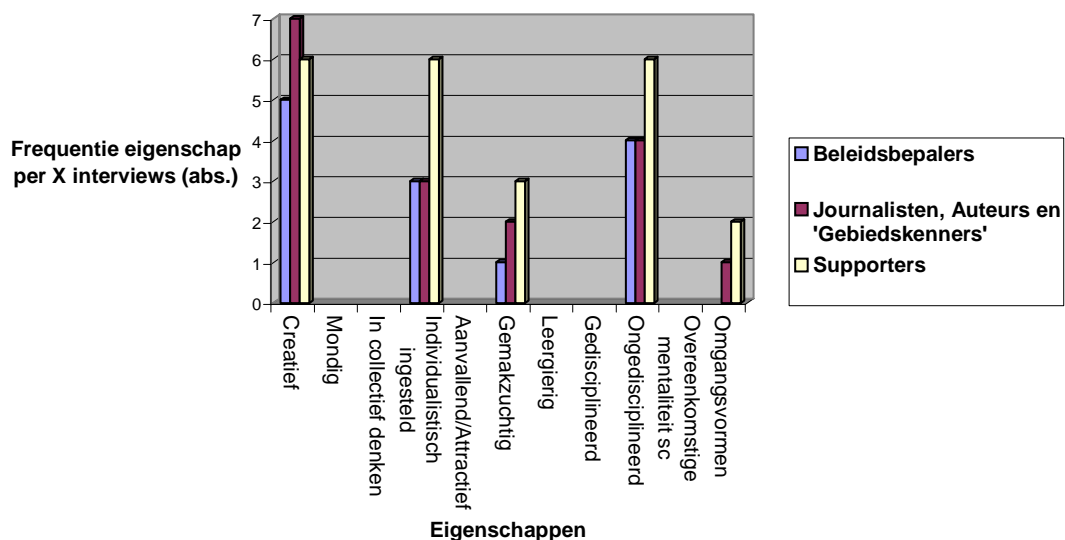
Z-O-Europa riep in vijf van de zes interviews met supporters sc Heerenveen tien associaties op gerelateerd aan deze eigenschap.

8.3 Afrikaanse spelerstype getypeerd door de drie groepen van actoren

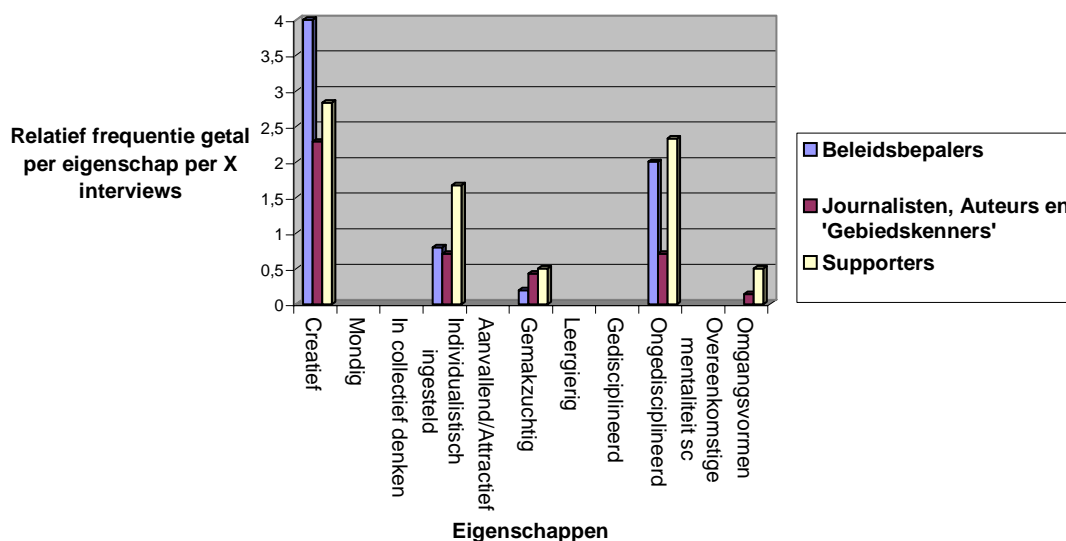
In deze derde paragraaf van dit achtste hoofdstuk vindt een typering plaats van het Afrikaanse spelerstype. Net zoals bij de typering van het Nederlandse en Z-O-Europese spelerstype worden de door de drie groepen van actoren toegekende eigenschappen aan het Afrikaanse spelerstype weergegeven in een tweetal grafieken. Grafiek 8.5 laat zien of een bepaalde eigenschap tijdens het afnemen van een interview door de drie groepen van actoren is toegekend aan het Afrikaanse spelerstype. De frequentie van het aantal eigenschappen of termen gerelateerd aan die eigenschappen die aan het Afrikaanse spelerstype zijn toegekend, worden uitgedrukt in relatieve frequentie getallen die in grafiek 8.6 vermeld staan.

8.3.1 Grafiek 8.5 en 8.6 nader bekeken

Grafiek 8.5: Afrikaanse spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (absoluut)

Grafiek 8.6: Afrikaanse spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (rel. freq. getal)

Wat vooral opvalt aan de twee grafieken zijn de hoge scores betreffende de eigenschap 'creatief'. De gedachte aan het Afrikaanse spelerstype riep bij alle vijf geïnterviewde beleidsbepalers van sc Heerenveen (zie grafiek 8.5) onmiddellijk associaties op, die op basis van de lijst met toegekende eigenschappen (zie bijlage 1a) toebehoren aan de eigenschap 'creatief'. De door deze groep van actoren toegekende 'creativiteit' aan de Afrikaanse voetballer wordt in grafiek 8.6 door een relatief frequentie getal van 4 nogmaals benadrukt. De beleidsbepalers gaven aan de hand van maar liefst twintig termen vorm aan deze Afrikaanse 'creativiteit'. Onderstaand citaat is een voorbeeld waaruit de door de beleidsbepalers van sc Heerenveen toegekende 'creativiteit' aan het Afrikaanse spelerstype duidelijk blijkt.

"Afrikaanse spelers worden door de geïnterviewde getypeerd als: technisch, lichtgewicht, snel, behendig, atletisch en zeer sterk aan de bal. Het zijn echt balvirtuozen die enorm veel kunstjes kunnen uitvoeren met de bal aan de voet" (interview één).

Ook een andere beleidsbepaler van sc Heerenveen typeert het Afrikaanse spelerstype aan de hand van de eigenschap 'creatief' en kent de term 'balvirtuoos' toe aan het Afrikaanse spelerstype. De geïnterviewde beleidsbepaler verklaart de fantastische balbehandeling van dit spelerstype als volgt.

"Afrikaanse spelerstypen hebben vanaf het moment van opgroeien in het land van herkomst een natuurlijk gevoel voor de bal ontwikkeld dankzij het vele dagelijkse oefenen" (interview twee).

Na het analyseren van alle interviews is gebleken dat ook de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' aan het Afrikaanse spelerstype nogal wat 'creatieve' kwaliteiten hebben toegedicht. Waar de beleidsbepalers van sc Heerenveen aan de hand van twintig termen uiting gaven aan de creatieve capaciteiten van dit spelerstype, hebben de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' het spelerstype afkomstig uit Afrika met behulp van zestien aan de eigenschap 'creatief' gerelateerde termen getypeerd. Dit levert een relatief frequentie getal op van 2,29. Volgens een auteur van aan sc Heerenveen gerelateerde publicaties lijkt het Afrikaanse spelerstype:

“Meer geïnteresseerd in het kunstje dan in het rendement. Goochelen met de bal, schijnbewegingen, listige hakjes, een onnavolgbare actie staan hoog aangeschreven. Daar kunnen ze echt van genieten” (interview zes).

Een ‘gebiedskenner’ voegt hier nog aan toe:

“Velen zijn volgens de geïnterviewde nogal balverliefd, willen kunstjes uitvoeren en zijn in aanleg prachtige voetballers” (interview tien).

In zes van de zes afgenomen interviews gaven supporters sc Heerenveen eveneens vorm aan de door de twee voorgaande actoren toegeschreven ‘creativiteit’ aan het Afrikaanse spelerstype (zie grafiek 8.5 en 8.6). Deze creativiteit is door supporters van sc Heerenveen verwoord aan de hand van zeventien termen. Dit heeft automatisch geresulteerd in een relatief frequentie getal van 2,83 (zie grafiek 8.6). Wat verder opvalt aan de grafieken 8.5 en 8.6 zijn de hoge scores op de door supporters van sc Heerenveen aan het Afrikaanse spelerstype toegekende eigenschappen ‘individualistisch ingesteld’ en ‘ongedisciplineerd’. Deze twee eigenschappen zijn in alle afgenomen zes interviews door de negen supporters van sc Heerenveen toegekend aan het Afrikaanse spelerstype (zie grafiek 8.5). De relatieve frequentie getallen van 1,67 en 2,33 behorende tot respectievelijk de eigenschappen ‘individualistisch ingesteld’ en ‘ongedisciplineerd’ benadrukken nogmaals het ‘gewicht’ van deze twee eigenschappen in de typering van het Afrikaanse spelerstype door de drie groepen van actoren (zie grafiek 8.6). De supporters van sc Heerenveen hebben de ‘individualistisch ingestelde houding’ van het Afrikaanse spelerstype tijdens het afnemen van de interviews verduidelijkt aan de hand van tien termen. Aan het berekenen van het relatieve frequentie getal van 2,33 behorende tot de eigenschap ‘ongedisciplineerd’ liggen veertien door de supporters van sc Heerenveen uitgesproken termen ten grondslag. In het nu volgende citaat wordt de door een supporter van sc Heerenveen aan het Afrikaanse spelerstype toegekende eigenschappen ‘creatief’, ‘individualistisch ingesteld’ en ‘ongedisciplineerd’ verwoord.

“Het spelerstype afkomstig uit Afrika wordt door de geïnterviewde getypeerd als: technisch sterk, flitsende acties, balvaardig, behendig en individualistisch. Dergelijke spelerstypen hebben nogal eens moeite om in teamverband te denken en te spelen. Het niet nakomen van afspraken en onberekenbaar zijn, worden door de geïnterviewde verklaard aan de hand van de aard en mentaliteit van de spelers afkomstig uit Afrika. In meer zuidelijk gelegen streken leeft de mens wat vluchtiger dan in meer noordelijk gelegen streken. Kortom, de mentaliteit van de noordeling verschilt nogal van die van de zuiderling” (interview vijftien).

8.3.2 Conclusies typering van het Afrikaanse spelerstype

Wanneer de grafieken 8.5 en 8.6 met elkaar in verband worden gebracht en onderling worden vergeleken kan het volgende opgemerkt worden. Na het analyseren van de uitwerkingen van alle afgenomen interviews onder beleidsbepalers is gebleken, dat het Afrikaanse spelerstype zich laat typeren aan de hand van slechts vier eigenschappen, te weten ‘creatief’, ‘individualistisch ingesteld’, ‘gemakzuchtig’ en ‘ongedisciplineerd’.

Naast bovenstaande vier eigenschappen hebben journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen het Afrikaanse spelerstype ook gekarakteriseerd aan de hand van de eigenschap 'omgangsvormen'.

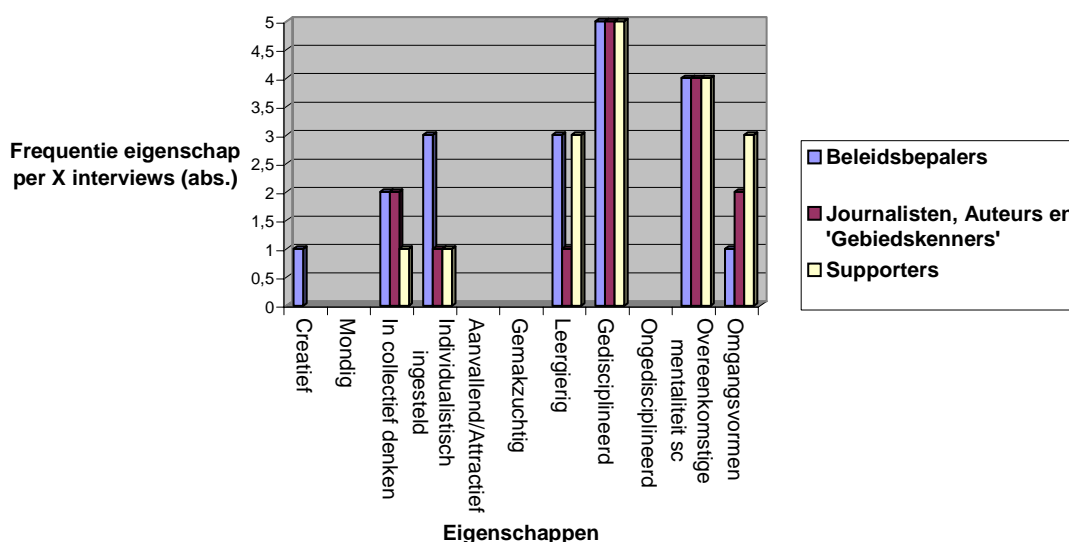
Na bestudering van de grafieken 8.5 en 8.6 mag geconcludeerd worden, dat de door de drie groepen van actoren toegekende eigenschappen aan het Afrikaanse spelerstype veel overeenkomsten vertonen. Vier van de in totaal vijf aan het Afrikaanse spelerstype toegekende eigenschappen zijn door alle drie de groepen van actoren toegekend. Daarnaast zijn de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' en supporters van sc Heerenveen van mening, dat dit spelerstype zich laat kenmerken aan de hand van de eigenschap 'omgangsvormen'. Op basis van de percepties van de drie groepen van actoren mag derhalve voorzichtig geconcludeerd worden, dat het Afrikaanse spelerstype als uiterst 'creatief', 'individualistisch ingesteld' 'gemakzuchtig' en 'ongedisciplineerd' getypeerd mag worden.

8.4 Scandinavische spelerstype getypeerd door de drie groepen van actoren

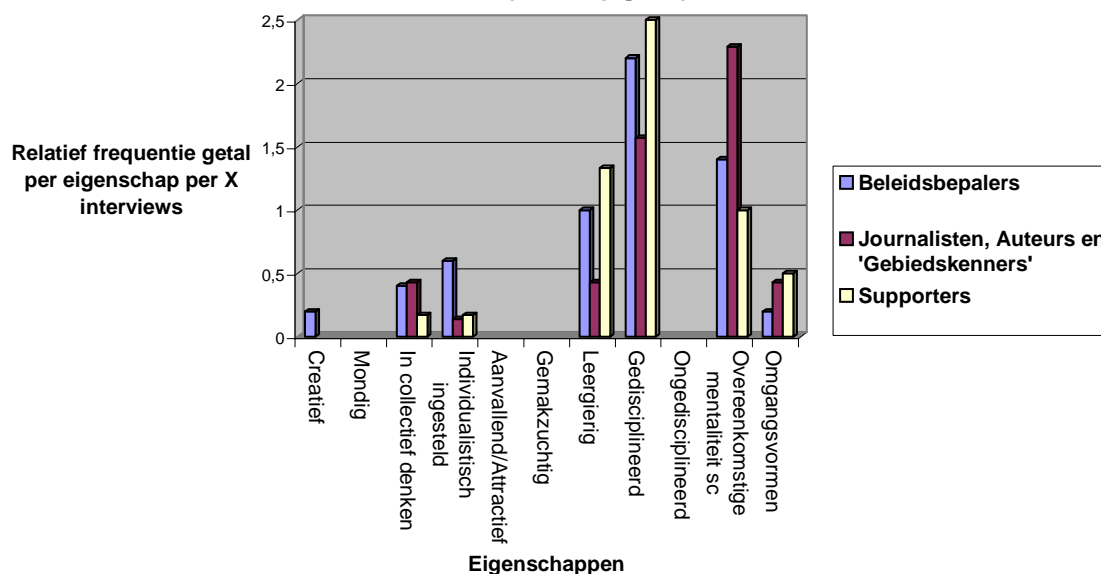
Na het kenmerken van het Nederlandse, Z-O-Europese en Afrikaanse spelerstype vindt in deze vierde paragraaf van hoofdstuk acht tot slot een karakterisering plaats van het Scandinavische spelerstype. Dankzij het typeren van de vier in deze scriptie centraal staande spelerstypen afkomstig uit bepaalde geografische regio's tracht deze scriptie meer inhoud te geven aan het concept 'spelerstype'. Typeringen van spelerstypen die in deze scriptie gebaseerd zijn op geraadpleegde bestaande gedachteconstructies onder de drie groepen van actoren.

8.4.1 Grafiek 8.7 en 8.8 nader bekeken

Grafiek 8.7: Scandinavische spelerstype getypeerd door drie groepen van actoren (absoluut)

Grafiek 8.8: Scandinavische spelerstypen getypeerd door drie groepen van actoren (rel. freq. getal)

Wat vooral aan de grafieken 8.7 en 8.8 wat betreft het kenmerken van het Scandinavische spelerstype opvalt, zijn de hoge scores op de eigenschappen 'gedisciplineerd' en 'overeenkomstige mentaliteit sc Heerenveen'. In vijf van de vijf afgenomen interviews hebben de geïnterviewde beleidsbepalers van sc Heerenveen duidelijk laten blijken, het Scandinavische spelerstype bovenal uiterst gedisciplineerd te vinden (zie grafiek 8.7). Dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen het Scandinavische spelerstype uiterst gedisciplineerd vinden, wordt benadrukt door het relatief frequentie getal van 2,20 (zie grafiek 8.8). Elf aan de eigenschap 'gedisciplineerd' gerelateerde termen vormen de basis voor het berekenen van dit relatieve frequentie getal.

Dat het Scandinavische spelerstype door de beleidsbepalers van sc Heerenveen uiterst gedisciplineerd wordt bevonden, wordt in onderstaand citaat verduidelijkt.

“Scandinavische spelerstypen passen zich zowel wat betreft leefwijze alsmede voetbalstijl ontzettend snel aan. Dergelijke spelerstypen leren namelijk snel de Nederlandse taal, waardoor integreren een stuk eenvoudiger wordt.” (interview één).

In vier van de vijf afgenomen interviews hebben beleidsbepalers van sc Heerenveen aangegeven dat het Scandinavische spelerstype beschikt over een mentaliteit die overeenkomt met mentaliteit sc Heerenveen (zie grafiek 8.7). Aan het berekenen van een relatief frequentie getal van 1,4 (zie grafiek 8.8) liggen zeven uitgesproken termen gerelateerd aan de eigenschap 'overeenkomstige mentaliteit sc Heerenveen' ten grondslag. De mentaliteit van Scandinavische spelers komt volgens de beleidsbepalers van sc Heerenveen dus grotendeels overeen met de heersende mentaliteit bij sc Heerenveen. 'Maar hoe laat die mentaliteit zich typeren?' Onderstaand citaat is afkomstig van één van de vijf geïnterviewde beleidsbepalers en beschrijft die mentaliteit als volgt.

“Hard werken, niet zeuren en aanpassen, zijn typering die volgens de geïnterviewde opgaan voor Deense, Zweeds, Noorse en Finse voetballers” (interview vijf).

Op basis van een relatief frequentie getal van 2,29 (zie grafiek 8.8) blijkt dat ook de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' van mening zijn, dat de mentaliteit van Scandinavische spelerstypen veel overeenkomsten vertoont met de mentaliteit van sc Heerenveen. De gedachte aan het Scandinavische spelerstype riep bij vier van de zeven geïnterviewde journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' (zie grafiek 8.7) liefst zestien associaties op gerelateerd aan de eigenschap 'overeenkomstige mentaliteit sc Heerenveen'. Onderstaand citaat is afkomstig van een geïnterviewde auteur waarin hij aangeeft waarom de mentaliteit van het Scandinavische spelerstype zoveel overeenkomsten vertoont met de mentaliteit van sc Heerenveen.

“Het Scandinavische spelerstype sluit naadloos aan bij de clubcultuur van sc Heerenveen. Veel Scandinaviërs hebben iets van die no-nonsens-houding, nuchterheid, degelijkheid en soms weerbarstigheid die ook de club typeert (en zeker het leidinggevend kader van de club). De Scandinavische geest komt sowieso overeen met die van de Nederlander, en in het bijzonder met die van de Friezen. Nu spelen er weinig of geen Friezen bij Heerenveen, maar de clubcultuur is wel typisch Fries: gewoon doen en gewoon doen waarvoor je bent ingehuurd en verder niet te veel kapsones” (interview zes).

Uit grafiek 8.7 en 8.8 blijkt ook dat in vijf van de zeven interviews de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' van mening zijn, dat het Scandinavische spelerstype zich gedisciplineerd gedraagt.

Dat in vijf van de zes afgenomen interviews onder supporters van sc Heerenveen het Scandinavische spelerstype eveneens getypeerd wordt aan de hand van de eigenschap 'gedisciplineerd' valt duidelijk uit grafiek 8.7 af te leiden. Een relatief frequentie getal van 2,50 benadrukt nogmaals het belang van deze eigenschap in de typering van het Scandinavische spelerstype (zie grafiek 8.8). Na het analyseren van de interviews is gebleken, dat supporters van sc Heerenveen aan de hand van vijftien termen het 'gedisciplineerde gedrag' van het Scandinavische spelerstype hebben verwoord.

Bovendien zijn de supporters in vier van de zes interviews van mening, dat de mentaliteit van het Scandinavische spelerstype overeenkomt met de mentaliteit van sc Heerenveen (zie grafiek 8.7). In onderstaand citaat geeft een supporter van sc Heerenveen aan, waaruit die gedisciplineerde houding en overeenkomstige mentaliteit van het Scandinavische spelerstype wat hem betreft bestaat.

“Scandinavische spelerstypen passen zich daarentegen juist heel gemakkelijk aan, leren de taal snel en goed, zijn nuchter, uiterst gedisciplineerd en de geïnterviewde vindt de Noord Europeaan wel wat hebben van de Fries” (interview zestien).

8.4.2 Conclusies typering van het Scandinavische spelerstype

De belangrijkste uitkomsten van alle afgenomen interviews onder de drie groepen van actoren wat betreft het kenmerken van het Scandinavische spelerstype zijn vorm gegeven in de grafieken 8.7 en 8.8. Uit deze twee grafieken valt op te maken, dat beleidsbepalers van sc Heerenveen aan de hand van in totaal zeven eigenschappen het Scandinavische spelerstype hebben getypeerd. Het karakteriseren van het Scandinavische spelerstype door de journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters van sc Heerenveen is gebaseerd op zes toegekende eigenschappen. Met betrekking tot het kenmerken van het Scandinavische spelerstype zijn de drie groepen van actoren net als bij het typeren van het Afrikaanse spelerstype opvallend

eensgezind. Gebleken is dat de drie groepen van actoren aan de hand van zes dezelfde eigenschappen het Scandinavische spelerstype hebben getypeerd. De typering van het Scandinavische spelerstype beslaan de volgende zes eigenschappen: 'in collectief denken', 'individualistisch ingesteld', 'leergierig', 'gedisciplineerd', 'overeenkomstige mentaliteit sc Heerenveen' en 'omgangsvormen'. Derhalve mag voorzichtig geconcludeerd worden, dat het Scandinavische spelerstype zich het beste laat kenmerken door de hierboven vermelde zes eigenschappen. Een beleidsbepaler van sc Heerenveen kende aan dit spelerstype de eigenschap 'creatief' toe en vormt daarmee een uitzondering op de regel, wat betreft het toekennen van eigenschappen aan het Scandinavische spelerstype.

8.5 Uitkomsten interviewvraag 2, 3a, 3b, 4a en 4b

In de voorgaande vier paragrafen zijn de vier spelerstype afzonderlijk op basis van geografische herkomst door de drie groepen van actoren aan de hand van bestaande gedachteconstructies getypeerd. Aan het achterhalen van deze gedachteconstructies ligt de eerste interviewvraag ten grondslag zoals die vermeld staat in bijlage 2. Het interpreteren, verwerken en analyseren van alle uitkomsten op deze eerste interviewvraag heeft geleid tot het samenstellen van een lijst met toegekende eigenschappen, die de bestaande gedachteconstructies van de drie groepen van actoren weergeven (bijlage 1a).

In deze vijfde paragraaf van hoofdstuk acht staan alle uitkomsten op de resterende interviewvragen centraal. De uitkomsten van alle achttien interviews dienen als basis voor het oplossen van de probleemstelling, beantwoorden van de vraagstelling en het bereiken van de in deze scriptie centraal staande doelstelling. Net zoals § 8.4 zullen in § 8.5 de uitkomsten op de interviewvragen beschreven worden aan de hand van een aantal grafieken.

In § 8.5.1 worden de uitkomsten op de tweede interviewvraag weergegeven in drie tabellen. De uitkomsten op de interviewvragen drie a en b staan daaropvolgend in § 8.5.2 centraal. Deze paragraaf wordt afgerond met § 8.5.3 waarin het beschrijven van de resultaten op de vierde interviewvraag centraal staat.

8.5.1 *Uitkomsten interviewvraag 2*

Naar aanleiding van de eerste interviewvraag hebben de geïnterviewde beleidsbepalers van sc Heerenveen, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen de vier spelerstypen getypeerd. De tweede interviewvraag borduurt verder op de eerste en tracht in kaart te brengen welk spelerstype het beste bij sc Heerenveen past. De twee interviewvraag luidt als volgt:

'Welk spelerstype of welke spelerstypen afkomstig uit één van de vier geselecteerde geografische herkomstgebieden past of passen vermoedelijk volgens u het beste bij sc Heerenveen en haar clubcultuur?'

Na afloop van alle afgenomen interviews zijn de uitkomsten op de tweede interviewvraag geanalyseerd en als volgt weergegeven in de nu volgende drie tabellen. De resultaten zijn per groep van actoren per tabel gerangschikt.

Tabel 8.1: Uitkomsten interviewvraag 2 groep Beleidsbepalers sc Heerenveen

Interviews met vijf beleidsbepalers van sc Heerenveen	Welk spelerstype of welke spelerstypen afkomstig uit één van de vier geselecteerde geografische herkomst- gebieden past of passen vermoedelijk volgens u het beste bij sc Heerenveen en haar clubcultuur?’
Uitkomsten interview 1	Scandinavische en Nederlandse spelerstype
Uitkomsten interview 2	Nederlandse en Scandinavische spelerstype
Uitkomsten interview 3	Mix van het Nederlandse en Scandinavische spelerstype
Uitkomsten interview 4	Scandinavische spelerstype
Uitkomsten interview 5	Scandinavische spelerstype

Tabel 8.2: Uitkomsten interviewvraag 2 groep Journalisten, Auteurs en ‘Gebiedskenners’

Interviews met zeven jourlisten, auteurs en ‘gebiedskenners’	Welk spelerstype of welke spelerstypen afkomstig uit één van de vier geselecteerde geografische herkomst- gebieden past of passen vermoedelijk volgens u het beste bij sc Heerenveen en haar clubcultuur?’
Uitkomsten interview 6	Scandinavische spelerstype
Uitkomsten interview 7	Scandinavische spelerstype
Uitkomsten interview 8	Scandinavische en Nederlandse spelerstype
Uitkomsten interview 9	Nederlandse en Scandinavische spelerstype
Uitkomsten interview 10	Scandinavische en Nederlandse spelerstype
Uitkomsten interview 11	Scandinavische spelerstype
Uitkomsten interview 12	Scandinavische spelerstype

Tabel 8.3: Uitkomsten interviewvraag 2 groep Supporters sc Heerenveen

Interviews met zes supporters sc Heerenveen	Welk spelerstype of welke spelerstypen afkomstig uit één van de vier geselecteerde geografische herkomst- gebieden past of passen vermoedelijk volgens u het beste bij sc Heerenveen en haar clubcultuur?’
Uitkomsten interview 13	Fries, Nederlandse en Scandinavische spelerstype
Uitkomsten interview 14	Scandinavische en Nederlandse spelerstype
Uitkomsten interview 15	Nederlandse en Scandinavische spelerstype
Uitkomsten interview 16	Scandinavische en Nederlandse spelerstype
Uitkomsten interview 17	Scandinavische en Nederlandse spelerstype
Uitkomsten interview 18	Mix van het Nederlandse en Scandinavische spelerstype

Dat de drie groepen van actoren opvallend eensgezind zijn in het aangeven welk spelerstype het beste bij sc Heerenveen past, valt eenvoudig uit de tabellen 8.1, 8.2 en 8.3 op te maken. Vrijwel alle geïnterviewden zijn het erover eens, dat het Nederlandse en/of Scandinavische spelerstype het beste bij sc Heerenveen past.

In negen van de in totaal achttien afgenomen interviews spraken de respondenten de voorkeur uit voor zowel het Nederlandse als het Scandinavische spelerstype. In zes van deze negen interviews genoot het Scandinavische spelerstype nipt de voorkeur boven het Nederlandse spelerstype. In drie van de negen interviews werd het Nederlandse spelerstype door de respondenten aangemerkt als het spelerstype dat het beste bij sc Heerenveen past, op de voet gevolgd door het Scandinavische spelerstype. Twee geïnterviewde beleidsbepalers van sc Heerenveen en drie geïnterviewde journalisten, auteurs of ‘gebiedskenners’ zijn van mening dat alleen het Scandinavische spelerstype het allerbeste bij sc Heerenveen past. In twee van de achttien interviews werd de wens uitgesproken, dat een mix van het Nederlandse en Scandinavische spelerstype vermoedelijk het beste bij sc Heerenveen past. Een geïnterviewde supporter van sc Heerenveen gaf spontaan aan dat wat hem betreft het Friese spelerstype het beste bij sc Heerenveen past, gevolgd door het Nederlandse en Scandinavische spelerstype.

‘Maar waarom zijn de drie groepen van actoren zo eensgezind in het aanmerken van het Nederlandse en Scandinavische spelerstype als de spelerstypen die het beste bij sc Heerenveen passen?’ Nu volgen citaten afkomstig uit de interviews die de voorkeur voor deze twee spelerstypen verduidelijken. Het nu volgende citaat geeft aan waarom een geïnterviewde beleidsbepaler van sc Heerenveen vermoedt, dat het Scandinavische en daarna het Nederlandse spelerstype het beste bij sc Heerenveen past.

“Uit ervaring is gebleken dat Scandinaviërs zich snel aanpassen aan hun nieuwe omgeving door het snel leren van de Nederlandse taal. Nederlandse spelertypen zijn het beste bekend met de heersende opvatting over hoe voetbal in Nederland en bij sc Heerenveen gespeeld wordt” (interview één).

Gebaseerd op het nu volgende citaat is een andere beleidsbepaler van sc Heerenveen van mening, dat het Nederlandse spelertype vermoedelijk het beste bij sc Heerenveen past, op de voet gevolgd door de Scandinaviërs.

“Wat de Nederlandse spelertypen vooral op de Scandinaviërs voor hebben, is de bekendheid met de manier van voetballen in Nederland. Zij kennen de eigenaardigheden en gebruiken binnen het Nederlandse voetbal en functioneren zodoende het makkelijkst” (interview twee).

Het nu volgende citaat is afkomstig uit de uitwerking van een interview met een auteur, waarin de voorkeur voor het Scandinavische spelertype als het spelertype dat het beste bij sc Heerenveen past wordt beargumenteerd.

“Dat juist Scandinaviërs goed renderen in Friesland heeft te maken met de non-sens-houding, nuchterheid, degelijkheid en soms zelfs weerbarstigheid van dit type speler. Het heeft ook te maken met dingen als klimaat, leefomgeving en het feit dat ze vaak weinig moeite hebben om de Nederlandse taal te leren. Dat zorgt ervoor dat ze zich snel op hun gemak voelen en al hun tijd en energie in het voetballen kunnen steken” (interview zes).

Een geïnterviewde journalist neigt op basis van onderstaand citaat naar het Scandinavische spelertype als het spelertype dat het beste bij sc Heerenveen en haar clubcultuur past.

“Scandinavische spelers komen naar Heerenveen toe met de ambitie topvoetballer te worden en niet voor het geld. Deze voetballers geven prima uiting aan het ‘wij-gevoel’ zoals dat binnen sc Heerenveen leeft. Ze doen gewoon en geven aspecten van de clubcultuur ook door aan andere (Scandinavische) spelers. Ze verdiepen zich in de clubcultuur en passen zich gemakkelijk aan door het snel leren van het Nederlands” (interview zeven).

Een geïnterviewde supporter baseert zijn keuze voor het Scandinavische en Nederlandse spelertype als de spelertypen die het beste bij sc Heerenveen passen, op ervaringen uit de praktijk zoals uit onderstaand citaat blijkt.

“Uit ervaring is inmiddels wel gebleken dat Scandinavische spelertypen prima gedijen binnen sc Heerenveen en Friesland. Aangezien voetbal niet als sport nummer één wordt beschouwd binnen Scandinavië, zullen spelertypen afkomstig uit N-Europa alles op alles zetten om te slagen als voetballer. Bovendien zijn in Scandinavië teamsporten uiterst populair wat het goed in teamverband kunnen denken en opereren van dergelijke spelertypen mede verklaard. De geïnterviewde verwacht ook dat het Nederlandse spelertype goed gedijt binnen sc Heerenveen, aangezien dit type speler is opgegroeid met de Nederlandse aanvallende spelopvatting en alle eigenaardigheden kent van het Nederlandse voetbal” (interview zestien).

Concluderend mag op basis van de uitkomsten van alle interviews en § 8.5.1 opgemerkt worden, dat vooral het Scandinavische en het Nederlandse spelertype worden aangemerkt als de spelertypen die het beste bij sc Heerenveen passen.

8.5.2 Uitkomsten interviewvragen 3a en 3b

In deze paragraaf worden de door de drie groepen van actoren gegeven antwoorden op de interviewvragen 3a en 3b beschreven. Met behulp van vraag 3a zijn allereerst de percepties van de journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen over de vermoedelijke perceptie van de beleidsbepalers van sc Heerenveen achterhaald en in kaart gebracht. Vraag 3a luidt namelijk als volgt:

'Wat denkt u dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen het liefst bij sc Heerenveen op het veld willen zien als zij op de tribune zitten?'

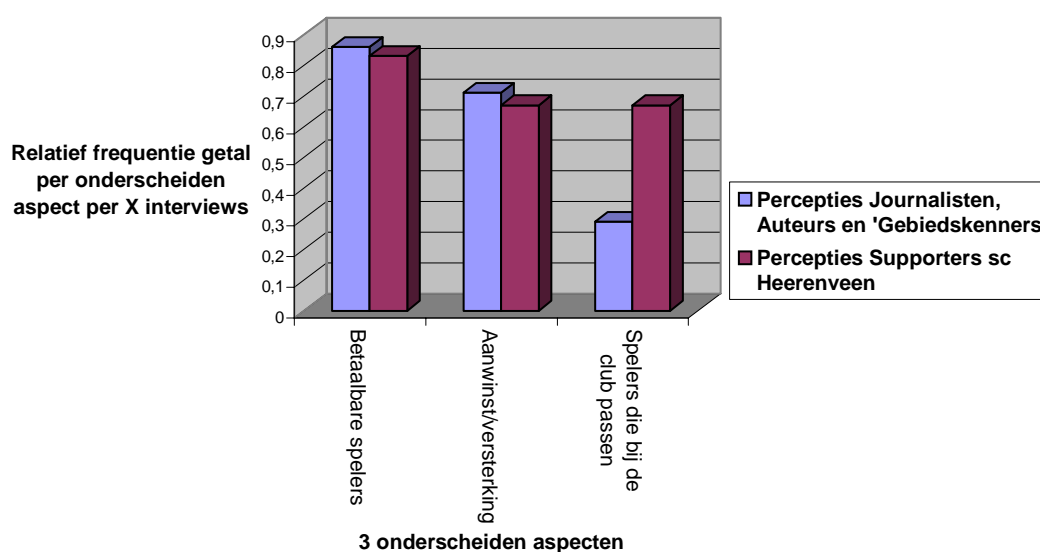
- *Is dat een stijl van voetballen? (spelerstypen)*
- *Is dat een bepaalde nationaliteit? (geografische herkomststregio)*

Na afloop van het in kaart brengen van de percepties van twee groepen van actoren over de perceptie van de beleidsbepalers van sc Heerenveen tracht interviewvraag 3b daaropvolgend de feitelijke perceptie van de beleidsbepalers van sc Heerenveen te achterhalen. Interviewvraag 3b luidt als volgt:

'Bent u het als beleidsbepaler van sc Heerenveen eens of oneens met de percepties van de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen over wat de beleidsbepalers van sc Heerenveen willen zien?'

De uitkomsten op de interviewvragen 3a en 3b zullen in deze paragraaf worden beschreven en overzichtelijk vorm worden gegeven in twee grafieken. In deze twee grafieken worden de percepties van twee groepen van actoren over de vermoedelijke perceptie van de beleidsbepalers gemeenschappelijk weergegeven. De uitkomsten op interviewvraag 3a zijn als volgt weergegeven:

Grafiek 8.9: Percepties twee groepen van actoren over wat Beleidsbepalers sc Heerenveen het liefst op het veld zien

In deze grafiek zijn de door de groep journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen toegekende aspecten weergegeven op de X-as en uitgezet tegen de betreffende frequentie van een bepaalde toegekende eigenschap op de Y-as. De drie op de X-as uitgezette aspecten weerspiegelen de percepties van de drie groepen van actoren. Het interpreteren, verwerken en analyseren van alle uitkomsten op deze derde interviewvraag heeft geleid tot de samenstelling van een lijst met aspecten die als bijlage 1b aan deze scriptie is toegevoegd. De drie in deze lijst centraal staande aspecten en bijbehorende uitleg vormen een prima afspiegeling van de percepties van twee groepen van actoren over wat de beleidsbepalers van sc Heerenveen het liefst zien en de feitelijke perceptie van die beleidsbepalers. Op basis van grafiek 8.9 blijkt dat de journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen van mening zijn, dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen vermoedelijk drie aspecten willen terug zien op het veld. Deze drie aspecten laten zich als volgt omschrijven: 'betaalbare spelers', 'aanwinst/versterking' en 'spelers die bij de club passen'.

De groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' zijn gezien een relatief frequentie getal van 0,86 vooral van mening, dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen 'betaalbare spelers' op het veld willen zien staan. Aan het berekenen van dit relatieve frequentie getal liggen zes door de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' uitgesproken termen ten grondslag, die gerangschikt zijn onder het aspect 'betaalbare spelers'. Deze zes uitgesproken termen zijn vervolgens gedeeld door het totaal aantal van zeven interviews die onder deze groep van actoren zijn afgenomen. Zodoende levert deze som een uitkomst op van 0,86. Dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen bij het aantrekken van nieuwe spelers vermoedelijk eerst kijken naar het kostenplaatje dat aan een bepaalde speler hangt, is in de vorm van een relatief frequentie getal van 0,86 reeds aangegeven. Op basis van relatieve frequentie getallen van 0,71 en 0,29 kijken de beleidsbepalers van sc Heerenveen daaropvolgend vermoedelijk bij het aantrekken van nieuwe spelers, of de betreffende spelers respectievelijk een aanwinst vormen en of zij goed bij de club passen. Aan het relatief frequentie getal van 0,71 liggen vijf door de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' uitgesproken aspecten ten grondslag. Het relatief frequentie getal van 0,29 is gebaseerd op twee door de geïnterviewden uitgesproken aspecten. Onderstaand citaat is afkomstig uit de uitwerking van interview twaalf en beschrijft de perceptie van een journalist, over wat de beleidsbepalers van sc Heerenveen vermoedelijk het liefst op het veld zien staan.

"Binnen sc Heerenveen wordt ook nadrukkelijk gekeken naar de mens achter de voetballer merkt de geïnterviewde op. Als mens en met de manier van voetballen moet een speler bij de club passen. Verder is het een vereiste voor de club dat een bepaald type speler het team sterker maakt en betaalbaar is" (interview twaalf).

Dat beleidsbepalers van sc Heerenveen bij het aantrekken van spelers 'de mens achter de voetballer' en het financiële verhaal erg belangrijk vinden, wordt nog eens benadrukt in het nu volgende citaat.

“Er wordt van spelers verwacht dat ze binnen de sportieve marges blijven en een zeker respect tonen voor de tegenstander als mens. Toen Heerenveen -zo heb ik mij laten vertellen- jaren geleden de keus had tussen de Scandinaviërs Zlatan Ibrahimovic en Marcus Allbäck, viel de keus op laatstgenoemde. Voorzitter Riemer van der Velde had Ibrahimovic zien spelen en vond hem vanwege zijn houding in het veld niet bij de club passen. En ja, dan het prijskaartje. Dat is waarschijnlijk het eerste waar men bij Heerenveen naar kijkt” (interview zes).

Ook de supporters van sc Heerenveen vermoeden getuige een relatief frequentie getal van 0,83 dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen vooral ‘betaalbare spelers’ op het veld zien staan. Aan dit relatieve frequentie getal liggen vijf door de supporters van sc Heerenveen uitgesproken termen ten grondslag, die met de betaalbaarheid van spelers te maken hebben. Deze termen zijn vervolgens gedeeld door het totaal aantal van zes afgenomen interviews onder supporters. Het berekenen van relatieve frequentie getallen met betrekking tot de door de groep supporters toegekende aspecten is gebaseerd op zes interviews. De supporters van sc Heerenveen vermoeden dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen bij het aantrekken van nieuwe spelers na het prijskaartje, vooral kijken of nieuw aan te trekken spelers een directe versterking vormen en daadwerkelijk passen bij de club. Onderstaand citaat weerspiegelt dit vermoeden.

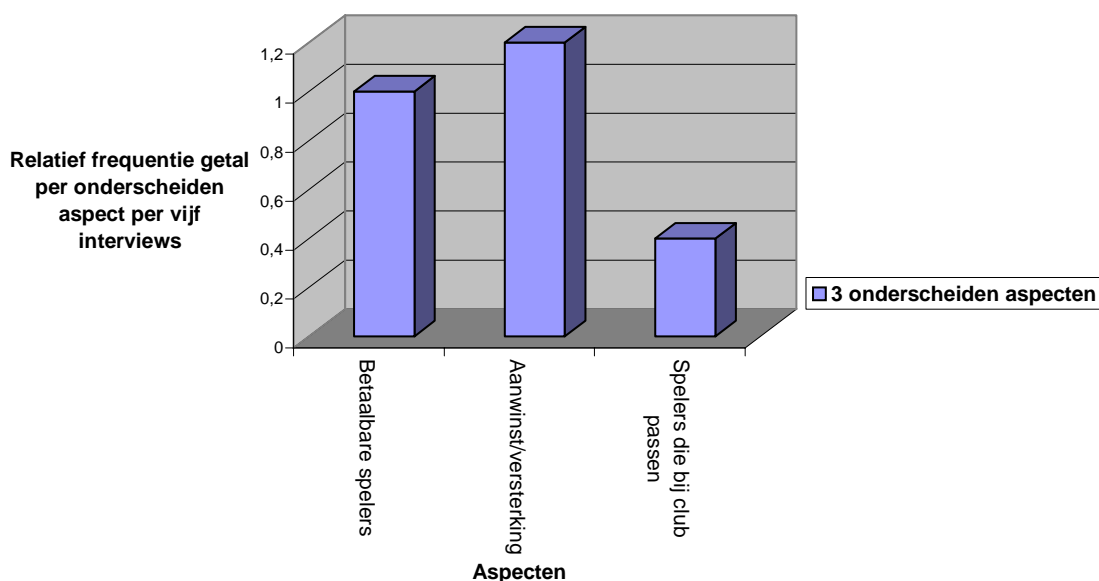
“De speler dient een directe versterking te zijn voor het team, dient zich aan te passen en moet betaalbaar zijn” (interview veertien).

Alle geïnterviewde journalisten, auteurs, ‘gebiedskenners’ en supporters sc Heerenveen vermoeden tot slot, dat voor de beleidsbepalers van sc Heerenveen de stijl van voetballen vele malen belangrijker wordt bevonden bij het aantrekken van nieuwe spelers dan het geografische herkomstgebied. Deze constatering blijkt niet uit grafiek 8.9, maar kwam wel duidelijk naar voren in de antwoorden op interviewvragen 3a en 3b. In het nu volgende citaat afkomstig van een supporter wordt dit vermoeden nog eens bevestigd.

“Een nieuwe speler moet passen in het spel en systeem van sc Heerenveen. De nationaliteit van een nieuwe speler is minder relevant dan zijn stijl van voetballen. Hoewel het inmiddels ook zo is dat beleidsbepalers prima ervaringen hebben opgedaan met Scandinavische spelerstypen. Dit biedt echter geen garantie voor de toekomst” (interview achttien).

Na het beschrijven van de percepties van journalisten, auteurs, ‘gebiedskenners’ en supporters sc Heerenveen over wat de beleidsbepalers van sc Heerenveen het liefst op het veld willen zien, geeft grafiek 8.10 de percepties van de beleidsbepalers zelf weer. ‘Komen de percepties van de beleidsbepalers van sc Heerenveen over wat zij het liefst op het veld zien staan overeen met de percepties van de twee groepen van actoren of verschillen deze percepties van elkaar?’

Grafiek 8.10: Percepties Beleidsbepalers sc Heerenveen over wat zij het liefst op het veld zien

Uit grafiek 8.10 valt op te maken dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen het liefst spelers actief zien op het veld, die een directe versterking en aanwinst vormen voor het team. Het belang van dit aspect wordt benadrukt in de vorm van een relatief frequentie getal van 1,2. Dit relatief frequentie getal is gebaseerd op zes door de beleidsbepalers sc Heerenveen uitgesproken aspecten en is vervolgens gedeeld door het totaal van vijf afgenomen interviews onder deze groep van actoren. Daaropvolgend bekijken de beleidsbepalers van sc Heerenveen zoals uit grafiek 8.10 blijkt, of een nieuw aan te trekken speler financieel haalbaar is en past binnen sc Heerenveen. In onderstaand citaat geeft een beleidsbepaler van sc Heerenveen uitleg, over de handelswijze van de club in relatie tot het aantrekken van nieuwe spelers.

“De beleidsbepalers van sc Heerenveen kijken bij het aantrekken van spelers allereerst of een bepaald type speler een directe versterking vormt voor sc Heerenveen. De club wil ieder jaar proberen zich te plaatsen voor Europees voetbal en een nieuwe speler moet dit niveau aankunnen. De geïnterviewde gaf tijdens het interview aan, dat sc Heerenveen altijd op zoek is naar ‘de krenten in de pap’. De club wenst zich echter niet onverantwoordelijk in de schulden te steken en tracht ‘het huishoudboekje’ continu op orde te hebben” (interview drie).

Uit alle vijf afgenomen interviews onder beleidsbepalers sc Heerenveen is bovendien gebleken, dat de stijl van voetballen bij het aantrekken van nieuwe spelers veel belangrijker wordt bevonden dan het geografisch herkomstgebied van een betreffende speler. Hoewel het inmiddels ook zo is dat sc Heerenveen erg goede ervaringen heeft opgedaan met Scandinavische spelers en zodoende misschien sneller voor Noord Europeanen zal kiezen.

Met de concluderende opmerking dat er een verschil bestaat tussen de percepties van de journalisten, auteurs, ‘gebiedskenners’ en supporters sc Heerenveen over wat de beleidsbepalers het liefst zien en de feitelijke perceptie van die beleidsbepalers wordt § 8.5.2 afgesloten. De beleidsbepalers bekijken bij het

aantrekken van nieuwe spelers allereerst of een speler een directe versterking/aanwinst vormt, waar journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen het vermoeden hadden dat de beleidsbepalers eerst naar de financiële haalbaarheid van een speler kijken.

8.5.3 Uitkomsten interviewvraag 4a en 4b

Waar § 8.5.2 de resultaten op interviewvraag 3a en 3b beschrijft, komen in § 8.5.3 nu de antwoorden op interviewvragen 4a en 4b aan de orde. Deze vierde vraag heeft ten eerste getracht de percepties van de beleidsbepalers en journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' te achterhalen, over wat de supporters van sc Heerenveen het liefste zien. Interviewvraag 4a luidt als volgt:

'Wat denkt u dat de supporters van sc Heerenveen het liefst bij sc Heerenveen op het veld willen zien als zij op de tribune zitten?'

- *Is dat een stijl van voetballen? (spelerstypen)*
- *Is dat een bepaalde nationaliteit? (geografische herkomstregio)*

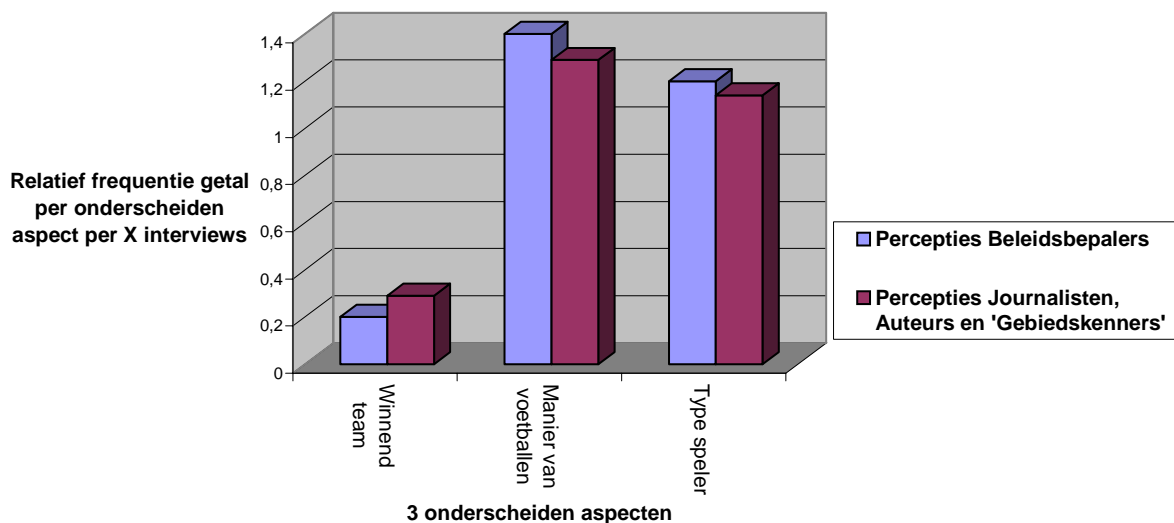
Daarnaast heeft het tweede gedeelte van deze vierde interviewvraag de daadwerkelijke perceptie van de supporters van sc Heerenveen achterhaalt, over wat zij het liefst op het veld zien. Interviewvraag 4b luidt als volgt:

'Bent u het als supporter van sc Heerenveen eens of oneens met percepties van de beleidsbepalers van sc Heerenveen en journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' over wat de supporters van sc Heerenveen willen zien?'

Deze paragraaf is op een zelfde manier opgebouwd zoals § 8.5.2. De uitkomsten op deze vierde interviewvraag worden beschreven en vorm gegeven in een tweetal grafieken. In grafiek 8.11 zijn de percepties van de beleidsbepalers, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' weergegeven over wat het publiek van sc Heerenveen het liefste ziet. De percepties van bovenstaande twee groepen van actoren over wat de supporters van sc Heerenveen het liefste zien, zijn samengevat in drie aspecten, te weten 'winnend team', 'manier van voetballen' en 'type speler'. Deze drie aspecten zijn het resultaat van het interpreteren, verwerken en analyseren van alle uitkomsten op interviewvraag 4. Deze drie aspecten hebben de intentie een afspiegeling te vormen van alle uitkomsten op deze vierde interviewvraag. Een overzichtslijst van deze drie aspecten met bijbehorende uitleg is als bijlage 1c aan deze scriptie toegevoegd. Ook nu ligt net zoals in § 8.5.2 aan de samenstelling van deze lijst met aspecten een specifiek referentiekader ten grondslag. Zodoende kan deze lijst aangemerkt worden als subjectief en is niet per definitie algemeen geldend voor andere onderzoeksobjecten.

De daadwerkelijke percepties van de supporters van sc Heerenveen over wat zij het liefst op het zien staan, zijn opgetekend in grafiek 8.14 en zullen later in deze paragraaf vergeleken worden met de uitkomsten op interviewvraag 4a zoals weergegeven in grafiek 8.11.

Grafiek 8.11: Percepties twee groepen van actoren over wat Supporters sc Heerenveen het liefst op het veld zien

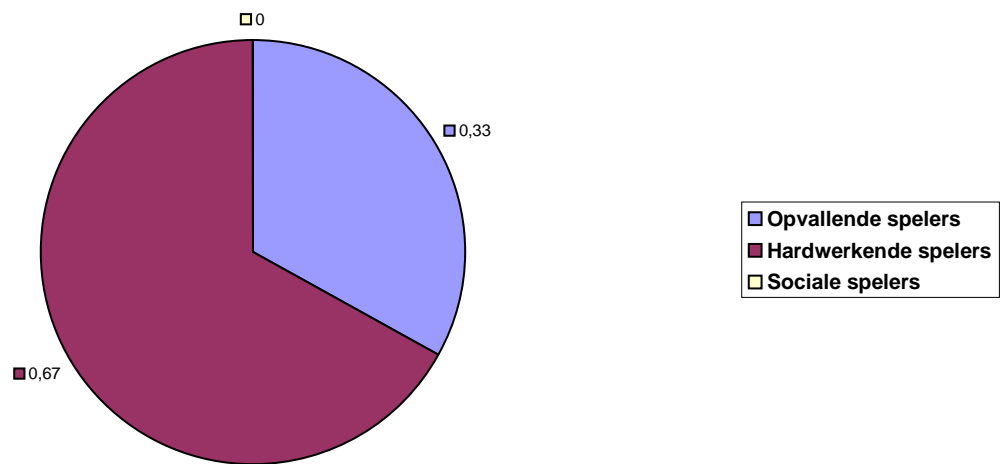

Op basis van grafiek 8.11 mag voorzichtig geconcludeerd worden, dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen van mening zijn, dat de supporters vooral naar het Abe Lenstra Stadion toekomen voor een bepaalde 'manier van voetballen'. Het relatief frequentie getal behorende tot dit aspect bedraagt 1,4 en is het resultaat van een deling tussen zeven uitgesproken aan het aspect 'manier van voetballen' gerelateerde termen en vijf afgenomen interviews onder beleidsbepalers sc Heerenveen. In het nu volgende citaat beschrijft een beleidsbepaler van sc Heerenveen, dat het publiek vooral een bepaalde manier van voetballen belangrijk vindt en haar komst naar het stadion hier voornamelijk van zal laten afhangen.

“Het publiek ziet het allerliefst een speelstijl waarin hard werken gecombineerd wordt met aanvallend, verzorgd voetbal met oogstrelende combinaties. De achterban richt zich primair op prestaties van spelers op het veld en de stijl van voetballen” (interview een).

Volgens de groep beleidsbepalers identificeren de supporters van sc Heerenveen zich getuige een relatief frequentie getal van 1,2 daaropvolgend het liefst met een bepaald type speler. Aan dit getal liggen zes door de beleidsbepalers van sc Heerenveen uitgesproken termen ten grondslag.

Cirkeldiagram 8.12: Percepties van Beleidsbepalers welk spelerstype Supporters sc Heerenveen het liefst zien

In cirkeldiagram 8.12 is schematisch weergegeven welke type speler op basis van de percepties van de beleidsbepalers, de supporters van sc Heerenveen nu het liefst op het veld zien. Net als met het samenstellen van de lijst met drie onderscheiden aspecten (zie bijlage 1c), ligt aan het samenstellen van dit cirkeldiagram een persoonlijk referentiekader ten grondslag. Met betrekking tot het aspect ‘type speler’ zijn namelijk drie ‘soorten’ spelers onderscheiden, die aangeven welk type speler favoriet is bij de supporters van sc Heerenveen. Zoals uit cirkeldiagram 8.12 blijkt, houden de supporters van sc Heerenveen volgens de beleidsbepalers van de club vooral van ‘hardwerkende en opvallende spelers’. Aan de relatieve frequentie getallen van 0,33 en 0,67 liggen respectievelijk twee en vier door de beleidsbepalers uitgesproken termen ten grondslag. Deze relatieve frequentie getallen worden berekend door het aantal van respectievelijk twee en vier uitgesproken termen te delen door zes. Met zes uitgesproken termen hebben de supporters van sc Heerenveen aangegeven dat zij vooral letten op de eigenschappen van een bepaald type speler. Het nu volgende citaat beschrijft op basis van de percepties van de beleidsbepalers de voorkeur van de supporters van sc Heerenveen voor ‘opvallende spelers’.

“Het publiek van sc Heerenveen wil ‘aardige dingen’ van een speler zien, aldus de geïnterviewde. ‘Spelers die de vonk van het veld doen overslaan op de tribune’ worden erg gewaardeerd” (interview twee).

Op basis van grafiek 8.11 blijkt dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen van mening zijn dat het publiek van sc Heerenveen de twee aspecten ‘manier van voetballen’ en ‘type speler’ belangrijker vinden, dan het uiteindelijke resultaat van een wedstrijd in de vorm van een overwinning. Of zoals een beleidsbepaler in onderstaand citaat heeft verwoord.

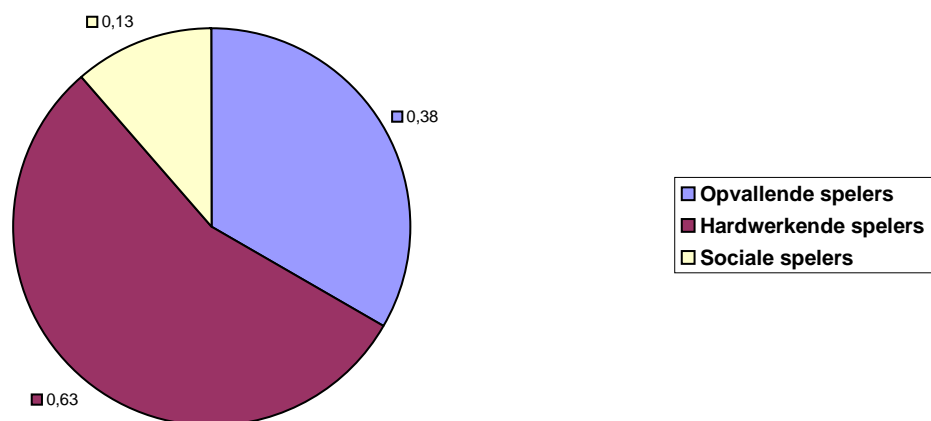
“Het publiek van sc Heerenveen verwacht strijd en attractief voetbal van de spelers. Hun club moet met opgeheven hoofd het veld kunnen verlaten en dan zien de supporters van sc Heerenveen aan het eind van de wedstrijd wel wat het resultaat is” (interview twee).

Net zoals de beleidsbepalers van sc Heerenveen vermoeden de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' dat de supporters van sc Heerenveen in orde van belangrijkheid voor achtereenvolgens een 'manier van voetballen', 'type speler' en een 'winnend team' naar het stadion toekomen. Het nu volgende citaat is afkomstig van een journalist die de vermoedelijke voorkeur van de supporters van sc Heerenveen beschrijft.

“Het publiek vindt de amusementswaarde belangrijker dan het uiteindelijke resultaat. Het publiek van sc Heerenveen komt voor een attractieve manier van voetballen met technische hoogstandjes en een hoge arbeidsethos naar het stadion toe” (interview acht).

Getuige een relatief frequentie getal van 1,14 (zie grafiek 8.11) willen de supporters van sc Heerenveen op basis van de percepties van de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' zich ook graag identificeren met een 'type speler'. Cirkeldiagram 8.13 maakt onderscheid tussen drie 'soorten' spelers. Bovendien geeft dit cirkeldiagram aan welk 'soort' speler op basis van de percepties van de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' vermoedelijk favoriet is bij de supporters van sc Heerenveen.

Cirkeldiagram 8.13: Percepties van Journalisten, Auteurs en 'Gebiedskenners' welk spelerstype Supporters sc Heerenveen het liefst zien

Uit cirkeldiagram 8.13 valt af te leiden dat op basis van de percepties van de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' de supporters vermoedelijk het liefst 'hardwerkende spelers' zien gevolgd door 'opvallende en sociale spelers'. Dit overzicht is gebaseerd op het in grafiek 8.11 weergegeven relatief frequentie getal van 1,14. Dit getal is vervolgens weer gebaseerd op acht door de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' uitgesproken termen waarmee de vermoedelijke voorkeur van het publiek wordt uitgedrukt. De relatieve frequentie getallen zoals weergegeven in cirkeldiagram 8.13 zijn als volgt berekend. De journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' gaven tijdens het afnemen van de interviews in drie termen aan, dat de supporters van sc Heerenveen vermoedelijk het liefst 'opvallende spelers' zien. Vervolgens is dit aantal gedeeld door de acht termen waarmee de groep

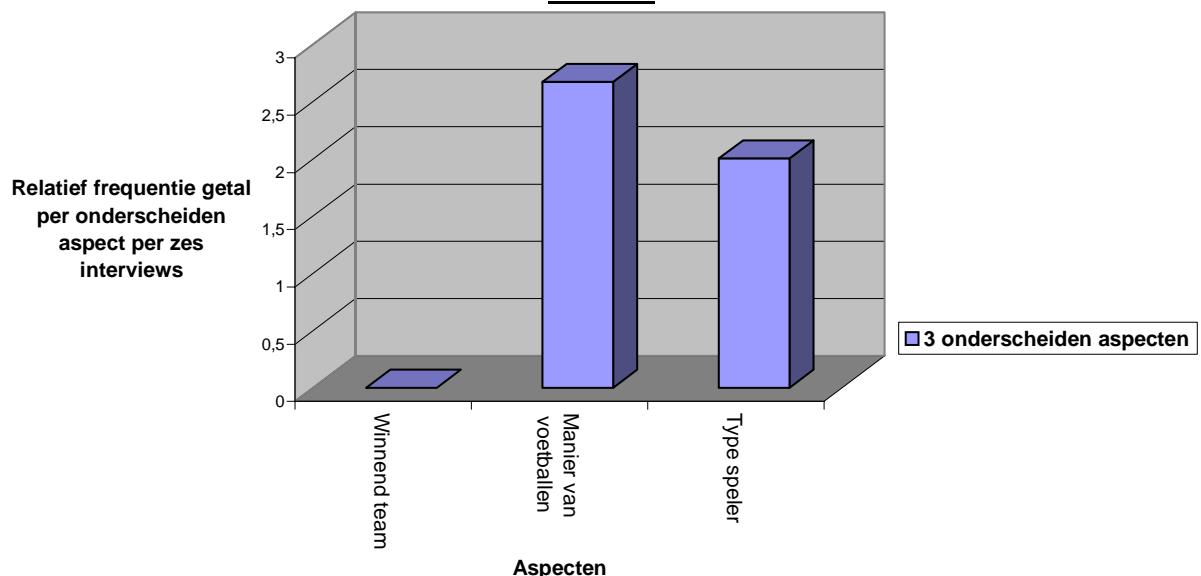
journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' in een eerder stadium de vermoedelijke voorkeur van de supporters voor een 'type speler' hebben aangegeven. Deze som leidt tot een relatief frequentie getal van 0,38. Op een zelfde manier zijn de overige twee relatieve frequentie getallen berekend. Het relatief frequentie getal behorende tot de 'hardwerkende spelers' is gebaseerd op vijf termen. Tot slot is het relatief frequentie getal van 'sociale spelers' gebaseerd op één door de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' uitgesproken term.

Het nu volgende citaat geeft aan welk type speler door de supporters van sc Heerenveen onmiddellijk in de armen worden gesloten.

"Types die voorop gaan in de strijd (Maarten de Jong, Gert Jan Verbeek, Saïd Bakkati) worden hogelijk gewaardeerd door de supporters. Ook types die hard werken aan attractieve aspecten koppelen, kunnen rekenen op veel steun (Rodeon Camataru, Jon Dahl Tomasson, Ruud van Nistelrooij). Echter ook van de soms luie balvirtuozen is het publiek idolaat (Emmanuel Ebiede, Igor Korneev)" (interview elf).

'Maar komen de percepties van de beleidsbepalers van sc Heerenveen en journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' over wat het publiek van sc Heerenveen het liefst ziet overeen met de feitelijke perceptie van de supporters?' 'Of blijken er aanzienlijke verschillen te bestaan tussen beide percepties?' In grafiek 8.14 zijn de percepties van de supporters van sc Heerenveen over wat zij het liefst op het veld zien, samengevat en overzichtelijk vorm gegeven.

Grafiek 8.14: Percepties supporters sc Heerenveen over wat zij het liefst op het veld zien

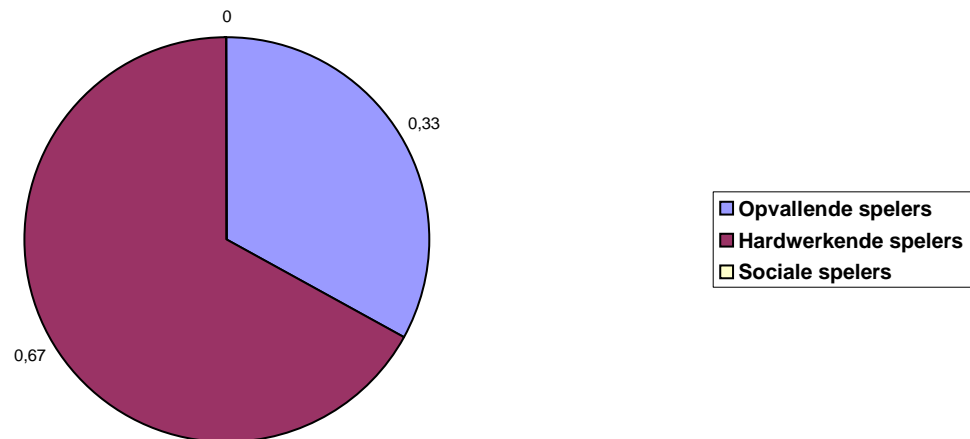

Naar aanleiding van grafiek 8.14 mag voorzichtig geconcludeerd worden dat de percepties van de beleidsbepalers, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' over wat supporters van sc Heerenveen het liefst op het veld zien, redelijk overeenkomen met de feitelijke percepties van die supporters. Getuige een relatief frequentie getal van 2,67 komen de supporters van sc Heerenveen vooral naar het Abe Lenstra Stadion toe voor een 'manier van voetballen'. Liefst zestien door de supporters aan het aspect 'manier van voetballen' gerelateerde uitgesproken termen liggen ten

grondslag aan dit relatieve frequentie getal. Een supporter van sc Heerenveen is op basis van onderstaand citaat van mening dat:

“De achterban van mooi, verzorgd, technisch hoogstaand en attractief voetbal houdt met leuke acties” (interview dertien).

Cirkeldiagram 8.15: Percepties van supporters sc Heerenveen welk spelerstype zij het liefst zien

Zoals uit cirkeldiagram 8.15 blijkt, willen supporters van sc Heerenveen zich daarnaast graag identificeren met een ‘type speler’. Het relatief frequentie getal behorende tot het aspect ‘type speler’ bedraagt 2 (zie grafiek 8.14) en is tot stand gekomen door twaalf aan het aspect ‘type speler’ gerelateerde uitgesproken termen te delen door zes afgenomen interviews. Van welk ‘type speler’ het publiek vooral houdt, valt af te lezen uit cirkeldiagram 8.15. Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de supporters vooral ‘hardwerkende en opvallende spelers’ willen zien. De relatieve frequentie getallen 0,67 en 0,33 zijn gebaseerd op respectievelijk acht en vier door de supporters zelf uitgesproken termen. Het nu volgende citaat ondersteunt de resultaten van dit cirkeldiagram.

“Dat zowel technisch goed onderlegde spelers alsmede harde werkers publieksliefeling zijn van het publiek van sc Heerenveen verklaart de voorkeur van de achterban” (interview vijftien).

Met de opmerking dat uit alle uitkomsten op de vierde interviewvraag duidelijk is gebleken, dat voor het publiek van sc Heerenveen de stijl van voetballen vele malen belangrijker is dan de geografische herkomst wordt § 8.5.3 afgesloten. Deze constatering is niet terug te vinden in grafiek 8.11 en 8.14 en de cirkeldiagrammen 8.12, 8.13 en 8.15, maar is wel duidelijk in alle uitkomsten op de vierde interviewvraag naar voren gekomen. In het nu volgende citaat geeft een geïnterviewde supporter van sc Heerenveen aan, waar het bij het publiek echt om gaat:

“De stijl van voetballen is vele malen belangrijker voor het publiek dan de geografische herkomst van een spelerstype. Zodra een speler het shirt van sc Heerenveen draagt, hoort hij bij de ‘Heerenveen-familie’.

Na afloop van § 8.5.3 mag het volgende geconcludeerd worden. Na bestudering van grafiek 8.11 en 8.14 blijkt dat het vermoeden van de beleidsbepalers van sc Heerenveen en de groep journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ over wat het publiek wil zien bevestigd wordt door de supporters. De supporters van sc Heerenveen laten hun gang naar het Abe Lenstra Stadion inderdaad vooral afhangen van een ‘manier van voetballen’ en een bepaald ‘type speler’.

Een aanvullend/attractieve, technisch verzorgde en herkenbare voetbalstijl is favoriet bij de supporters van sc Heerenveen. In navolging op een ‘manier van voetballen’ vermoeden zowel de beleidsbepalers van sc Heerenveen als de groep journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ dat het publiek van sc Heerenveen ook een aantrekkelijk ‘type speler’ op het veld wil zien. Uit de cirkeldiagrammen 8.12 en 8.13 valt af te leiden welk ‘type speler’ dit is. De beleidsbepalers van sc Heerenveen en de groep journalisten, auteurs en ‘gebiedskenners’ vermoeden dat ‘hardwerkende en opvallende spelers’ favoriet zijn bij de supporters. Dit vermoeden wordt door de supporters van sc Heerenveen in cirkeldiagram 8.15 bevestigd. Vooral ‘strijdbare, wilskrachtige spelers met een hoge arbeidsethos’ zijn favoriet. Als slotconclusies mag derhalve opgemerkt worden, dat de vermoedens van de twee groepen van actoren door de supporters van sc Heerenveen worden bevestigd.

9 Koppeling tussen centrale problematiek scriptie en model van Hofstede

In dit negende hoofdstuk staat de vraag centraal, of de uitkomsten op de afgenomen interviews overeenkomsten dan wel verschillen vertonen met de resultaten van het model van Hofstede (2004). Een vergelijking tussen de centrale problematiek van deze scriptie en het model van Hofstede ligt voor de hand, aangezien zowel in deze scriptie als in het model van Hofstede mensen worden gekarakteriseerd op basis van geografische herkomsten. Voorafgaand aan het doen van concluderende opmerkingen dient achterhaald te worden, of er inderdaad verschillen dan wel overeenkomsten bestaan tussen de resultaten van beide onderzoeken. Het is dus vanzelfsprekend dat enige achtergrondinformatie een vereiste is, om überhaupt concluderende opmerkingen te mogen en kunnen doen. Dat in deze scriptie op basis van bestaande gedachteconstructies onder drie groepen van actoren vier van te voren geselecteerde spelerstypen op grond van geografische herkomsten worden getypeerd, mag inmiddels als bekend worden verondersteld. 'Maar wat houdt het model van Hofstede (2004) nu precies in?' Paragraaf 9.1 zal gewijd worden aan deze vraag en in § 9.2 zal beschreven worden, in hoeverre de resultaten op de interviews verschillen dan wel overeenkomsten vertonen met het model van Hofstede.

9.1 Model van Hofstede nader bekeken

Bij de ontwikkeling van zijn model is Hofstede uitgegaan van het besef binnen de culturele antropologie, dat alle samenlevingen (modern of traditioneel) voor dezelfde fundamentele problemen staan. Slechts de antwoorden op deze fundamentele problemen verschillen per samenleving. Hofstede heeft zijn model gebaseerd op resultaten van een door (Amerikaanse) antropologen, een socioloog en een psycholoog uitgevoerd onderzoek. Op basis van theoretische gronden, op basis van veldwerk en via statistisch onderzoek hebben deze onderzoekers bepaald, welke problemen alle samenlevingen met elkaar gemeen hebben. Deze onderzoekers hebben een aantal kwesties geselecteerd die als 'wereldwijde gemeenschappelijke problemen' kunnen worden beschouwd. Aan de problemen die empirisch zijn bevestigd heeft Hofstede de term 'culturele dimensie' toegevoegd en als volgt gedefinieerd:

"Een dimensie is een aspect van waaruit een cultuur kan worden vergeleken met andere culturen" (Hofstede, 2004; 26).

Hofstede heeft een viertal dimensies onderscheiden, te weten:

- Machtsafstand (van klein naar groot)
- Collectivisme tegenover Individualisme
- Femininiteit tegenover Masculiniteit
- Onzekerheidsvermijding (van zwak naar sterk)

Elke dimensie tracht zo goed mogelijk de essentie van het probleem aan te geven, waar de betrokken dimensie op slaat. Hofstede definieert de eerste dimensie 'machtsafstand' als volgt:

“Machtafstand is de mate waarin de minder machtige leden van instituties of organisaties in een land verwachten en accepteren dat de macht ongelijk verdeeld is” (Hofstede, 2004; 39).

Volgens Hofstede zijn samenlevingen ‘individualistisch’ als de onderlinge banden tussen individuen los zijn, zodat iedereen geacht wordt uitsluitend te zorgen voor zichzelf en voor zijn of haar naaste familie. Daarentegen kenmerken ‘collectivistische samenlevingen’ zich door sterke hechte groepen, waarin individuen vanaf hun geboorte zijn opgenomen. In ruil voor onvoorwaardelijke loyaliteit bieden groepen levenslang bescherming.

Indien in een samenleving de sociale sekserollen duidelijk gescheiden zijn, spreekt Hofstede van ‘masculiene samenlevingen’. Vrouwen horen ‘bescheiden en teder’ te zijn, waar mannen ‘hard’ behoren te zijn. Als sociale sekserollen elkaar overlappen is volgens Hofstede sprake van ‘feminiene samenlevingen’.

De mate waarin de leden van een cultuur zich bedreigd voelen door onzekere of onbekende situaties wordt door Hofstede getypeerd als ‘onzekerheidsvermijding’. Dit gevoel van onzekerheid blijkt bijvoorbeeld uit de behoefte aan formele of informele regels.

Bovenstaande vier onderscheiden dimensies hebben gevolgen voor het functioneren van samenlevingen, van groepen binnen die samenlevingen, en van individuen binnen die groepen. Samen vormen deze dimensies een vierdimensionaal model van verschillen tussen ‘nationale culturen’. Waarden van een onderzoekspopulatie samengesteld uit mensen afkomstig uit meer dan vijftig verschillende landen en drie landengroepen liggen ten grondslag aan het model van Hofstede. Van al deze landen wordt door Hofstede berekend, hoe de verschillende landen scoren op de vier onderscheiden dimensies. De scores per dimensie worden berekend op grond van de antwoorden van de onderzoekspopulatie (IBM-medewerkers) in vergelijkbare posities op dezelfde onderzoeksvragen. Alle vragen zijn van het gesloten type, met meerkeuze-antwoorden. Op basis van de antwoorden van een gelijk gestemde groep mensen uit een land werd een gemiddelde score voor dat land berekend, of werd het percentage mensen berekend dat een bepaald antwoord gaf. Op die manier ontstonden verschillende tabellen met voor elke vraag en ieder land een gemiddelde score of percentage (Hofstede, 2004).

Rangorde	Land of Landengroep	IDV-score
4/5	Nederland	80
9	Denemarken	74
10/11	Zweden	71
13	Noorwegen	69
17	Finland	63
28	Turkije	37
30	Griekenland	35
33/35	Oost-Afrika	27
33/35	Joegoslavië	27
39/41	West-Afrika	20

Tabel 8.4: Scores op de Individualisme-index (IDV) voor acht landen en twee landengroepen (Bron: Hofstede, 2004)

Tabel 8.4 is gebaseerd op een tabel uit het boek van Hofstede. Waar Hofstede in zijn tabellen onderscheid heeft gemaakt in vijftig landen en drie landengroepen, maakt tabel 8.4 onderscheidt in acht landen en twee landengroepen. De gegevens in deze tabel zijn letterlijk overgenomen uit een tabel van Hofstede. In dit geval gaat het om scores op de individualisme-index, door Hofstede als volgt gedefinieerd:

“Een samenleving is individualistisch als de onderlinge banden tussen individuen los zijn: iedereen wordt geacht uitsluitend te zorgen voor zichzelf en voor zijn of haar naaste familie” (Hofstede, 2004; 71).

De scores in tabel 8.4 geven de rangorde van acht landen en twee landengroepen aan. Deze landen en landengroepen komen overeen met de geografische herkomstgebieden van de in deze scriptie centraal staande spelerstypen. Nederland, Z-O-Europa (Griekenland, Turkije), Afrika (Oost- en West-Afrika) en Scandinavië (Noorwegen, Zweden, Finland en Denemarken) zijn namelijk zowel in deze scriptie als in tabel 8.4 vertegenwoordigd. In § 9.2 zal een verband gelegd worden tussen de resultaten van het model van Hofstede zoals vorm gegeven in onder andere tabel 8.4 en de uitkomsten op de interviews.

9.2 Resultaten interviews vergeleken met resultaten model Hofstede

Na een korte uiteenzetting van het model van Hofstede (2004) in § 9.1 wordt in deze paragraaf beschreven, of de uitkomsten op de interviews en de resultaten van het model van Hofstede verschillen of overeenkomen.

Na het lezen van deze scriptie en het model van Hofstede kan vrij gemakkelijk geconstateerd worden, dat er een verschil tussen beide onderzoeken bestaat wat betreft de omvang van onderzoekspopulaties. Waar Hofstede zijn model heeft gebaseerd op een grote hoeveelheid onderzoeksmateriaal over de waarden van IBM-medewerkers afkomstig uit meer dan vijftig verschillende landen en drie landengroepen, concentreert deze scriptie zich op de uitkomsten van achttien afgenomen interviews onder drie groepen van actoren. Daarnaast bestaat tussen beide onderzoeken een verschil in onderscheiden dimensies/eigenschappen op basis waarvan ‘culturen’ en ‘spelerstypen’ van elkaar worden onderscheiden. Waar het model van Hofstede gebaseerd is op vier onderscheiden dimensies (‘grondproblemen’), is het kenmerken van spelerstypen in deze scriptie gebaseerd op elf onderscheiden eigenschappen (zie bijlage 1a).

Naast deze verschillen zijn ook overeenkomsten waar te nemen tussen de in deze scriptie uitgewerkte uitkomsten op de interviews en de resultaten van het model van Hofstede. Hoewel de onderzoekspopulaties die ten grondslag liggen aan beide modellen wat betreft omvang aanzienlijk van elkaar verschillen, zijn beide onderzoeken wel gebaseerd op een bepaalde groep ondervraagden/respondenten. Slechts de manier van dataverzameling verschilt van elkaar. De uitkomsten van een enquête onder IBM-medewerkers liggen namelijk ten grondslag aan het model van Hofstede. Achttien afgenomen interviews vormen de basis voor het in deze scriptie uitgevoerde kwalitatief onderzoek. Daarnaast worden zowel in het model van Hofstede als in deze scriptie mensen op basis van geografische herkomsten en op basis van geselecteerde variabelen getypeerd. In deze scriptie zijn de uitkomsten op de afgenomen interviews overzichtelijk weergegeven in een groot aantal grafieken. De behaalde scores op de vier onderscheiden dimensies aangaande het model van

Hofstede hebben geleid tot het samenstellen van diverse tabellen en meerdimensionale grafische weergaven.

Tabel 8.4 is een voorbeeld van een bewerkte weergave van de scores op de mate van individualisme in een samenleving of cultuur. Indien deze tabel wordt terug gekoppeld naar de in deze scriptie centraal staande vier van te voren geselecteerde herkomstgebieden van spelerstypen, kan het volgende opgemerkt worden. De Scandinavische landen blijken wat betreft scores op de individualisme-index in de eindrangschikking dichterbij Nederland te staan, dan bijvoorbeeld landen uit Z-O-Europa en Afrika. Dit patroon valt eveneens uit tabel 8.5 op te maken.

Rangorde	Land of Landengroepen	MAI-score
10/11	West-Afrika	77
12	Joegoslavië	76
18/19	Turkije	66
21/23	Oost-Afrika	64
27/28	Griekenland	60
40	Nederland	38
46	Finland	33
47/48	Noorwegen	31
47/48	Zweden	31
51	Denemarken	18

Tabel 8.5: Scores op de Machtafstandsindex (MAI) voor acht landen en twee landengroepen (Bron: Hofstede, 2004)

Uit tabel 8.5 valt op te maken dat in Nederland de mate waarin de minder machtige leden van instituties of organisaties in een land verwachten en accepteren dat de macht ongelijk verdeeld is laag wordt beoordeeld. Nederland is terug te vinden op een veertigste plaats in de eindrangschikking. Ook nu bevinden de Scandinavische landen zich in de eindrangschikking in de onmiddellijke nabijheid van Nederland. Dit in vergelijking tot landen uit Z-O-Europa en Afrika die wat betreft rangorde ver van Nederland verwijderd zijn.

Uit de tabellen 8.1, 8.2 en 8.3 (§ 8.5) valt duidelijk op te maken, dat op grond van de percepties van de drie groepen van actoren het Nederlandse en Scandinavische spelerstype vermoedelijk het beste bij sc Heerenveen passen. Dat de keuze van de respondenten voor deze spelerstypen geen onlogische is, kan aan de hand van tabel 8.4 en 8.5 worden beargumenteerd. De Scandinavische landen en Nederland staan in de eindrangschikking in de onmiddellijke nabijheid van elkaar. Deze landen zijn wat betreft de mate van individualisme (tabel 8.4) en machtafstand (tabel 8.5) redelijk overeenkomstig aan elkaar. Dit in vergelijking tot landen uit Z-O-Europa en Afrika die aanzienlijk hoger of lager genoteerd staan in de eindrangschikking. Indien bij het verklaren van de uitkomsten op de tweede interviewvraag in deze scriptie de tabellen 8.4 en 8.5 worden betrokken mag het volgende voorzichtig geconcludeerd worden. Het ligt in de lijn der verwachting dat het Scandinavische en Nederlandse spelerstype vermoedelijk het beste bij sc Heerenveen passen. Hoewel de vergelijking tussen de door Hofstede (2004) gehanteerde vier dimensies en de in deze scriptie onderscheiden elf eigenschappen niet corresponderen, lijken de Nederlandse en Scandinavische culturen/samenlevingen redelijk met elkaar overeen te komen.

10 Terugkoppeling probleem-, doel- en vraagstelling

In hoofdstuk tien wordt getracht de in deze scriptie gehanteerde vierledige probleemstelling op te lossen. Bovendien wordt beschreven in hoeverre de vraagstelling kan worden beantwoord en of de doelstelling in deze scriptie bereikt is. Voor de duidelijkheid staat de vierledige probleemstelling waaraan deze scriptie als het ware is 'opgehangen' hieronder nogmaals vermeld en luidt als volgt:

- *'Worden er verschillende eigenschappen aan voetballers uit bepaalde geografische regio's toegekend vanuit de 'Heerenveense voetbalwereld'?'*
- *'Klopt het idee dat bepaalde spelertypen afkomstig uit bepaalde geografische regio's (bijvoorbeeld Scandinavië) beter bij sc Heerenveen passen dan andere spelertypen afkomstig uit weer andere geografische regio's?'*
- *'Wordt een dergelijk idee gesteund door beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen?'*
- *'In hoeverre blijken de uitkomsten op de achttien afgenomen interviews te verschillen dan wel overeen te komen met de resultaten van het 'nationale culturen model' van Hofstede (2004)?'*

De eerste deelvraag kan op basis van het uitgevoerde onderzoek onder de 'Popular Discourse' bevestigend worden beantwoord. De resultaten van dit onderzoek zijn terug te lezen in hoofdstuk drie van deze scriptie. Zoals uit de eerste serie van citaten blijkt, kennen de huidig voorzitter en voormalig hoofdtrainer van sc Heerenveen eigenschappen toe aan type spelers afkomstig uit diverse geografische regio's. Van der Velde en De Haan zijn van mening, dat het Scandinavische spelertype 'meer voetbalt zoals sc Heerenveen' en dat het Nederlandse spelertype zich bovendien vrij eenvoudig weet aan te passen. Het communiceren met deze spelertypen verloopt uiterst voorspoedig, aangezien Scandinaviërs binnen een paar maanden Nederlands spreken. Scandinavische spelertypen komen volgens Van der Velde en De Haan naar Heerenveen toe, met de ambitie topvoetballer te worden en niet voor het geld. Dit tot groot genoegen van de voorzitter en voormalig hoofdtrainer. Ook de tweede en derde deelvraag kunnen na afloop van deze scriptie bevestigend worden beantwoord. Op basis van alle uitkomsten op interviewvraag 2 is gebleken, dat de geïnterviewden het Scandinavische en Nederlandse spelertype vermoedelijk het beste bij sc Heerenveen vinden passen (zie § 8.5.1 en de tabellen 8.1, 8.2 en 8.3). Dit geldt voor zowel de beleidsbepalers en supporters van sc Heerenveen als voor de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners'. De keuze voor deze spelertypen werd door de geïnterviewden nog al eens beargumenteerd door te wijzen op de vele geografische, klimatologische en culturele overeenkomsten tussen Scandinavië en Nederland.

De vierde deelvraag uit bovenstaande vierledige probleemstelling is minder eenvoudig te beantwoorden. Hoofdstuk negen is gewijd aan deze vierde deelvraag en daaruit valt af te leiden, dat de door Hofstede (2004) gehanteerde methodiek welke ten grondslag ligt aan het 'nationale culturen model' gedeeltelijk overeen komt met de in deze scriptie gehanteerde handelswijze. In § 9.2 is gebleken dat zowel Hofstede als het in deze scriptie uitgevoerde kwalitatief onderzoek personen heeft gekarakteriseerd op basis van geografische herkomsten. Dit aspect kan als redelijk overeenkomstig worden beschouwd. Waar Hofstede aan de hand van scores op vier dimensies onderscheid gemaakt heeft tussen vijftig landen en drie landengroepen, is

in deze scriptie daarentegen het kenmerken van spelerstypen gebaseerd op geografische herkomsten waarbij elf eigenschappen zijn onderscheiden. Dit contrast kan als duidelijk verschil worden aangemerkt.

Wel blijken de resultaten van het model van Hofstede redelijk overeen te komen met de uitkomsten op de interviews. In § 9.2 is voorzichtig een verband gelegd tussen de tabellen 8.4 en 8.5 en de uitkomsten op interviewvraag 2. De keuze voor Nederlandse en Scandinavische spelerstypen als de spelerstypen die vermoedelijk het beste bij sc Heerenveen passen kan aan de hand van de tabellen 8.4 en 8.5 ten dele worden verklaard.

Nu de vier deelvragen in het voorafgaande zijn besproken mag voorzichtig geconcludeerd worden dat de probleemstelling is opgelost. Deze scriptie heeft getracht de oplossingen op de probleemstelling concreet, helder en duidelijk te formuleren. Weliswaar gaat een vergelijking tussen de resultaten van het model van Hofstede en de uitkomsten op de interviews niet helemaal op, maar de andere drie deelvragen hebben een bevredigend resultaat opgeleverd.

Voor het bereiken van de in § 1.2 vermelde doelstelling zijn een zestal vragen opgesteld. In deze paragraaf wordt bekeken in hoeverre na afloop van het lezen van de scriptie deze zes vragen beantwoord kunnen worden. De zes vragen zijn:

1. Hoe worden voetballers afkomstig uit bepaalde geografische regio's vanuit de 'Heerenveense voetbalwereld' gekarakteriseerd?
2. Hoe karakteriseren beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen spelerstypen afkomstig uit vier van te voren geselecteerde geografische regio's?
3. Wat is een clubcultuur en heeft sc Heerenveen de beschikking over een clubcultuur?
4. Welke geografische regio('s) pas(s)t(en) volgens de drie groepen van actoren (beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen) het beste bij (club)cultuur sc Heerenveen en waarom?
5. Identificeert de achterban van sc Heerenveen zich liever met een stijl van voetballen of met geografisch herkomstgebied van een bepaald spelerstype?
6. Wordt het gevoerde beleid van sc Heerenveen ook gesteund door haar achterban?

Hoe bepaalde voetballers afkomstig uit bepaalde geografische regio's door de 'Heerenveense voetbalwereld' worden gekarakteriseerd (vraag 1) is opgetekend en terug te lezen in hoofdstuk drie van deze scriptie.

De antwoorden op de tweede vraag zijn vorm gegeven in een groot aantal grafieken en terug te lezen in de hoofdstukken vijf, zes en zeven. Het interpreteren, verwerken en analyseren van de uitkomsten van alle afgenomen interviews heeft geleid tot de samenstelling van een lijst met elf eigenschappen (zie bijlage 1a). Deze lijst vormt een afspiegeling van alle gedachteconstructies onder de drie groepen van actoren en heeft de intentie aanleiding te zijn voor verder onderzoek. In hoofdstuk vijf is achtereenvolgens het Nederlandse, Z-O-Europese, Afrikaanse en Scandinavische spelerstype getypeerd door de Beleidsbepalers van sc Heerenveen. Aan de typering van deze beleidsbepalers liggen bestaande gedachteconstructies ten grondslag die achterhaald zijn door het afnemen van vijf interviews.

De eigenschappen die door de groep journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' zijn toegekend aan de vier spelerstypen zijn dankzij zeven afgenomen interviews achterhaald en staan vermeld in hoofdstuk zes. De eigenschappen die de supporters van sc Heerenveen aan de vier spelerstypen hebben toegekend, zijn opgetekend in hoofdstuk zeven en zijn in kaart gebracht door het afnemen van zes interviews.

Vraag drie kan bevestigend worden beantwoord. Uit hoofdstuk vier blijkt duidelijk dat sc Heerenveen de beschikking heeft over een eigen gezicht, eigen cultuur en eigen kenmerkende opvattingen en gedragingen. Waaruit die clubcultuur van sc Heerenveen bestaat is uitvoerig terug te lezen in hoofdstuk vier van deze scriptie. In essentie rust de clubcultuur van sc Heerenveen op drie pijlers, te weten Abe Lenstra, het pompeblêdenschap en fatsoenlijke supporters. Binnen sc Heerenveen is een grote rol weg gelegd voor enthousiaste vrijwilligers die ook in de toekomst de kans krijgen hun stempel op de club te blijven drukken. Een clubcultuur waarin het 'wij-gevoel' voorop staat en waarin waarden zoals oprechtheid, betrouwbaarheid, eerlijkheid en oprechte bezetenheid van het voetbalspel centraal staan.

Naar aanleiding van vraag vier kan concluderend opgemerkt worden, dat op basis van de uitkomsten op de tweede interviewvraag vooral het Scandinavische maar ook het Nederlandse spelerstype vermoedelijk het beste bij sc Heerenveen zullen passen. Veel geïnterviewden beargumenteren deze keuze op basis van de bestaande geografische, klimatologische en culturele overeenkomsten tussen Scandinavië en Nederland.

De negen geïnterviewde supporters van sc Heerenveen zijn in relatie tot de vijfde vraag van mening, dat voor de achterban van de club een stijl van voetballen veel belangrijker is dan het herkomstgebied van een nieuw aan te trekken speler. In § 8.5.3 zijn de uitkomsten op de interviewvragen 4a en 4b terug te lezen, waaruit duidelijk valt af te leiden wat de supporters van sc Heerenveen het liefst op het veld zien. Op basis van de uitkomsten op alle achttien afgenomen interviews wordt het publiek van sc Heerenveen als uiterst trouw, respectvol en tolerant getypeerd. Nieuw aangetrokken spelers maken vanaf het moment dat zij het 'pompeblêdenschap' dragen onmiddellijk onderdeel uit van de 'Heerenveen-familie'.

Uit grafiek 8.10 valt op te maken dat beleidsbepalers van sc Heerenveen gebaseerd op de resultaten van vijf afgenomen interviews bij het aantrekken van nieuwe spelers bekijken, of een speler een directe aanwinst of versterking vormt. De supporters van sc Heerenveen laten hun komst naar het Abe Lenstra Stadion op basis van grafiek 8.14 vooral afhangen van een bepaalde manier van voetballen. Het is dus de vraag of de door de beleidsbepalers van sc Heerenveen nieuw aangetrokken spelers qua speelstijl voldoen aan de wensen van het publiek. Deze vraag kan zodoende noch bevestigend nog ontkennend worden beantwoord. Het verdient aanbeveling deze laatste vraag te onderwerpen aan een vervolg onderzoek.

Na afloop van het oplossen van de vierledige probleemstelling en het beantwoorden van de zes onderzoeksvragen mag geconcludeerd worden, dat aan de in § 1.2 vermeld staande doelstelling is voldaan. Deze doelstelling luidt als volgt:

- *Op basis van een verkennend literatuuronderzoek en achttien afgenomen interviews onder beleidsbepalers, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen mogelijke antwoorden aandragen voor vierledige probleemstelling.*

Dankzij cultureel geografische en -antropologische theoretische concepten zoals 'sense of place', representaties en cultuur is de clubcultuur van sc Heerenveen beter te begrijpen. Naast het uitvoeren van een verkennend literatuuronderzoek zijn ook het afnemen van interviews van groot belang geweest bij het oplossen van de vraag- en probleemstelling en het bereiken van de doelstelling.

11 Conclusie

In het laatste hoofdstuk van deze scriptie zullen kort een aantal discussie- en verbeterpunten besproken worden, die tijdens het doen van onderzoek aan het licht zijn gekomen. Ook zijn in dit hoofdstuk de bevindingen en persoonlijke ideeën van de auteur van deze scriptie opgetekend. Het zelfstandig uitvoeren van een wetenschappelijk onderzoek en het schrijven van een scriptie betekende voor mij als student Culturele Geografie een uitdaging. Er is binnen de (Culturele) Geografie (nog) weinig vergelijkbaar onderzoek terug te vinden. Dit gebrek aan bestaande theorie en literatuur liet voor mij als onderzoeker alle mogelijkheden open, om een eigen invulling aan het onderwerp te geven. Uiteraard diende ik wel rekening te houden met de criteria waaraan doctoraal afstudeerscripties en wetenschappelijk onderzoek moeten voldoen.

Gedurende het onderzoek is het voor mij duidelijk geworden, dat aan het kenmerken van spelerstypen afkomstig uit vier van te voren geselecteerde geografische regio's op basis van bestaande gedachteconstructies onder drie groepen actoren het gevaar van generalisatie kleeft. De in deze scriptie centraal staande spelerstypen beslaan drie landengroepen en één land, te weten Nederland, Z-O-Europa, Afrika en Scandinavië. Op basis van de uitkomsten van achttien afgenomen interviews heeft een typering van bovenstaande vier spelerstypen plaats gevonden, waarbij generalisatie onvermijdelijk is gebleken. Ik ben mij als auteur samen met alle geïnterviewden bewust van dit generaliserende aspect. Deze scriptie wil *sc Heerenveen* absoluut niet betichten van discriminatie. Deze scriptie is zich bewust van het feit, dat uitzonderingen op de regel blijven bestaan. Ondanks dat aan het object van studie het gevaar van generalisatie kleeft, herbergt deze onderzoeksopzet zoals blijkt uit een uitgevoerd onderzoek onder de 'Popular Discourse' echter voldoende legitimiteit. Dit onderzoek heeft namelijk uitgewezen dat vanuit de 'Heerenveense voetbalwereld' eigenschappen aan spelerstypen worden toegekend op basis van geografische herkomsten. Deze scriptie heeft deze bevinding als startpunt voor onderzoek genomen en is hierop voort gaan borduren. Helaas is naar aanleiding van dit onderzoek onder de 'Popular Discourse' niet gebleken, of de 'Nederlandse voetbalwereld' ook eigenschappen aan spelerstypen op basis van geografische herkomsten heeft toegekend. Een aanvullende speurtocht door de archieven van de Koninklijke Bibliotheek (KB) in Den Haag heeft eveneens onvoldoende resultaat opgeleverd. Deze scriptie heeft zich voor het wetenschappelijke verantwoorden van het kenmerken van spelerstypen zodoende gebaseerd op bewijzen afkomstig uit de 'Heerenveense voetbalwereld'. Het niet kunnen achterhalen van bewijzen in de 'Nederlandse voetbalwereld' en het gevaar van generalisatie dat aan het kenmerken van spelerstypen kleeft, zijn als verbeterpunten aan te merken en kunnen aanleiding zijn voor verder onderzoek.

Daarnaast is het kenmerken van spelerstypen gebaseerd op bestaande gedachteconstructies onder drie groepen van actoren. Uit de interviews is namelijk gebleken, dat een algemeen geldende formulering van spelerstypen niet bestaat. Het toekennen van eigenschappen aan type spelers is in deze scriptie hierdoor gebaseerd op percepties, zoals die bij de mensen bestaan en voornamelijk vorm worden gegeven door de media.

Zodoende is het kenmerken van spelerstypen gebaseerd op bestaande gedachteconstructies onder drie groepen van actoren, te weten beleidsbepalers en supporters sc Heerenveen en journalisten, auteurs en 'gebiedskenners'. Aan het achterhalen van deze gedachteconstructies liggen een vijftal interviewvragen ten grondslag. Na achttien interviews kwam geen nieuwe informatie meer ter sprake en is besloten te stoppen met het afnemen van interviews. Het interpreteren, verwerken en analyseren van alle uitkomsten heeft geleid tot de samenstelling van een drietal lijsten met eigenschappen die veelvuldig zijn toegekend. Deze drie lijsten die als bijlage 1a, b en c aan deze scriptie zijn toegevoegd, trachten de uitkomsten op de interviews zo goed mogelijk te weerspiegelen. Aan het interpreteren, verwerken en analyseren van al deze uitkomsten ligt een eigen specifiek cultureel referentiekader ten grondslag en is dus subjectief. Ik ben mij ervan bewust dat de lijsten niet algemeen geldend zijn, maar dat deze lijsten de intentie hebben om en aanleiding kunnen zijn tot verder onderzoek. In hoeverre deze lijsten daadwerkelijk een valide afspiegeling vormen van de uitkomsten op alle afgenomen interviews, zou object van onderzoek kunnen zijn in een vervolgonderzoek.

Net als de samenstelling van de hierboven beschreven drie lijsten is ook het onderverdelen van alle geïnterviewden in drie onderscheiden groepen van actoren gebaseerd op een eigen specifiek cultureel referentiekader en is dus subjectief. Dat het denken van de mensen die culturen onderzoeken volgens Hofstede (2004) is geprogrammeerd binnen hun eigen culturele kader gaat op voor deze scriptie. Bij het schrijven van deze scriptie heb ik mij zoveel mogelijk gebaseerd op controleerbare feiten. Ik heb geprobeerd zo nauwgezet, objectief en wetenschappelijk mogelijk verslag te doen. Echter, om met de woorden van de pas overleden historicus en oud directeur van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) De Jong (2005) te spreken, is het doen van wetenschappelijk onderzoek voor mij onmogelijk zonder een oordeel te laten doorklinken.

Als slotoverweging kan worden opgemerkt, dat deze scriptie er niet opgericht is te komen tot een pakkende indeling van spelerstypen gerelateerd aan geografische herkomstgebieden. De in deze scriptie geboekte resultaten kunnen gebruikt worden in en aanleiding vormen tot een vervolgonderzoek.

Literatuurlijst

- Bottenburg M., en J. Janssens (2004), 'Diversiteit en prestatie in de Nederlandse eredivisie', *Sporthistorie tussen feit en mythe*, Zutphen: Uitgeverij Noordboek, p. 133-148.
- Breuker, P. en W. Joustra (red.) (2004), *Sporthistorie tussen feit en mythe*, Zutphen: Uitgeverij Noordboek.
- Castree, N., (2003), 'Chapter 9: Place: Connections and Boundaries in an Interdependant World', *Key Concepts in Geography*, London: Sage Publications Ltd, p. 165-185
- Crang, M. (1998), 'Locating culture', *Cultural Geography*, p. 1-13), London: Routledge.
- Dam, van F. (1998), 'Van LULU tot hype Nieuwe voetbalstadions in Nederland', *Geografie*, 7 (2), Utrecht: KNAG, p. 28-33,
- Dykstra, A. (2002a), 'De geografische spreiding van de zakelijke seizoenkaarthouders', *FeanFan supportersmagazine sc Heerenveen*, 17 (5), Heerenveen: Banda Heerenveen BV, p. 55-56.
- Dykstra, A. (2002b), 'Waar komen wij vandaan?', *FeanFan Supportersmagazine sc Heerenveen*, 17 (4), Heerenveen: Banda Heerenveen BV, p. 45-47.
- Haan, de F. (2004), 'Teambuilding: uit de praktijk van een multi-etnische voetbalschool', *Sporthistorie tussen feit en mythe*, Zutphen: Uitgeverij Noordboek, p. 149-156.
- Hermans, L. (2004), 'Voor u gelezen Ontmoetingsplaats', *FeanFan Supportersmagazine sc Heerenveen*, 18 (7), Heerenveen: Banda Heerenveen BV, p. 37.
- Hofstede, G. (2004), *Allemaal Andersdenkenden Omgaan met cultuurverschillen*, Amsterdam: Olympus.
- Holloway L. en P. Hubbard (2001), *People and place: the extraordinary geographies of everyday life*, Harlow: Pearson Education.
- Hoven-Iganski, van B. (2000), *Made in the GDR*, NGS 267, Utrecht: KNAG.
- Joustra W. en Y. Kuiper (2001), *Sc Heerenveen Spelen met traditie*, Epe: Uitgeverij Thomas Rap.
- Keimpema, van A. (1995), *Een pompeblêd als voetbalhart 75 jaar Heerenveen 1920-1995*, Kollum: Uitgeverij Banda.
- Keimpema, van A., (2000a), 'Het Einde', *Abe in Oranje*, Heerenveen: Banda Heerenveen BV, p. 75-76.
- Keimpema, van A. (2000b), 'Ûs Abe', *Abe in Oranje*, Heerenveen: Banda Heerenveen BV, p. 5-8.
- Keimpema, van A., (2003), *sc Heerenveen Voetbal Academie*, Tjerkgaast: Mentis Media.
- Knox P. L. en S. A. Marston (2004), *Human Geography, Places and Regions in Global Context*, New Jersey: Pearson Education.
- Koenen, M. J. en J. Endepols (1971), *Verklarend Handwoordenboek der Nederlandse Taal*, Groningen: Wolters-Noordhoff NV.
- Leijten, E. (2004), 'Tweeling Drost op weg naar het eerste van sc Heerenveen', *FeanFan Supportersmagazine sc Heerenveen*, 18 (5), Heerenveen: Banda Heerenveen BV, p. 23-25.
- Linden, G. J. J. en M. Jager (red.) (2003-2004), 'Einddoctoraal Sociale Geografie en Planologie Afstudeerrichting Culturele Geografie', *Studiegids Faculteit der*

- Ruimtelijke Wetenschappen Rijksuniversiteit Groningen*, plaats en naam van uitgave onbekend, p. 35-37
- Looijenga, S. en M. Postma (2002), 'Erik Edman: Veni, vidi, vici!', *FeanFan supportersmagazine sc Heerenveen*, 16 (8), Heerenveen: Banda Heerenveen BV, p. 3-5.
 - National Research Council (1997), 'Geography's Perspectives', *Rediscovering Geography New Relevance for Science and Society*, Washington D. C.: National Academy Press, p. 28-46
 - Nistelrooij, van R. (2003), "Wat ik mooi vind (...)", *sc Heerenveen Voetbal Academie*, Heerenveen: sc Heerenveen/Mentis Media VOF, p. 4.
 - Nijnatten, van C. (2004), 'Plat voor gebakken vis', *FeanFan Supportersmagazine sc Heerenveen*, (18) 7, Heerenveen; Banda Heerenveen BV, p. 13.
 - Pater, de B. en H. van der Wusten (1996), *Het Geografische Huis*, Bussum: Coutinho.
 - Redactie Leeuwarder Courant (2005), 'Getuige en slachtoffer', *Leeuwarder Courant*, (254) 63, Leeuwarden, Friese Pers BV, p. 1.
 - Redactie Leeuwarder Courant (2005), 'Loe de Jong (90) stelde de norm over de oorlog', *Leeuwarder Courant*, (254) 63, Leeuwarden, Friese Pers BV, p. 1.
 - Redactie Leeuwarder Courant (2005), 'Loe de Jong kende slechts 'boeven en braven'', *Leeuwarder Courant*, (254) 63, Leeuwarden, Friese Pers BV, p. 3.
 - Segers, J. (1999), 'Het construeren van een vragenlijst', *Methoden voor de maatschappijwetenschappen*, Assen: Van Gorcum, p. 150-184.
 - Spradley, J. P. (1980), *Participant Observation*, Macalester College, Harcourt Brace College Publishers, plaats van uitgave onbekend.
 - Storm, B. (2003), 'Gehoord en Gelezen Dolblij met Heerenveen', *FeanFan Supportersmagazine sc Heerenveen*, (18) 2, Heerenveen: Banda Heerenveen BV, p. 45.
 - Tomasson, J. D. (2003), "Ik had al eerder (...)", *sc Heerenveen Voetbal Academie*, Heerenveen: sc Heerenveen/Mentis Media VOF, p. 8.
 - Veenstra, B. (1998), 'Nieuwe gezichten: Thomas Holm', *Promotie Magazine sc Heerenveen*, (september), Heerenveen: Banda Heerenveen BV.
 - Vuijsje, R. (2002), 'Foppe, Riemer en het geheim van de ijscober', *FeanFan Supportersmagazine sc Heerenveen* (16 (6), Heerenveen: Banda Heerenveen BV, p. 25-27.
 - Vuijsje, R. (2002), 'Heerenveen en de Scandinavië-connectie We zijn goedkoop, doen ons werk en maken geen problemen', *FeanFan Supportersmagazine sc Heerenveen* (16 (6), Heerenveen: Banda Heerenveen BV, p. 23-24.
 - Wekking, P. (1997), 'Emmanuel Ebiede voelt zich bevrijd in Heerenveen', *Voetbal International onafhankelijk voetbalweekblad*, 32 (44), Amsterdam: Uitgave WP Sport Media BV, p. 87-89.
 - Wiegiersma, E. (2001), 'Allan Bak Jensen: Bij Heerenveen kan ik mij beter ontwikkelen', *Promotie Magazine sc Heerenveen*, (september), Heerenveen: Banda Heerenveen BV.
 - Willems, R. (2004), 'Totaalvoetbal van Oranje: 1969-1978', *Kan voetbal de wereld redden? Pleidooi voor ambiance & solidariteit*, Antwerpen: Uitgeverij Houtekiet, p. 285-289.

Weblinks:

- <http://www.krantenbank.nl>, geraadpleegd op 19-01-2005
- <http://www.sc-heerenveen.nl>, geraadpleegd op 19-01-2005
- <http://www.ndc-informatieservice.nl>, geraadpleegd op 19-01-2005
- Ley, van der E. (2001), 'Heerenveen geniet van Scandinavische accent', <http://www.ndc-informatieservice.nl>, geraadpleegd op 09-09-2004.
- Genovesi, I. O. (2002), 'Voetballen, maar ook een stukje opvoeding', <http://www.ndc-informatieservice.nl>, geraadpleegd op 09-09-2004.
- Grondhuis, F. (2000), 'Berger geeft het liefst leiding', <http://www.ndc-informatieservice.nl>, geraadpleegd op 09-09-2004.
- Meeren, van der P. (2004), 'Victor Sikora: Ik pas perfect bij Heerenveen', <http://www.ndc-informatieservice.nl>, geraadpleegd op 19-01-2005.

Bijlage 1a: Lijst met eigenschappen

Lijst met eigenschappen en termen gerelateerd aan die eigenschappen welke door de beleidsbepalers, journalisten, auteurs, 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen zijn toegekend (uitkomsten interview vraag 1)

<i>Typering van spelertypen</i>	<i>Wat houdt typering in?</i>
Creatief	<ul style="list-style-type: none"> • talentvolle spelers • technisch sterk onderlegde spelers, balvaardige spelers, balvirtuoos, kunstjes uitvoeren met de bal, spelers die 'aardige dingen' laten zien, flegmatieke spelers, fantastische balbehandeling, flitsende acties • 'straatvoetballers', 'ruwe diamanten', 'mooi-weer-voetballers, artiesten, publiekspelers, balkunstenaar • snel, behendig, lichtgewicht, atletisch, lenig • voetballende oplossingen zoeken, verzorgd voetballen, sterk aan de bal, groot spelinzicht, 'mooi' willen voetballen • intuïtief
Mondig	<ul style="list-style-type: none"> • zelfbewuste spelers, spelers die overtuigd zijn van eigen kwaliteiten, spelers die weten wat ze wel en onvoldoende goed beheersen • spelers die zichzelf overschatten, spelers die zichzelf arrogant gaan opstellen, spelers die naast hun schoenen gaan lopen, spelers die zichzelf een bepaalde zelfingenomenheid hebben eigen gemaakt, hoogmoed, eigenzinnige, arrogante en hautaine spelers, flair, • spelers die veel praten, spelers die dominante rol vertolken in groepsgebeuren • onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen zijn spelers mondiger geworden
In collectief denken	<ul style="list-style-type: none"> • spelers die in belang denken van het systeem, team, club, spelers die voetbal als teamsport beschouwen, spelers die zichzelf wegcijferen voor team • spelers die in tactisch opzicht denken aan belang van het systeem, team, club • spelers die ervaringen opgedaan bij sc Heerenveen doorgeven, 'ambassadeurs' • spelers die vanuit vastomlijnd idee spelen

<i>Typering van spelerstypen</i>	<i>Wat houdt typering in?</i>
Individualistisch ingesteld	<ul style="list-style-type: none"> spelers die sc Heerenveen beschouwen als ideale opstap naar nationale en mondiale top, spelers die hopen zichzelf in de kijker te spelen 'kraaltjes-en-spiegeltjes-voetballers', 'goudzoekers', spelers die familie in land van herkomst financieel onderhouden spelers die moeizaam in belang van systeem, team, club denken, tactisch zwakke spelers spelers die moeizaam kunnen omgaan met kritiek spelers die transfer zien als de kans te ontsnappen aan lokale leefomstandigheden
Aanvallend/Attractief	<ul style="list-style-type: none"> doelpunt willen maken, aanvallend/attractieve manier van voetballen
Gemakzuchtig	<ul style="list-style-type: none"> o.i.v. toegenomen luxe, gestegen materialisme en gestegen financiële middelen raken spelers snel tevreden, verwend, ontbreken van natuurlijke prestatiedrang, spelers die te snel denken dat top bereikt is, spelers die minder strijdbaar in het veld zijn, spelers die niet in zichzelf willen investeren, spelers waarbij de wil om te winnen ontbreekt, zekere gelatenheid, weinig doorzettingsvermogen, passief spelers die tevreden zijn na afloop van gemaakte transfer naar het buitenland spelers die onvoldoende kritisch naar zichzelf toe zijn, ontbreken van zelfkritiek
Leergierig	<ul style="list-style-type: none"> spelers die in zichzelf willen investeren, spelers die het beste in zichzelf naar boven willen halen, spelers die betere voetballer willen worden, spelers die de ambitie hebben topvoetballer te worden professionele instelling, overleven, spelers die zich kenmerken door een bepaalde beroepsernst spelers die kritisch naar zichzelf toe zijn
Gedisciplineerd	<ul style="list-style-type: none"> spelers die zich snel willen en kunnen aanpassen wat betreft voetbalstijl en leefwijze, integreren, spelers die snel vreemde taal (Nederlands) willen leren spelers die plichtsgetrouw zijn, spelers die afspraken goed nakomen zowel binnen als buiten het veld, spelers die betrouwbaar zijn

Typering van spelertypen	Wat houdt typering in?
Ongedisciplineerd	<ul style="list-style-type: none"> • spelers die moeizaam een vreemde taal willen en kunnen leren, spelers die moeizaam integreren en aanpassen • spelers die moeizaam afspraken nakomen in zowel binnen als buiten het veld • spelers die onder invloed van druk van buitenaf gemakkelijk te beïnvloeden zijn • spelers die onpeilbaar, onbetrouwbaar, onberekenbaar zijn in zowel binnen als buiten de lijnen
Overeenkomstige mentaliteit sc Heerenveen	<ul style="list-style-type: none"> • eerlijke spelers, spelers die hard/noest werken, spelers die niet zeuren, nuchtere spelers, spelers die niet snel opgeven, koelbloedige spelers, spelers die zich gedragen zonder franje, no-nonsense-houding, degelijke en stressbestendige spelers, weerbarstigheids, niet teveel kapsones, <i>gewoon</i> doen en gewoon <i>doen</i> waarvoor je bent ingehuurd
Omgangsvormen	<ul style="list-style-type: none"> • spelers die vriendelijk, aardig, beleefd, ingetogen, bescheiden, rustig, gevoelig, gemakkelijk benaderbaar, persoonlijk, vriendelijk in de omgang zijn • spelers die behoudend, stug, gesloten, in zichzelf gekeerd, trots op volk, vlag en vaderland en temperamentvol zijn

Bijlage 1b: Lijst met eigenschappen

Lijst met eigenschappen en termen gerelateerd aan die eigenschappen welke door de beleidsbepalers, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen zijn toegekend (uitkomsten interviewvragen 3a en 3b)

<i>Wat zien de beleidsbepalers van sc Heerenveen het liefst op het veld?</i>	<i>Nadere uitleg van drie onderscheiden aspecten</i>
Betaalbare spelers	<ul style="list-style-type: none"> • beleidsbepalers 'scouten met de hand op de knip' • beleidsbepalers van sc Heerenveen willen ten alle tijden 'het huishoudboekje' op orde hebben • spelers dienen betaalbaar voor sc Heerenveen te zijn, financieel haalbare spelers
Aanwinst/versterking	<ul style="list-style-type: none"> • talentvolle en goede spelers
Spelers die bij de club passen	<ul style="list-style-type: none"> • spelers moeten qua karakter binnen team en club sc Heerenveen passen • spelers moeten specifieke sfeer van sc Heerenveen aanvoelen en zich aanpassen • spelers moeten qua persoonlijkheid aansluiten bij tolerante, loyale en respectvolle karakter van achterban sc Heerenveen

Bijlage 1c: Lijst met eigenschappen

Lijst met eigenschappen en termen gerelateerd aan die eigenschappen welke door de beleidsbepalers, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen zijn toegekend (uitkomsten interviewvragen 4a en 4b)

<i>Wat zien de supporters van sc Heerenveen het liefst op het veld?</i>	<i>Nadere uitleg van drie onderscheiden aspecten</i>
Winnend team	<ul style="list-style-type: none"> • goede resultaten/prestaties, succes, winnend sc Heerenveen
Manier van voetballen	<ul style="list-style-type: none"> • aanvallend/attractieve voetbalstijl • technisch/verzorgde/mooie voetbalstijl • herkenbare voetbalstijl • minder resultaat gerichte voetbalstijl amusement, spektakel
Type speler	<p><i>Opvallende spelers:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • technische spelers • artistieke spelers • mooie stylisten, 'balvirtuozen' • 'spelers die de vonk van het veld doen overslaan op de tribunes' publieksspeler/publiekslieveling <p><i>Hardwerkende spelers:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • spelers met wilskracht, spelers met een hoge arbeidsethos, strijdbare spelers, spelers die de beuk erin gooien, spelers die nooit opgeven <p><i>Sociale spelers:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 'ideale schoonzonen', 'mens-achter-de-voetballer'

Bijlage 2: Lijst met interviewvragen

Lijst met vragen voor beleidsbepalers sc Heerenveen, journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen:

❖ Ter inleiding voorafgaand aan het afnemen van het interview:

- *Voorstellen (wie ben je, wat doe je, wat wil je, afstudeerscriptie)*
- *Aangeven dat aan het toekennen van eigenschappen aan spelerstypen op basis van geografische herkomsten het gevaar van generalisatie kleeft en dat het niet de bedoeling is sc Heerenveen van discriminatie te beschuldigen*

Interview:

Vraag 1:

'Hoe zou u het spelerstype willen typeren dat afkomstig is uit achtereenvolgens (toekennen van eigenschappen aan spelerstypen)':

- *Nederland*
- *Z-O-Europa*
- *Afrika*
- *Scandinavië*

Vraag 2:

'Welk spelerstype of welke spelerstypen afkomstig uit één van de vier geselecteerde geografische herkomstgebieden past of passen vermoedelijk volgens u het beste bij sc Heerenveen en haar clubcultuur?'

Vraag 3a:

'Wat denkt u dat de beleidsbepalers van sc Heerenveen het liefst bij sc Heerenveen op het veld willen zien als zij op de tribune zitten?'

- *Is dat een stijl van voetballen? (spelerstypen)*
- *Is dat een bepaalde nationaliteit? (geografische herkomstregio)*

Vraag 3b:

'Bent u het als beleidsbepaler van sc Heerenveen eens of oneens met de percepties van de journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' en supporters sc Heerenveen over wat de beleidsbepalers van sc Heerenveen willen zien?'

Vraag 4a:

'Wat denkt u dat de supporters van sc Heerenveen het liefst bij sc Heerenveen op het veld willen zien als zij op de tribune zitten?'

- *Is dat een stijl van voetballen? (spelerstypen)*
- *Is dat een bepaalde nationaliteit? (geografische herkomstregio)*

Vraag 4b:

'Bent u het als supporter van sc Heerenveen eens of oneens met percepties van de beleidsbepalers van sc Heerenveen en journalisten, auteurs en 'gebiedskenners' over wat de supporters van sc Heerenveen publiek willen zien?'

Vragen ter afsluiting van het diepte-interview:

- *'Hoe lang bent u werkzaam in deze hoedanigheid als beleidsbepaler sc Heerenveen, journalist en sc Heerenveen-watcher, auteur en 'gebiedskenner'?*
- *'Hoe bent u in aanraking gekomen met sc Heerenveen en hoe lang heeft sc Heerenveen de steun van u als supporter?'*

